

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

บทคัดย่อ
ของ
ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ . (2548). ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ, อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนวัดดอน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนมา จำนวน 15 คนเพื่อจัดให้เด็กได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง และแบบทดสอบความสามารถทางภาษาที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One - Group Pretest - Posttest Design และวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ t - test Dependent

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง โดยรวมทุกด้านดีมาก
2. ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

LANGUAGE ABILITY OF YOUNG CHILDREN EXPERIENCED PSYCHO-INTELLECTUAL
LEARNING ACTIVITY WITH UNSTRUCTURED MEDIA

AN ABSTRACT
BY
PATTAMA KUNNAWETVIRIYA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2006

Pattama Kunawetviriya. (2006). *Language Ability Of Young Children Experienced Psycho-intellectual Learning Activity With Unstructured Media*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education), Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University ,
Advisor Committee : Assoc.Prof. Kulaya Tantiphlachiva Ph.D., Rachun Boonthima. Ed.D.

The purpose of this study was to investigate the language ability of young children after experienced psycho-Intellectual learning activity with unstructured media. The subjects of this study were boys and girls in kindergarten 2, with 5-6 years of age, attending class in 2nd semester of 2005 academic year, at Wat Don School under the Department of Education , Bangkok Metropolitan . Fifteen subjects were randomized to the experimental group, and attained the learning activity 30 minutes a day, 3 days a week for 8 weeks.

The research instruments were psycho-Intellectual learning activity with unstructured media lesson plan and the language ability test with reliability of 0.96. One - group pretest - posttest design was administered. Then data were analyzed by t – test Dependent

The results showed that the language ability of young children after experienced psycho-Intellectual learning activity with unstructured media was at an excellence level and higher than before experiment at level. .01 significantly – differences.

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

ปริญาณิพนธ์
ของ
ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา กรรมการ ที่ให้คำแนะนำข้อคิดและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ ความเมตตากรุณาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์เยาวนาถ เลหาบรรจง อาจารย์พิทักษ์ชาติ สุวรรณไตรย์ และอาจารย์ เสาวนีย์ จันท์ที่ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบจิตปัญญา ขอขอบพระคุณ อาจารย์มลิกา เหมือนอบ อาจารย์สุรุจติ ชมพูนุผล และอาจารย์ สิริมาศ สิทธิหล่อ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางภาษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณนางสมจิตต์ สำเร็จสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนักเรียนชั้น อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียน วัดดอน ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ ดร.สุวัตร สิทธิหล่อ คุณรุ่งนภา รทสา คุณวรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา คุณนาฏยา กำแหงฤทธิ์ คุณอรัญญา กลิ่นแก่นจันทร์ คุณแทนใจ ศรีนอก คุณไพรินทร์ ทรัพย์บางยาง คุณนฤมล ภู้อย และ ขอขอบคุณนิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่ได้ อบรมเลี้ยงดูให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
	สมมติฐานของการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา.....	8
	ความหมายของภาษา.....	8
	ความสำคัญของภาษา.....	8
	องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา.....	9
	การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย.....	9
	กระบวนการในการเรียนรู้ภาษา.....	11
	พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย.....	12
	ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย.....	16
	ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	17
	แนวทางในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย.....	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา.....	20
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา.....	22
	ความหมายของการสอนแบบจิตปัญญา.....	22
	แนวคิดพื้นฐานของการสอนแบบจิตปัญญา.....	19
	องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบจิตปัญญา.....	19
	กระบวนการจัดกิจกรรมแบบจิตปัญญา.....	23
	บทบาทของครูผู้สอนแบบจิตปัญญา.....	27
	ทฤษฎีพุทธิปัญญาของพิวาเจท์.....	29
	ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบจิตปัญญา.....	30
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ.....	30
	ความหมายของสื่อ.....	31
	ความสำคัญของสื่อ.....	32
	ประเภทของสื่อ.....	32
	บทบาทและคุณค่าของสื่อ.....	33
	หลักการเลือกสื่อ.....	36
	สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนกับกระบวนการสื่อสาร.....	37
	สื่อกับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในวัยเรียน.....	38
	แนวคิดการใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์ด้านภาษา.....	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ.....	39
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
	การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	41
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
	การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5	สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	54
	สมมุติฐานในการวิจัย.....	54
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
	สรุปผลการวิจัย.....	55
	อภิปรายผล.....	55
	ข้อสังเกตจากการวิจัย.....	63
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	64
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	74
ภาคผนวก ก.....	75
ภาคผนวก ข.....	81
ภาคผนวก ค.....	100
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	101

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	45
2 กำหนดการสอนในการทดลอง	46
3 ระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย จำแนกรายด้าน	52
4 การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง.....	53

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

ของ
นางสาวปัทมา คุณเวทย์วิริยะ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กปฐมวัยเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า หากได้รับการพัฒนารอบด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมจะสร้างเสริมให้เด็กเจริญเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งของการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านดังกล่าว โรงเรียนจึงมีบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่งในการดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเด็ก

เด็กปฐมวัยเป็นวัยของการวางรากฐานของชีวิตเพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ถ้าเด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ การอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความสามารถที่เขามีอยู่อย่างเต็มที่ตามวัย ก็จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ แต่ถ้าหากเด็กไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง ขาดประสบการณ์ที่ควรจะได้รับ หรือไม่มีโอกาสใช้ความสามารถตามวัยได้อย่างเต็มที่ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ด้อยคุณภาพ (รติชน พียรสทธ์.2543 : 14) การจัดการศึกษาอนุบาลจึงมีความหมายสำหรับเด็กมากตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา ตามมาตรา 22 “ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 13) ตามสาระในพระราชบัญญัติได้นำไปสู่นโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ 3 ประการ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในความหมายดังนี้

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้านหรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพและทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริง แจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพรอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก้อัตภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542 : 11-12)

จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นี้มีผลทำให้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 เปลี่ยนเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ซึ่งกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 0 – 5 ปี ไว้ดังนี้

1. มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 นี้เน้นให้การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตพัฒนาในทุกด้านและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ซึ่งภาษาเป็นจุดประสงค์สำคัญที่ 10 ของหลักสูตร เพราะภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันและใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวจึงทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญา (เนื้อห่อง สนับสนุน. 2541 : 10)

เด็กวัย 6 ขวบแรกมีพัฒนาการทางภาษาตั้งแต่แรกเกิดโดยเริ่มจากการส่งเสียงร้องหรือเปล่งเสียงเพื่อสื่อสารความรู้สึก เริ่มทดลองเล่นเสียงและทดลองใช้วocabulary ต่าง ๆ ที่ใช้ในการออกเสียงจนสามารถบังคับควบคุมการใช้วocabulary ดังกล่าวได้ประกอบกับได้เรียนรู้จากการเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน ทำให้เด็กสามารถเปล่งเสียงเป็นคำ ๆ ได้และเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น พัฒนาการทางภาษาย่อมเจริญงอกงามอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านจำนวนคำ ความหมาย และสามารถใช้พูดเป็นประโยคได้อย่างสมบูรณ์ (สติรพันธ์ อยู่คงแก้ว. 2545 : 9) เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ภาษาได้จากประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งไวทกอดสกี (1986) กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่าเกิดขึ้นได้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้เคียง เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ครู และอิทธิพลของบริบทสิ่งรอบตัวเด็ก การช่วยเหลือและลงมือทำเป็นขั้นตอนผ่านการเล่นและกิจกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ภาษาผ่านการใช้สัญลักษณ์ (Vygotsky. 1986)

วิธีสอนภาษาให้กับเด็กปฐมวัยมีหลายวิธีโดยเฉพาะการสอนภาษาแบบเน้นประสบการณ์(Whole Language) ซึ่งหมายถึง การเรียนการสอนให้เด็กเรียนรู้ การฟัง พูด อ่าน เขียน โดยเน้นการประสานความรู้และประสบการณ์เดิมที่ติดตัวมาผนวกเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กและการส่งเสริมของครู (เดคาร์ ราเคล.2542 : 26-28)และในการพัฒนาการสอนนี้ได้มีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษา ตัวอย่างเช่น บำเพ็ญ การพานิชย์ (2539 : บทคัดย่อ)ได้ทดลองการเล่านิทานควบคู่ไปกับการเรียนรู้อ่านจากบัตรคำและเห็นตัวหนังสือ เด็กสามารถพัฒนาได้ดีกว่าการไม่มีประสบการณ์การอ่านเลย เช่นเดียวกับ การวิจัยของ รัญจวน ประโมจันย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองใช้การเล่านิทานประกอบภาพกับการเขียนของเด็กปฐมวัย พบว่าสามารถพัฒนาเด็กด้านการเขียนได้ดี

วราภรณ์ รักวิจัย กล่าวว่า ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมทักษะทางภาษาอย่างเพียงพอจะทำให้ การเรียนรู้ของเด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น (วราภรณ์ วิจัย.2540:91) การพัฒนาความสามารถทาง ภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่พัฒนาทางภาษาเจริญงอกงามอย่าง รวดเร็ว(อารี สัตถนวิ. 2537 : 183) ในการเรียนการสอนเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่น ๆ เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ที่เสริมสร้าง การฝึกฝน ประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ การมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟัง เด็กการไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก และการที่เด็กมีโอกาสได้พูดคุยอย่างสนุกสนาน เป็นต้น (นิตยา ประพฤติกิจ. 2539 : 162-136)

การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษามีวิธีการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบที่สามารถพัฒนาการ เรียนรู้ภาษาของเด็กได้ หากว่ารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนนั้นสอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก ทำให้เด็ก เก่งดีมีสุขซึ่งในวิธีการนี้ การเรียนการสอนแบบจิตปัญญาเป็นรูปแบบการสอนหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถจะ นำไปสู่การพัฒนาการเรียนภาษาได้และสอดคล้องกับวัยของเด็กเพราะการสอนแบบจิตปัญญานี้เน้นลักษณะ ของการเรียนการสอน 5 ประการดังนี้ คือ ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยความคิด และลงมือปฏิบัติ (Active learning) มีการแสดงออกที่ดี (Behaving well) เรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) เรียนรู้จาก การค้นพบ (Discovery learning) และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Progress) การสอนแบบจิตปัญญา มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ตามมโนทัศน์ที่ครูจัดเป็นหน่วยการสอน โดยใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้ของ พิวาเจท์ และการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากมโนทัศน์จาก กิจกรรมการสอนด้วยการลงมือปฏิบัติและการคิดด้วยตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545 :117)

ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนนี้ผู้วิจัยจะเน้นการใช้สื่อเป็นหลักของการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยนั้นจะมาจากการใช้ประสาทสัมผัส (sensory motor) เป็นหลักของการเรียนรู้ Piaget (1969)

สื่อสำหรับเด็กมีหลายชนิดอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภทดังนี้(ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2538 : การสัมมนาทางวิชาการ”เรื่องสื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้” สื่อบุคคล สื่อสิ่งของ สื่อวิธีการ สื่อสิ่งของ ประเภทวัสดุมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเพราะเป็นเครื่องใช้ในการเรียนรู้ของเด็กและเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดความรู้ เบื้องต้นแก่เด็กในวิชาการต่างๆ วัสดุที่ใช้เป็นสื่อการสอนสามารถจำแนกได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมธิราช. 2538 :34-41)1)วัสดุท้องถิ่น 2) วัสดุเหลือใช้3) วัสดุทำขึ้นเอง แต่งานวิจัยของกุลยา ตันติผลาชีวะ (.2545 : 91) เสนอว่าสื่อการสอนที่ครูอนุบาลใช้มี 5 ประเภทคือ 1) วัสดุมีโครงสร้าง 2) วัสดุจัดกระทำ 3) วัสดุธรรมชาติ 4) วัสดุปลายเปิด 5.) คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะสื่อไม่มีโครงสร้างหมายถึงวัสดุเดี่ยวที่ สามารถสร้างเสริมการสัมผัสได้อย่างหลากหลาย และช่วยลดความเครียดให้กับเด็กใน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย จะสื่อไม่มีโครงสร้างประกอบในการสอนแบบจิตปัญญาเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาทั้ง 3 ด้าน คือ การรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค และการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างผลจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นแนวทางให้กับครูและผู้ดูแลรับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ของเด็กได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นแนวทางของการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริม พัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ในภาพรวมและจำแนกรายด้านประกอบด้วยการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อความหมาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างในภาพรวมและจำแนกรายด้านประกอบด้วยการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อความหมาย

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างส่งผลให้เด็กมีทักษะทางภาษาแตกต่างกันหรือไม่ และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางให้ครูนำไปพิจารณาเลือกสื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ

ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 99 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ

ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานครซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน จาก 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 33คน สุ่มนักเรียนมาจำนวน 15 คน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางภาษา ประกอบด้วย การรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค และการสื่อความหมาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง นักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

2. **ความสามารถทางภาษา** หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยในการสื่อสารทางภาษาด้านการพูดและสื่อสาร 3 ด้านดังนี้

2.1 **การรู้คำศัพท์** หมายถึง ความสามารถของเด็กในการพูดหรือบอกเพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจความหมายของคำ ประกอบด้วย

1) การเข้าใจความหมายของคำ หมายถึง การบอกหรือชี้คำศัพท์ และให้ความหมายของคำตามภาพที่กำหนดได้ถูกต้อง

2) การแปลภาพเป็นคำพูดหรือโยงคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน

2.2 **การรู้ประโยค** หมายถึง ความสามารถของเด็กในการพูดสื่อความหมายสิ่งที่เห็นหรือรู้ด้วยการใช้ประโยคที่ถูกต้องคือมีประธาน กริยา หรือมีประธาน กริยา และกรรม ประกอบด้วย

1) การเติมคำในประโยค หมายถึง การเลือกคำที่กำหนดให้ มาเติมในประโยคได้ถูกต้อง

2) การแต่งประโยคปากเปล่า หมายถึง การพูดเป็นประโยคที่ถูกต้อง และมีความหมายสอดคล้องกับภาพ

2.2 **การสื่อความหมาย** หมายถึง ความสามารถของเด็กในการเล่าเรื่องจากภาพได้สอดคล้องกับภาพมีลำดับเรื่องราวที่บอกให้รู้ว่า ใคร ทำอะไร และ ที่ไหน

3 **สื่อไม่มีโครงสร้าง** หมายถึง สิ่งของที่ใช้เข้ามาเป็นสื่อการสอนภาษาที่มีลักษณะเป็นวัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุปลายเปิดที่ผู้เรียนสามารถจัดกระทำเป็นรูปแบบต่างๆด้วยตนเอง ตามรูปร่างลักษณะที่เป็นธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ ตรงข้ามกับวัสดุที่มีโครงสร้างเช่นของเล่น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็น

1) วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ กิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หิน ทราย ต้นหญ้า เปลือกหอย เศษไม้ ขนนก

2) วัสดุเหลือใช้ ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า ฝาจิบ ขวดพลาสติก กล่องกระดาษ

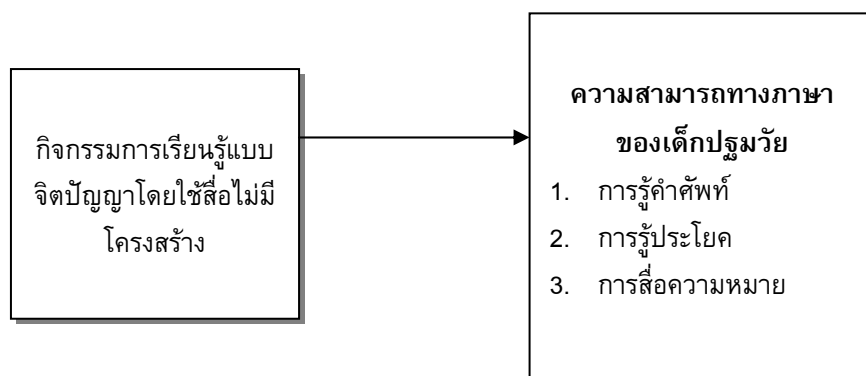
4 **กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการคิดและค้นพบความรู้ด้วยตนเองและจากการเรียนทั้งเดี่ยวและกลุ่ม พร้อมนำเสนอเพื่อแสดงการเรียนรู้และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสอนที่มีลักษณะการปฏิบัติของผู้เรียน 5 ประการคือ ลงมือกระทำด้วยความคิดผู้เรียนต้องแสดงออกที่ดี เรียนแบบร่วมมือ เรียนรู้จากการค้นพบ และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามลักษณะกิจกรรมขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการสอน

5 **การเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง** หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับเด็กในช่วงกิจกรรมวงกลมโดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค และการสื่อความหมายตามรูปแบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ได้แก่ สื่อจากธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ และบัตรคำโดยมีขั้นตอนการสอน ดังนี้

ชั้นนำ เตรียมเด็กเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบอกจุดประสงค์และสื่อการเรียนรู้
 ชั้นสอน ดำเนินการเรียนการสอน โดยให้เด็กปฏิบัติภารกิจ การแสดงออก การแสดงออก
 การเรียนแบบร่วมมือ การค้นพบ การรู้ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยการกระตุ้นการสนทนาการใช้คำถาม
 เกี่ยวกับภาษาด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อความหมาย โดยการใช้สื่อไม่มีโครงสร้างประกอบกับ
 บัตรคำ

ขั้นสรุป เด็กสรุปเรื่องที่ได้เรียนรู้โดยอธิบายให้ครูและเพื่อนฟัง และครูสรุปอีกครั้งโดยเสริมความรู้ที่
 จำเป็นแก่เด็กตามเรื่องที่เรียนแต่ละครั้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้ สื่อไม่มีโครงสร้างแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา

- 1.1 ความหมายของภาษา
- 1.2 ความสำคัญของภาษา
- 1.3 องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา
- 1.4 การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย
- 1.5 กระบวนการเรียนรู้ภาษา
- 1.6 พัฒนาทางภาษาของเด็กปฐมวัย
- 1.7 ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย
- 1.8 ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
- 1.9 แนวทางในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย
- 1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา

- 2.1 ความหมายของการสอนแบบจิตปัญญา
- 2.2 แนวคิดพื้นฐานของการสอนจิตปัญญา
- 2.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบจิตปัญญา
- 2.4 กระบวนการจัดกิจกรรมแบบจิตปัญญา
- 2.5 บทบาทของครูผู้สอนแบบจิตปัญญา
- 2.6 ทฤษฎีพุทธปัญญาของพินอเจอร์
- 2.7 ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบจิตปัญญา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

- 3.1 ความหมายของสื่อ
- 3.2 ความสำคัญของสื่อ
- 3.3 ประเภทของสื่อ
- 3.4 บทบาทและคุณค่าของสื่อ
- 3.5 หลักการเลือกสื่อ
- 3.6 สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนกับกระบวนการสื่อสาร
- 3.7 สื่อกับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในวัยเรียน
- 3.8 แนวคิดการใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์ด้านภาษา
- 3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา

1.1 ความหมายของภาษา

มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของภาษาดังต่อไปนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 201) กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน ด้วยวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งมีวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การพูดและการเขียน ซึ่งการพัฒนาดังกล่าว ช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

บุษบง ดันติวงษ์ (2535 : 40 – 47) กล่าวว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสารที่ต้องใช้ให้ เหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากภาษาแบบต่างๆ ได้แก่ ภาษาศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละครและคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถใช้สื่อความคิดแต่ละเรื่อง โดยการใช้สัญลักษณ์ หลายแบบผสมผสานสลับกัน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 : 208) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้ว่า ภาษา คือ ระบบ ในการสื่อสารความคิดหรือความรู้สึกโดยการใช้สัญลักษณ์ เสียง ท่าทาง หรือเครื่องหมายที่มีความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ภาวาส บุญนาค (2538 : 15) กล่าวว่า ภาษา หมายถึง ระบบของเสียงสัญญาณหรือ สัญลักษณ์ตัวหนังสือที่สื่อออกมาแล้วมีความหมายและสื่อความเข้าใจกับบุคคลอื่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการ ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

คาร์โรลล์ (Carroll. 1964 : 4) กล่าวว่าภาษายังเป็นเครื่องมือในการสื่อความรู้ ความคิด ความรู้สึก สู้กันและกัน

สรุปความหมายของภาษาได้ว่า ภาษา คือ สัญลักษณ์ที่คนใช้ในการติดต่อสื่อสาร สื่อความรู้ ความคิดและความรู้สึก เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจกับผู้อื่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน

1.2 ความสำคัญของภาษา

มีนักทฤษฎีพัฒนาการได้ให้ความสำคัญของภาษาว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทาง สังคมและสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์ (2529 : 214 – 215) กล่าวว่า ภาษาที่มีความสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับบุคคลอื่น เปิดโอกาสให้เกิดขบวนการ สังคมประภิต (Socialization)

2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบการคิดและในระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป

3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงต้องอาศัยการจัดกระทำกับวัตถุจริงๆ เพื่อ แก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการทางสมอง ซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถจินตนาการถึง วัตถุ แม้วัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต เด็กสามารถทำการทดลองในสมองและทำได้เร็วกว่าการ จัดการกระทำกับวัตถุนั้นจริง

อภิญา กังสนารักษ์ (2530 : 1) กล่าวได้ว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ปฐมวัย ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก เด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมอง จินตนาการถึงวัตถุ แม้ว่าวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตา เด็กสามารถทดลองในสมองเป็นคำพูด ในรูปแบบของการคิดและระบบสัญลักษณ์

2. ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ภาษาเป็นเครื่องมือที่คนในสังคมหนึ่งเรียนรู้และใช้ ทำนองเดียวกัน อีกทั้งภาษายังใช้สื่อความในการบอกกล่าว ติดต่อบรรยากาศแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดระบบสังคมประภคิต (Socialization)

ทิตนา แคมมณี และคณะ (2535 : 107) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาษาไว้ว่า เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการคิดและการสื่อความหมายการปรับตัวรับความรู้ใหม่ เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า ภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญา ดังนั้นภาษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด

1.3 องค์ประกอบความพร้อมทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ ด้าน

ทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์ (2528 : 14) ได้เสนอว่า ความพร้อมทางภาษา หมายถึง การเข้าใจความหมายของคำ การเข้าใจความหมายของประโยค ความสามารถในการจำเรื่องราวที่ได้รับฟังแล้วสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้นั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความพร้อมทางภาษาเช่นกัน

ดาวนิง และ เทคเคอรี (เนื้อห้อง สนับสนุน. 2541 : 9 ; อ้างอิงจาก Downing and Thackery. 1971 : 14 – 15. Reading Readiness.) ได้แบ่งองค์ประกอบความพร้อมทางภาษาของเด็กไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกาย (Physical Factors) ได้แก่ การบรรลุวุฒิภาวะด้านร่างกายทั่วไป เช่น การมองเห็น การได้ยิน อวัยวะที่ใช้พูดปกติ

2. องค์ประกอบทางสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสติปัญญา โดยทั่วไปความสามารถในการรับรู้ (Perception) ความสามารถในการจำแนกภาพ และเสียง (Discrimination) ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านการเรียนการอ่าน

3. องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ภาษาที่รับจากที่บ้าน และประสบการณ์ทางสังคม

4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Emotion Factors , Motivation and Personallity Factors) ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์ และความต้องการที่จะเรียนรู้ทางภาษา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความพร้อมทางภาษา ประกอบด้วย ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความสนใจ

1.4 การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

เด็กทารกเริ่มเรียนภาษาจากการฟังผู้อื่นพูดก่อน จากนั้นเด็กจะจำคำและเลียนแบบทดลองฟังเลียนเสียง เมื่ออายุเข้า 2-3 ขวบ เด็กจะเข้าใจภาษาพูดต่างๆ ของผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามคำสั่ง สามารถเชื่อมโยงเสียงกับวัตถุที่ใช้ทำเสียงได้ เมื่ออายุ 4 ขวบ ปฏิเสธการฟัง แกล้งไม่ได้ยินเสียง จำแนกเสียงได้ เมื่ออายุ 5 ขวบ จะเป็นช่วงวัยที่จำข้อความยาวๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี (นิตยา ประพฤติกิจ, 2539 : 178 – 179) พัฒนาการทางภาษานี้จะออกมาได้เต็มศักยภาพต่อเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาที่ดีและถูกต้อง

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และสิ่งต่างๆ การได้เห็น การได้ฟัง ได้สัมผัส การลองผิดลองถูก การเร้าและการให้แรงเสริมเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาภาษาได้ดีขึ้น จนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้ กระบวนการเรียนรู้ภาษาจะพัฒนาตามลำดับจากการเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน แสดงท่าทางตามเสียงนั้น เมื่อเด็กนำมาทดลองใช้แล้วได้รับการตอบสนอง เด็กจะสะสมความจำและรับการใช้ภาษานั้นมาเป็นของตน (จรรยา สุวรรณทัตและคณะ, 2529 : 122) การพูด การชี้แนะ และปฏิสัมพันธ์ของผู้ใหญ่จึงมีความหมายกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กมาก การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่ดีสำหรับเด็กคือการเปิดโอกาสให้เด็กพูด สนทนา ได้ตอบ หัดฟัง ฟีกอ่าน ฟีกการให้เด็กจำเรื่องราวจะช่วยในการพัฒนาภาษาเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 16-17) เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้จากการเห็น การทดลองใช้ ได้ฝึกและได้ปฏิบัติบ่อยๆ การสนทนากับเพื่อน ครู พ่อแม่ ผู้ใหญ่ การได้คำตอบ การได้เล่าเรื่องล้วนเป็นการสร้างความมอกงามในการเรียนรู้ภาษาให้กับเด็กทั้งสิ้น การให้โอกาสทางภาษาคือการเรียนรู้ภาษาที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัย

ในทัศนะนักพฤติกรรมศาสตร์ (The Behaviorist View) กล่าวว่าการเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากผลการปรับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเอง ในขณะที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ แรงเสริมในทางบวกจะถูกนำมาใช้เมื่อภาษาของเด็กใกล้เคียง หรือถูกต้องตามภาษาผู้ใหญ่ ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนภาษาของเด็ก คือ

1. เด็กเกิดมาโดยมีศักยภาพในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ โดยปราศจากความสามารถพิเศษด้านการเรียนด้านใดด้านหนึ่ง
2. การเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งการเรียนรู้ทางภาษาเกิดขึ้น โดยการที่สิ่งแวดล้อมเป็นผู้ปรับพฤติกรรมผู้เรียน
3. พฤติกรรมทั่วไปทั้งพฤติกรรมภาษา ถูกปรับโดยแรงเสริมจากการตอบสนองที่เกิดจากสิ่งเร้า
4. ในการปรับพฤติกรรมที่ซับซ้อนอย่างเช่น ภาษา จะมีกระบวนการเลือก หรือทำให้ตอบสนองเฉพาะเจาะจงขึ้น โดยผ่านการให้แรงเสริมทางบวก ถึงแม้ว่าการตอบสนองทั่วไปและชนิดง่าย ๆ จะได้แรงเสริมทางบวกตั้งแต่ต้น แต่การให้แรงเสริมในระยะหลังๆ จะถูกนำมาใช้กับการตอบสนองที่ซับซ้อนและใกล้เคียงกับเป้าหมายทางพฤติกรรมสูงสุด

ทัศนะของนักทฤษฎีสภาวะติดตัวโดยกำเนิด (The Nativist View)

นักทฤษฎีเชื่อเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ หรือกฎเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาแต่กำเนิด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กแตกต่างจากนักพฤติกรรมศาสตร์สองประการสำคัญ คือ

1. การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบภายในบุคคลเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา
2. การแปลความบทบาทขององค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ภาษา

ชอมสกี, แมคเน็ค และเล็นเบิร์ก(หรรรยา นิลวิเชียร, 2535 : 206 ; อ้างอิงมาจาก Chomsky , Mc Neil and Lenneberg. n.d.) เป็นผู้ที่มีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาด้วยความสามารถทางภาษา เด็กทุกคนเกิดมาโดยมีโครงสร้างทางภาษาศาสตร์อยู่ในตัว ซึ่งได้แก่ โครงสร้างทางการเรียนรู้ทางด้านความหมาย ประโยค และระบบเสียง เด็กจะมีขั้นตอนของการพัฒนาทางร่างกายและขั้นตอนทางภาษาเกี่ยวโยงและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยที่ความสามารถทางการเรียนรู้ภาษาของเด็กจะถูกวางโปรแกรมไว้ในตัวและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

ทัศนะของนักสังคมศาสตร์ (The Socialist View)

นักทฤษฎีสังคมนิยมหรือทฤษฎีวิวัฒนาการให้ความสนใจเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมทางภาษาของผู้ใหญ่ที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ผลการวิจัยกล่าวว่า วิธีการที่ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีผลต่อพัฒนาการทางภาษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก วิธีการเหล่านั้นได้แก่ การอ่านหนังสือให้เด็ก ฟัง การสนทนาระหว่างรับประทานอาหาร การแสดงบทบาทสมมุติการสนทนาเป็นต้น (Honig, 1982 : 38)

นักวิจัยได้พยายามศึกษาลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุด สำหรับการเรียนภาษาเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสรุปได้ 4 หลักการ คือ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 204)

1. สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจปฏิบัติจริงกระทำด้วยตนเอง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ รู้จักสังเกต ตั้งสมมติฐาน ผู้ใหญ่ไม่ควรเป็นผู้ออกคำสั่งอย่างเดียว ควรให้เด็กเป็นผู้ตั้งคำถามบ้าง

2. สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และบุคคลรอบข้างเด็กควรได้สื่อสารแบบสองทาง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร บุคคลที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ พ่อแม่ เพื่อน ญาติพี่น้อง เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อมที่เน้นความหมายกว่าด้านรูปแบบ พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ควรยอมรับการสื่อสารของเด็กในรูปแบบต่างๆ กัน โดยคำนึงถึงความหมายที่เด็กต้องการจะสื่อออกมาเป็นสิ่งสำคัญกว่าการพูดด้วยรูปแบบไวยากรณ์ที่ถูกต้องเรียงภาษาจากง่าย ๆ ไปสู่ภาษาที่ซับซ้อน

4. สิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยความหลากหลาย ทั้งด้านเวลาและไม่ใช่เวลาเด็กควรจะได้รับประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ในหลายๆ รูปแบบเพราะประสบการณ์จะมีส่วนช่วยด้านการแสดงออกทางภาษา จะเห็นได้ว่าการเรียนภาษาของเด็กจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กมีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์ได้ลงมือกระทำ ได้สังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว เพราะสิ่งแวดล้อมจะช่วยปรับพฤติกรรมที่เรียนให้เกิดการเรียนรู้ต่อไปได้อย่างรวดเร็ว และมีความก้าวหน้าทางด้านภาษาต่อไป

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กตามทัศนะของนักทฤษฎี มี 3 ทัศนะด้วยกัน ซึ่งทัศนะของนักทฤษฎีมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กมีลักษณะการเรียนรู้ภาษามาจากตัวเด็กเอง ตั้งแต่เกิดและมีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาต่อไป

1.5 กระบวนการในการเรียนรู้ภาษา

กระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกันได้นั้น มีลำดับดังนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล (ขจิตพรธน ทองคำ.2537 : 29 – 30 ; อ้างอิงจาก ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2519. *จิตวิทยาฝ่ายการศึกษา*. หน้า 127-133)

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ภาษา เพราะเป็นขั้นที่เด็กเลียนเสียงของเด็กและพูดตามเสียงที่ได้ยิน

2. การเอาอย่าง (Identification) เด็กมิได้เลียนแบบการออกเสียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะเลียนเสียงแบบท่าทาง นิสัยใจคอจากบุคคลตามเสียงที่ได้ยินด้วย

3. การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองความพร้อมทั้งสิ่งเร้ารอบตัว (Multiple Response Learning) เป็นพฤติกรรมตอบสนองที่เด็กพยายามทำตาม โดยลองใช้อวัยวะเปล่งเสียงต่างๆ เพื่อให้ทำงานร่วมกันได้แก่ ส่งสมองที่รับรู้ มองเห็น ได้ยิน สะสมความจำ ควบคุมริมฝีปาก สีหน้า ท่าทางและสายตา

4. การเรียนรู้ด้วยสัมพันธ์ภาวะ (Associative Learning) เด็กจะเรียนรู้คำและความหมายโดย

อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเสียงหรือพฤติกรรม เช่น เด็กเรียนรู้คำว่าตุ๊กตา เมื่อแม่ยื่นตุ๊กตาให้แล้วบอกว่า ตุ๊กตา เด็กจะเรียนรู้ได้จากการเชื่อมโยงกับสิ่งของ

5. การเรียนรู้ถาม-ตอบ (Question – Answering) เมื่อเด็กได้เรียนรู้ภาษาแล้ว ก็เกิดความคิดอย่างมีระเบียบ รู้จักใช้เหตุผล จะมีความสงสัยและถามอยากรู้อยากเห็น โดยการถามคำถามของเด็กจะช่วยให้พัฒนาภาษาของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

6. การลองผิดลองถูก (Trial and Error) เด็กปฐมวัยที่มีการลองปฏิบัติ อาจจะถูกบ้างผิดบ้าง การเข้าใจและการชมเชยเมื่อเด็กออกเสียงได้ถูกต้อง จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและช่วยให้ภาษาพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น

7. การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer and Learning) การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ จะง่ายขึ้นถ้าผู้เรียนมีความรู้ เกี่ยวพันกันมาก่อน เช่น การรู้จักไก่ แล้วรู้จักเป็ด ห่าน โดยชี้ให้เห็นความแตกต่าง เด็กจะจดจำได้เร็วและมีความคิดตามลำดับอย่างมีระเบียบ

นอกจากนี้ จรรยา สุวรรณทัตและคนอื่นๆ (Suvannathat and Others. 1985 : 122) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาว่า เกิดขึ้นจากความชำนาญ (Empiricist Approach) ซึ่งเด็กจะได้เริ่มเรียนรู้ภาษาอย่างไม่เป็นกฎเกณฑ์ แต่เรียนรู้ภาษาในลักษณะเกี่ยวกับการฝึกทักษะความชำนาญและความสามารถด้านอื่นๆ การเรียนรู้คำจากการได้ยินคนอื่นพูดซ้ำๆ แล้วนำมาพูดซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้ได้เร็ว ถ้าคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้เป็นประสบการณ์ใกล้ตัวเด็ก รูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย คือ ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ เช่น ครุณาวัตถุ สิ่งของ ของเล่น มาจัดในห้องเรียน แล้วตั้งคำถาม เมื่อเราให้เด็กหาคำตอบ ซึ่งเป็นการให้เด็กสำรวจวัตถุนั้นด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ภาษา ประกอบด้วย การเลียนแบบ การทดลองและการสอน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาจะเป็นไปตามลำดับอย่างมีระบบ

1.6 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้สนใจพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลายท่าน ได้ให้ความเห็นดังต่อไปนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 11 – 113) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการทางสติปัญญาเด็กวัยก่อนเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น รู้คำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่คำพูดเป็นวลีและเป็นประโยคมากที่สุด เช่น เด็กเล็กเริ่มมาจากคำว่าแม่ ต่อมาเป็นแม่จ๋า ต่อมาเป็นแม่ไปไหน เป็นต้น ในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาการทางภาษานี้ การพูดคุยการสนทนากับเด็กเป็นการกระตุ้นที่ดี เด็กสามารถพัฒนาความคิดได้เต็มที่ สังเกตจากที่เด็กดูทีวีมาก จะพูดเก่งเป็นเรื่องเป็นราว เพราะเด็กได้ใช้คำสนทนาและภาษาจากโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามการปล่อยให้เด็กเรียนรู้ภาษาเองตามธรรมชาติเด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาอย่างมาก คำถามของเด็กที่ถามว่า “ทำไม “ คือการค้นหาคำศัพท์ ค้นหาภาษา ฝึกความจำและเหตุผล การตอบคำถามของผู้ใหญ่ตอบเด็กจะสนุกสนานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน นอกจากนี้เด็กยังสามารถเรียนรู้ ภาษาจากการสัมผัส การได้ฟัง การโต้ตอบ เด็กที่มาจากครอบครัวที่สนใจพูดกับเด็กไม่ว่าเด็กจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจบ้างก็ตาม เด็กสามารถแสดงออกได้และได้ประโยชน์มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พูดน้อย ทั้งนี้การที่เด็กได้พูด ได้สนทนาบ่อยๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ ได้คิด ได้สื่อสาร ได้แสดงออก ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรม สติปัญญาและรวมถึงพัฒนาการทางสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 113 : อ้างอิงมาจาก Fontana. 1995. Psychology for Teacher.)

โลแกน และ โลแกน (ยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 60 – 62 ; อ้างอิงจาก Logan & Logan. 1974 : 20 Education Young Children) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะปะปะ (Random stage หรือ Prelinguistic stage) อายุแรกเกิดถึง 6 เดือน เด็กจะเปล่งเสียงออกดัง ที่ยังไม่มีความหมาย การเปล่งเสียงเพื่อบอกความต้องการและเมื่อได้รับการตอบสนองจะรู้สึกพอใจที่ได้ส่งเสียง ถ้าเสียงใดที่เปล่งออกมาได้รับการตอบสนองทางบวกก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก

2. ระยะแยกแยะ (Jargon Stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี เด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ที่ได้ยิน และรู้สึกพอใจที่ได้ส่งเสียง ถ้าเสียงใดที่เปล่งออกมาได้รับการสนองก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก

3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1 – 2 ขวบ เด็กจะเริ่มเลียนเสียงต่างๆ ที่ได้ยิน เช่น เสียงของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มี ความหมายจะค่อยๆ หายไป เด็กจะเริ่มรับฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนอง นับว่าพัฒนาการทางภาษาจะเริ่มต้นจากระยะนี้อย่างแท้จริง

4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2 – 4 ปี เด็กเริ่มหัดพูด เริ่มจากการหัดเรียกชื่อสัตว์ คน และ สิ่งของ ที่อยู่ใกล้ตัว เริ่มเข้าใจการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายซึ่งการสื่อความหมายในโลกของผู้ใหญ่ ซึ่งในวัยต่างๆ เขาสามารถพูดได้ดังนี้

อายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำ โดยสามารถใช้คำนามได้ 20 %

อายุ 3 ขวบ เด็กเริ่มพูดเป็นประโยคได้

อายุ 4 ขวบ เด็กจะเริ่มใช้คำศัพท์ต่างๆ รู้จักใช้คำเต็มหน้าและลงท้ายอย่าง ที่ผู้ใหญ่ใช้กัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) อายุ 4 – 5 ขวบ เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ในการสังเกต สนุกกับการเล่นคำ และรู้จักคิดทำ ประโยคโดยอาศัยการผูกวลี และประโยคที่ได้ยินคนอื่น ๆ พูด เริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการผสมคำ และหาความหมายของคำ และวลี โดยเด็กจะเริ่มสนุกกับการเปล่งเสียง เขาจะเล่นเกมกับเพื่อนๆ หรือ สมาชิกในครอบครัว

6. ระยะตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5 – 6 ปี ระยะนี้ความสามารถในการคิดทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษากับสิ่งต่างๆ รอบตัว พัฒนาการทางภาษาจะเริ่มต้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นอนุบาล เริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่าย ภาษาที่เขาสื่อความหมายเกิดจากที่เขามองเห็นและรับรู้

7. ระยะสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุ 6 ปีขึ้นไป เด็กจะสนุกกับคำหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข รู้จักวิเคราะห์ที่สร้างสรรค์ รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาพูดเป็นนามธรรมมากขึ้น เด็กจะรู้สึกกับการแสดงความคิดเห็น โดยการพูดและเขียน

พือาเจท์ และอินเฮลเดอร์ (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2526 : 215 ; อ้างอิงมาจาก Piaget and Inhelder. 1969 : 120-122) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กไว้ว่า เด็กอายุ 2-4 ปี จะเรียนรู้คำต่างๆ มากขึ้น การพูดคุยเป็นลักษณะการสื่อสารแบบสังคม (Social Communication) แต่ส่วนใหญ่การพูดคุยของเด็กมักจะมีตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะใช้คำพูดอธิบายสิ่งที่กำลังทำอยู่ในขณะนั้นโดยไม่ตั้งใจที่จะสื่อสารกับผู้อื่น กล่าวคือเด็กจะพูดกับตนเองโดยไม่ฟังผู้อื่น ซึ่งเรียกว่า การพูดคนเดียวแบบรวมหมู่ (Collection Monologues) นอกจากนี้เด็กจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ จากการมองเห็นของตนเอง และจะเป็นการยากที่จะให้เด็กยอมรับสิ่งที่ต่างจากภาพที่ตนเห็น เด็กจะไม่พยายามเข้าใจคำพูดของคนอื่น ส่วนเด็กอายุ 5-6 ปีนั้นจะก้าวไปสู่การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuitive) ซึ่งเป็นการคิดโดยอาศัยการรับรู้ คือ มองเห็นสิ่งต่างๆ และบอกได้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร การหยั่งรู้ของเด็กแสดงว่าเด็กก้าวหน้าไปสู่การรู้จักแยกแยะกระจาย เด็กสามารถมององค์ประกอบมากกว่าหนึ่งอย่างที่มีอิทธิพลต่อเหตุการณ์หนึ่ง แสดงว่าเด็กเกือบจะไปถึงการรู้จัก

คิดอย่างเป็นตรรกศาสตร์ นอกจากนี้พัฒนาการทางภาษาอาจแบ่งออกเป็นระยะตามช่วงอายุของเด็ก ดังที่พัฒนาพร สุทธิยานุช (2524 : 22-24) ได้กล่าวไว้คือ

1. ระยะการเปล่งเสียงก่อนการพูดภาษา (Prelinguistic Utterance) ตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี ในระยะนี้เด็กเริ่มส่งเสียงร้อง การโต้ตอบอาจมีความหมายหรือไม่ก็ได้ ซึ่งส่วนมากเป็นการสื่อสารความรู้สึก เด็กจะเริ่มเล่นเสียง เริ่มจำคำง่าย ๆ ไกลตัว เช่น พ่อ แม่ และบางครั้งเล่นเสียงเพื่อความเข้าใจของตนเองเท่านั้น แต่ไม่มีความหมายสำหรับผู้อื่น

2. การพัฒนาภาษาพูดในระยะเริ่มแรก (Early Linguistic Development) เด็กช่วงอายุ 1-5 ปี เริ่มใช้ภาษาพูดเป็นประโยคต่างๆ เช่น แม่มา พ่อไป ซึ่งส่วนมากจะพูดคำเดี่ยวมากกว่าคำยาวๆ จากการศึกษาพบว่าเด็กเริ่มพูดนั้นจะพูดคำนามก่อน เช่น แมว หมา นม ต่อมาจึงเป็นคำกริยาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ สรรพนาม สันธาน บุพบท ตามลำดับ เมื่อเข้าโรงเรียนภาษาของเด็กจะเริ่มเป็นประโยค เด็กจะฝึกทักษะในการออกเสียงมากกว่าอย่างอื่น

3. การพัฒนาการพูดในระยะหลัง (Later Linguistic Development) ระยะ 5-11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนแล้ว ในระยะ 5-8 ปี เด็กจะมีพัฒนาทางภาษามากขึ้น เด็กเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ การอ่าน ความหมาย เริ่มสนใจไวยากรณ์ เริ่มใช้ภาษาพูดในลักษณะรูปประโยคที่สมบูรณ์และในระยะหลังเริ่มศึกษาคำศัพท์ต่างๆ เริ่มเข้าใจความหมายนามธรรมของคำศัพท์มากขึ้น

4. การพัฒนาการสร้างประโยค (Development of Syntax) ระยะตั้งแต่อายุ 11 ปีขึ้นไป เด็กเริ่มศึกษาไวยากรณ์อย่างแท้จริงและสามารถใช้ภาษาได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ปิยะลักษณ์ สิมาสงยาภรณ์ (2534 : 53, 94, 139) ได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็ก พบว่าเด็กวัย 3 ขวบ 6 เดือน - 4 ขวบ จะพูดเป็นประโยคยาวๆ ได้มากขึ้น เด็ก 4 ขวบ จะจำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 คำ ช่วง 4 ขวบ 6 เดือน จะจำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,900 คำ แต่งประโยคโดยใช้คำ 5-6 คำได้ และเด็ก 5-6 ขวบ จะสามารถจำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ

ลี และรุบิน (มานวิภา ผลพิรุฬห์. 2533 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Lee and Rubin. 1979 : 133) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์อายุ ดังนี้

อายุ 0-2 ปี จะเริ่มทดลองเล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล้องเสียง ว่าถ้าทำให้ลมผ่านแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองบังคับกล้ามเนื้อต่างๆ ในการพูดจะเกิดการพูดคำแรกระหว่างอายุ 10-18 เดือน ในเด็กปกติจะเริ่มใช้ประโยค 1-2 ประโยคได้แต่ยังใช้ภาษาทำทางมากและชอบทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ ซึ่งเป็นการเล่นเสียง

อายุ 2-5 ปี ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ ใช้ประโยคยาวมากขึ้น และมีความหมายมากขึ้น การใช้คำและประโยคพบที่มีความซับซ้อนและมีการพัฒนาขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงปีที่ 4-5

อายุ 5-7 ปี ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อน เต็มชัด อธิบายหรือบรรยายเหตุการณ์หรือรูปภาพได้มีความหมายมากขึ้น สามารถใช้การเชื่อมประโยคและอธิบายความคิดของตนเองได้

สำหรับเนสเซล (ทรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 207-208 ; อ้างอิงมาจาก Nessel, 1989) ได้อ้างถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กว่าประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เด็กอายุ 10 เดือน - 1 ปี 6 เดือน จะควบคุมการออกเสียงคำที่จำได้ สามารถเรียนรู้คำศัพท์ในการสื่อสารถึง 50 คำ คำเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งของ สัตว์ คน หรือเรื่องราวในสิ่งแวดล้อม การที่เด็กออกเสียงคำหนึ่งหรือสองคำ อาจมีความหมายรวมถึงประโยคหรือวลีทั้งหมด

ขั้นที่ 2 เด็กอายุ 1 ปี 6 เดือน – 2 ปี การพูดจะเป็นการออกเสียงคำ สองคำ และวลีสั้นๆ และมีเฉพาะคำสำคัญสำหรับสื่อความหมาย เด็กเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นถึง 300 คำ รวมคำกริยาและปฏิเสธ เด็กจะสนุกสนานกับการพูดคนเดียวในขณะที่ทดลองพูดคำและโครงสร้างหลายๆ รูปแบบ

ขั้นที่ 3 เด็กอายุ 2-2 ปี 6 เดือน จะเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นถึง 450 คำ วลีจะยาวขึ้น พูดประโยคความเดียวสั้นๆ มีคำคุณศัพท์รวมอยู่ในประโยค

ขั้นที่ 4 เด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน – 3 ปี คำศัพท์จะเพิ่มมากขึ้นถึง 1,000 คำ ประโยคเริ่มซับซ้อนขึ้น เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทางด้านจำนวนคำศัพท์และรูปแบบของประโยคอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 5 เด็กอายุ 3-4 ปี 6 เดือน สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในครอบครัว และผู้คนรอบข้าง จำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้ประมาณ 2,000 คำ เด็กใช้โครงสร้างของประโยคหลายรูปแบบ เด็กจะพัฒนาพื้นฐานการสื่อสารด้วยวาจาอย่างมั่นคงและเริ่มต้นเรียนรู้ภาษาเขียน

พัฒนาการทางภาษาควรเริ่มต้นตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาที่เจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สันหนวี. 2537 : 183) เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษา โดยเด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาของตนทั้งทางด้านความหมาย ประโยค และจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (ทรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 206) ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมคหศาสตร์แห่งประเทศไทย (2528 : 123) ที่กล่าวว่าถ้าเด็กรู้คำศัพท์มากเพียงใดก็จะเข้าใจคำชี้แจงหรือคำอธิบายของผู้อื่นและเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่อ่านหรือเล่าให้ฟังได้เพียงพอนั้น ภาษาไม่เพียงแต่เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในแสดงความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์ การส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาที่ถูกต้อง จึงช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจ ของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจยิ่งขึ้น (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 50) ในการพัฒนาการพูดและการฟัง ได้เรียนรู้ จากการสัมผัส การได้ฟังการโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อม และควรเปิดโอกาสเด็กได้ฝึกพูด ฟังอย่างอิสระ ในสภาพที่เป็นจริง เพื่อตอบสนองความสามารถทางการพูด การฟัง อย่างเหมาะสมซึ่งจะเป็นพื้นฐานของความสามารถทางการอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

พัฒนาการทางภาษา

การที่เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาภาษาพูดและความสามารถในการฟังจนสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้นั้น ได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาและกำหนดเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาไว้ดังนี้

จรรยา สุวรรณทัตและคณะ (2529 : 122) กล่าวว่า พัฒนาการทางภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความชำนาญและความสามารถด้านอื่นๆ แล้วนำมา ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมโดยการลองผิดลองถูก การเร้าและการให้แรงเสริมจะช่วยให้เด็กพัฒนาการทางด้านภาษาที่ดี

การพัฒนาทางภาษาของเด็กแต่ละขวบปี จะมีพัฒนาการทางภาษาต่างกัน โดยจำนวนปีของอายุจะหมายถึงความก้าวหน้าทางภาษาของเด็ก พัฒนาการทางภาษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิดจากการทดลองเล่นกับเสียงตัวเอง เป็นความพยายามที่จะพัฒนาการใช้คำพูดเพื่อการสื่อสารออกมาอย่างมีความหมาย ต่อมาจึงใช้คำและประโยคที่มีความหมายที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ตามลำดับขั้นพัฒนาการของอายุเด็กในแต่ละวัย ซึ่งอาจจะเหมือนหรือต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและประสบการณ์ของเด็ก

พรราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2537 : 63 – 66) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาและการพูดของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

อายุแรกเกิด – 2 ขวบ เด็กแรกเกิด มักแสดงออกปฏิกิริยาด้วยวิธีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาเช่น การร้องไห้ การทำท่าทางต่างๆ เมื่อทารกเปล่งเสียงออกมาเป็นคำพูด คำส่วนใหญ่จะเป็นคำง่ายๆ เบื้องต้นเกี่ยวกับคำนามที่มุ่งถึงสิ่งของและบุคคลต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม และคำกริยาที่แสดงอาการของท่าทาง เช่น ยืน นอน เด็กอายุ 18 เดือนสามารถพูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถึง 30 คำ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ การเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นเพียงใดนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาของเด็ก ตลอดจนการส่งเสริมและโอกาสที่จะได้เรียนรู้ เด็กหลายคนในวัยนี้ จะจดจำคำตลาดและคำสบทจากคนใกล้ชิด แต่ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง เด็กวัยนี้มีความเจริญทางภาษามาก มักจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม

อายุ 3 ขวบ สามารถเข้าใจภาษาพูดของผู้ใหญ่ ภาษาง่ายๆ เบื้องต้น ยังไม่เข้าใจในสิ่งที่มองไม่เห็น ยังไม่เข้าใจความหมายจากคำสั่งหรือคำขอร้องจากผู้ใหญ่

อายุ 4 ขวบ ให้ความสนใจในภาษาพูดของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะคำแสลงหรือคำอุทาน เด็กเริ่มมีคำถามที่มีเหตุผลมากขึ้น การฟังนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบมาก

อายุ 5 ขวบ เริ่มมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น สามารถเข้าใจภาษาพูด ข้อความยาวๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการสร้างประโยค ชอบฟังนิทานเทพนิยาย

อายุ 6 ขวบ เด็กส่วนใหญ่จะสนใจในการพูด เด็กจะชอบสนทนากับเพื่อน หรือผู้ใหญ่มากกว่าการเล่นสิ่งของและมีความสุขเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น ชอบฟังเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ และสนใจในการอ่านเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาตั้งแต่แรกเกิด และพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามลำดับอายุ อย่างมีรูปแบบเป็นขั้นตอน เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการเลียนแบบ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวแบบลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จากคนใกล้ชิดและสิ่งแวดล้อม การฟังเสียง การฝึกออกเสียง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาทางภาษาก่อให้เกิดความสามารถทางการพูดและการฟัง

1.7 ความสามารถทางการฟังของเด็กปฐมวัย

เด็กทารกจะเริ่มเรียนรู้ภาษาด้วยการฟังผู้อื่นพูดก่อน แล้วจึงจดจำทำเลียนแบบเป็นการพูด อันเป็นผลทำให้การติดต่อสื่อสารความหมายกับบุคคลรอบข้าง เป็นไปได้มากขึ้นตามลำดับ

นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 178 – 179) และหรรษา นิลวิเชียร (2535 : 198 – 199) ได้กล่าวถึง ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

อายุ 0 – 2 ขวบ พยายามเลียนเสียงที่ได้ยิน เข้าใจคำและประโยคง่ายๆ ชอบฟังโฆษณาทางโทรทัศน์และเสียงที่สะกิดใจ ชอบฟังเรื่องสั้นๆ และเพลงกล่อมเด็กๆ

อายุ 3 ขวบ ชอบฟังเสียงต่างๆ ที่ได้ยินอยู่คั่นหู เช่น เสียงสัตว์ ยานพาหนะเครื่องใช้ในครัวเรือน ชอบฟังนิทานที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังแบบสองต่อสอง ฟังได้ไม่นาน และ ฟังอย่างตั้งใจ สามารถเข้าใจภาษาพูดง่ายๆ ของผู้ใหญ่เช่น อย่า ไม่ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ยังไม่สม่ำเสมอ สามารถเชื่อมโยงเสียงกับวัตถุที่ใช้ทำเสียงได้

อายุ 4 ขวบ ฟังเรื่องได้นานขึ้น อาจเลือกหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังสามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ได้ บางครั้งจะแกล้งทำเป็นไม่ได้ยิน หรือไม่สนใจคำสั่งหรือเสียงเรียก ชอบฟังเรื่องซ้ำ และสามารถจำแนกความแตกต่างเรื่องเสียงได้

อายุ 5 ขวบ ตั้งใจฟังนานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง เล่นหัวและคำคล้องจอง สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น เข้าใจคำพูดยาวๆ ของผู้ใหญ่

อายุ 6 ขวบ ชอบฟังเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่างๆ จากการที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กมีความสามารถทางด้านการฟังมาตั้งแต่แรกเกิด และพัฒนามาเป็นลำดับขั้นตอน จากเสียงบุคคลใกล้ชิดเพื่อเลียนแบบและเพื่อจำแนก มาเป็นการฟังเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งและการฟังเป็นเรื่องราวสั้นๆ จนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้ฟังให้ผู้อื่นรับฟังและเข้าใจสิ่งที่ตนเองเล่าได้

1.8 ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

เด็กเล็กๆ มีความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และความต้องการที่จะสื่อสารกับผู้อื่นเป็นสิ่งเร้าได้เกิดการแสดงออกทางความคิดในด้านการพูด แต่มีถ้อยคำในการสื่อสารที่ค่อนข้างจำกัด จึงพยายามแสดงหาการใช้คำพูดด้วยตนเอง ซึ่ง พรีซ (เนื่อน้อง สนับบุญ 2541 : 11 : อ้างอิงจาก Stewig. 1995 : 141 : citing Preece. 1991 :17. **Language arts in the early Children Classroom**) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าที่มีประโยชน์ต่อภาษาพูดของเด็กคือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเอง ดังนั้นครูผู้สอนควรจะศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านภาษา และความสามารถทางด้านการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมตอบสนองความสามารถทางด้านการพูดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2537 : 90 – 93) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุไว้ดังนี้

0 – 2 ปี เด็กแรกเกิดจะสื่อสารกับบุคคลด้วยภาษาท่าทาง เมื่อพูดได้สามารถพูดคำบางคำได้ชัดเจน แต่จะไม่เข้าใจความหมายของคำ 18 เดือน พูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประมาณ 30 คำ และเมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ ชอบตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และส่วนมากยังพูดไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร ล และคำควบกล้ำ บางครั้งยังพูดกลับกัน ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ไม่ควรกล่าวล้อเลียนหรือตำหนิ เพราะจะทำให้เด็กพัฒนาการช้า เด็กจะสามารถเข้าใจความหมายและคำมากกว่าส่วนที่ต้องการจะพูดออกมา อายุ 3 ขวบ พัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถตั้งคำศัพท์ใหม่ๆ หรือเรียกชื่อใหม่ตามความเข้าใจของตนเอง สามารถเข้าใจคำพูดง่ายๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องของผู้ใหญ่จึงยังไม่สม่ำเสมอ และยังไม่ลืมคำถามว่า ทำไม จะพยายามทำความเข้าใจกับคำที่ตนเองถามไปเช่นกัน

อายุ 4 ขวบ ในด้านภาษาเด็กวัยนี้ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความสนใจคำพูดของผู้ใหญ่ และชอบเลียนแบบ เริ่มประโยคที่ยาว และใช้คำที่มีเหตุผลมากขึ้น ชอบฟังนิทานซ้ำ อย่างไม่เบื่อ

อายุ 5 ขวบ สามารถเข้าใจคำ ข้อความยาวๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี และพยายามพูดยาวๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ การจะสร้างประโยค ชอบฟังนิทานประเภทเทพนิยาย และชอบแสดงบทบาทสมมติประกอบ

อายุ 6 ขวบ เด็กส่วนใหญ่จะสนใจในการพูด เด็กจะชอบสนทนากับเพื่อน หรือผู้ใหญ่มากกว่าการเล่นสิ่งของและมีความสุขเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น ชอบฟังเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ และสนใจในการอ่านเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

ลีและรุบิน (ภาณวิภา ผลวิรุพ. 2533 : 15 : อ้างอิงจาก Lee and Rubin. 1979. **Children and Language.**) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดไว้ดังนี้

อายุ 0 – 2 ปี จะเริ่มทดลองเล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล้องเสียง ว่าถ้าทำให้ลมผ่านแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองบังคับกล้ามเนื้อในการพูดต่างๆ จะเกิดการพูดคำแรกระหว่างอายุ

10 – 18 เดือน ในเด็กปกติจะเริ่มใช้ประโยค 1 – 2 คำได้ แต่ยังมีใช้ภาษาท่าทางมากและชอบที่จะทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ

อายุ 2 – 5 ปี ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ ใช้ประโยคยาวขึ้น และมีความหมายมากขึ้น มักพบว่าจะมีพัฒนาการอย่างมาก และซับซ้อนในการใช้คำและประโยคโดยเฉพาะช่วงปีที่ 4 - 5

อายุ 5 - 7 ปี ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนเด่นชัด อธิบายหรือบรรยายเหตุการณ์หรือรูปภาพได้ มีความหมายมากขึ้น สามารถใช้การเชื่อมโยงประโยคความคิดตัวเองได้

ฟอนทานา (Fontana, 1995 : 28-29) กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดว่า การที่เด็กได้พูด ได้สนทนาบ่อย ๆ ทำให้เด็กได้เรียนคำศัพท์ ได้คิด ได้สื่อสาร ได้แสดงออก ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมและสติปัญญา และรวมถึงพัฒนาการทางสังคม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เด็กมีความสามารถใช้ภาษาทางการพูดได้ตั้งแต่แรกเกิด และมีพัฒนาการทางภาษาเป็นลำดับขั้นโดยเริ่มจากการใช้เสียง การใช้คำต่างๆ จนพัฒนามาเป็นประโยคที่สมบูรณ์ภายหลังได้ การที่เด็กได้พูดได้สนทนาบ่อย ๆ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาภาษาด้านการพูดด้วยเช่นกัน

1.9 แนวทางในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถพูดเป็นประโยคที่ชัดเจน รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกคำได้อย่างเหมาะสม รู้จักฟัง เข้าใจความสามารถและทำตามคำสั่งได้ สนใจการฝึกอ่าน ชอบเล่าเรื่อง สนใจคำใหม่ ๆ ศัพท์ต่างๆ ซักถามความหมายของคำอยู่เสมอ แนวทางการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็ก คือ เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในการพูด สนทนา ได้ตอบ ฝึกการฟัง ฝึกการอ่าน ฝึกกล่อมเนื้อในการสัมผัสกับतालตลอดจนให้เด็กช่วยจำเรื่องราวได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 16 – 17)

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคนอื่นๆ (2522 : 98 – 99) ได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศและสรุปได้ว่าการใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กเรียน มีผลต่อความพร้อมทางภาษาของเด็กในการเล่นต่างๆ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ การเล่นนิ้ว การเล่นเกมคำถาม การเล่นเกมปริศนาคำทาย การเล่นเกมร้องเพลง และการทำท่าประกอบการแสดงตามนิทาน นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ภาษาของเด็กปฐมวัยแสดงให้เห็นถึงแนวคิด ความสนใจ และความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ครูหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาภาษาของเด็กได้โดยการ จัดหาสื่อ เพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์ ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน
2. จัดประสบการณ์ด้านการฟังควรใช้สื่อที่มีเสียง การเล่านิทานคำคล้องจอง และเพลงกล่อมเด็ก และการเล่นตามคำสั่ง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ
3. สื่อที่จัดประสบการณ์ด้านการพูด ควรเป็นสื่อที่เด็กเคยมีประสบการณ์มาก่อน โดยนำมาจัดในรูปแบบการสนทนา การเล่าเรื่อง การเล่านิทานและการแสดงละคร
4. สื่อที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ด้านการอ่าน ควรเป็นภาพ หนังสือภาพ ตัวอักษร ที่ทำด้วยกระดาษแข็ง พลาสติก หรือไม้
5. สื่อที่ใช้จัดประสบการณ์ด้านการเขียน ควรเป็นเส้นจัดตัวอักษร ดินหรือแป้งสำหรับปั้น

ประมวญ ดิคคินสัน (2536 : 154) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย ครูควรใช้หลักการใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. ถ้อยคำที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำมาจากนิทาน บทความ เรื่องราวที่เด็กสนใจ แล้วหยิบคำที่น่าสนใจจากเรื่องราวมาใช้โดยอาจนำคำมาจัดหมวดหมู่หรือนำมาผูกเป็นเรื่องราวขึ้นใหม่
2. เด็กควรเรียนรู้ถ้อยคำจากใจความ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำแจ่มแจ้งขึ้น
3. เล่นเกมโดยใช้ถ้อยคำ เช่นปริศนาอักษรไขว้ การทายประโยค จับคู่คำกับภาพ เป็นต้น

ฉันทนา ภาคบงกช (2538 : 1 – 2) กล่าวว่าภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับ และไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างรวดเร็ว มีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา ชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำหรือข้อความซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
2. การเล่น การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่ การพัฒนาภาษาส่วนมากเกิดจากประสบการณ์จริง จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้เล่น
3. การอ่าน การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ ควรจูงความสนใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น อ่านนิทานให้ฟัง
4. การเขียน การอ่านมีความสัมพันธ์กับการเขียน ควรจัดกิจกรรมการเขียนให้สัมพันธ์ให้กับเรื่องที่เด็กอ่าน

เฮนริค (นิตยา ประพฤติกิจ 2539 : 162 – 163 : อ้างอิงจาก Henrick. 1980. **Reading Instruction Diagnostic Teaching in The Classroom.**) ได้เสนอแนะวิธีการพื้นฐานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กไว้ ดังนี้

1. รู้จักรับฟังเด็ก
2. ให้เด็กได้พูดคุยถึงเรื่องราวที่เขาได้พบเห็นหรือได้ฟังมา
3. รู้จักพูดคุยหรือสนทนากับเด็ก
4. รู้จักซักถามเพื่อให้เด็กได้ใช้ภาษาอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
5. ให้เด็กได้รู้จักฝึกฝนการฟัง
6. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะเมื่อเด็กมีปัญหา

นอกจากนี้การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะต้องมีองค์ประกอบอื่นๆ เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ที่เสริมสร้าง การฝึกฝน ประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ การมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก และการที่เด็กมีโอกาสได้พูดคุยอย่างสนุกสนาน เป็นต้น (นิตยา ประพฤติกิจ 2539: 162 – 163)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถทางภาษาให้เด็กปฐมวัยนั้น คือ การเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ตรงทางภาษาด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน โดยให้เด็กได้ฝึกฝนได้ปฏิบัติจริง ในบรรยากาศที่เป็นอิสระและผ่อนคลายตลอดจนการให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ เป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาทางภาษาได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

วูดเวิร์ด คาโรลีน และเจอโรม (Woodward, Carolyn and Jerome. 1977 : 1) ได้ศึกษา รูปแบบการเริ่มเขียนของเด็กระดับปฐมวัย พบว่า เด็กมีความพร้อมในการฟังและการอ่านออกเสียง การผูก ประโยคจะมีความสามารถในการเขียนสูงกว่าเด็กที่ไม่พร้อมด้านการฟังการออกเสียง การผูกประโยค

โฮลดาเวย์ (Raimes and Canady. 1990 : 224 ; citing Holdaway.1979) พบว่าเด็กที่มี ประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำ จะสามารถอ่านหนังสือออกได้เอง ซึ่งทำให้เกิดแนวคิด ว่า เด็กเรียนที่จะอ่านออกได้เองโดยธรรมชาติ เช่นเดียวกับเด็กทารกเรียนที่จะพูดภาษาและในการสอนพูด พ่อ แม่ มักจะไม่เน้นหรือตำหนิเมื่อผิด พูดไม่ชัด แต่ละค่อยๆ สอนให้พูดให้ชัดโดยทำแบบอย่าง แสดงความยินดี เมื่อพูดได้และส่งเสริมให้เด็กกล้าพูดโดยการรับฟัง ตั้งใจฟัง จึงทำให้นักวิจัยภาษากลุ่มนี้เกิดแนวคิด ว่า การ เรียนการสอนภาษาทางด้านการอ่านเขียนของเด็กก็ควรจะให้เป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับเด็ก เริ่มเรียนพูด

มากาเร็ต แมททิว และคณะ (Magerete and others. 1995) ได้ศึกษาการแสดงออกด้านการเขียน ของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี จำนวน 24 คน โดเด็ก ๆ จะได้รับงานที่เกี่ยวกับ การเขียน 4 ครั้ง แต่ละครั้ง ห่างกัน 1 สัปดาห์

รูปแบบและขั้นตอน

เด็กแต่ละคนจะถูกสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิดภายในห้องเรียน เด็ก ๆ จะได้รับรูปภาพ 4 ชุด ห่าง กันประมาณอาทิตย์ละชุด

งานเกี่ยวกับรูปภาพ

ชุดที่ 1 เด็ก ๆ จะได้ยินคำนาม 5 คำ คือ แอปเปิ้ล, ถัวย, ต้นไม้, แก้ว และหมวก หลังจากนั้น จะต้องทวนคำที่เขาได้ยินนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ปรากฏว่า ไม่มีเด็กคนไหนสามารถทวนคำได้ทั้งหมด ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอยู่ในช่วง 0-4 ผู้ทำการทดลองแนะนำว่าการจดจำคำทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องที่ยาก เด็ก ๆ น่าจะใช้กระดาษกับปากกาจดสิ่งที่น่าจะช่วยให้เด็กจำคำเหล่านั้นลงไปได้ในแบบทดสอบที่ 2 เด็ก ๆ จะ ได้รับฟังคำนามอีกชุดหนึ่ง คือ ดอกไม้ , หนู, นาฬิกา, กระดาษ และโต๊ะและจะต้องทวนคำทั้งหมดที่ได้ยิน โดย สามารถใช้สิ่งที่เขาจดลงในกระดาษช่วยได้หลังจาก 1 อาทิตย์ผ่านไป ได้ก็จะเริ่มทำชุดที่ 2

ชุดที่ 2 เด็ก ๆ จะได้รับกล่องของขวัญ 5 กล่อง และของเล่นชิ้นเล็ก ๆ จะต้องนำมาเล่นที่ได้มาใส่ ลงไปในกล่องและห่อของขวัญ แต่ละกล่องนั้นมีลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะรู้ว่าอะไรอยู่ใน กล่องไหน แต่เขาจะสามารถทำเครื่องหมายจากฉลากและปากกาที่ครูให้ไปได้ ดูแผ่นรูปภาพ 5 รูป คือ รูป รถไฟ , บ้าน , เครื่องบิน , เป็ด , และหมีเท็ดดี้ และจะให้ซอง 5 ซองแก่เด็ก ๆ ด้วยผู้ทดลองจะบอกเด็ก ๆ ว่าจะต้องส่งรูปภาพเหล่านี้ไปกับของขวัญด้วย แต่รูปเหล่านั้นจะถูกนำใส่ซองเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่สามารถรู้ ได้ว่าซองไหนเป็นรูปอะไร จากนั้นผู้ทดลองจะขอให้เด็ก ๆ ช่วยทำฉลากติดแต่ละซอง เพื่อจะรู้ว่าในซอง นั้น ๆ มีรูปภาพอะไร หลังจากเด็ก ๆ ติดฉลากแล้ว ผู้ทดลองก็จะถามว่าซองไหนมีรูปอะไร

ชุดที่ 3 เด็ก ๆ จะถูกขอให้ชี้แจงสิ่งที่พวกเขาทำจากบทเรียนชุดที่ 2 และต้องทำงานกล่องให้เสร็จ โดยจะต้องคิดค้นวิธีใหม่ กล่าวคือ ให้คิดว่าไม่มีอะไรอยู่ในกล่อง จากที่เคยมีมาก่อน การเขียนหรือวาด สามารถทำได้ถ้าจำเป็นหลังจากเสร็จสิ้น เด็กจะต้องชี้แจงผลงานของเขา หลังจากนั้นอีก 1 อาทิตย์จึงจะ เริ่มทำชุดที่ 4

ผลการทดลอง การตอบสนองของเด็กที่มีต่อการทดลองแบ่งออกได้หลายประเภท เด็กบางคนไม่มีความสามารถในการสร้างสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสิ่งอื่น ๆ ได้และสามารถทำได้เพียงเส้นตรงหรือเส้นโค้ง วงกลมหรือเส้นหยัก ๆ และเด็กบางคนก็ใช้ตัวอักษรที่เหมือนกันและบางครั้งก็แตกต่างกันแต่ไม่สามารถเชื่อมโยงไปถึงสิ่งที่เขาต้องการสื่อ เด็กที่มีทักษะในการสื่อนั้นแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถอธิบายคำศัพท์ได้จากการวาดสร้างสัญลักษณ์รูปภาพ เช่น รูปเขาแทนตัวรูปล้อแทนรถ ใช้สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นเอง เช่น เส้นตรงหมายถึงโต๊ะ วงกลมหมายถึงกระทะ สามเหลี่ยมหมายถึงนาฬิกา การเขียนพยางค์ คือเขียนตัวอักษรตัวแรกของคำนั้น ๆ แทนคำทั้งหมด

บลัด (Blood, 1996 A) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย 3-5 ปี จำนวน 67 โรงเรียน โดยการทดสอบพัฒนาการทางภาษา การรับรู้ การเขียน และมีการศึกษาระยะยาว มีผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วม 56 คน จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและเจตนาของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้และการส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเองจะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้การอ่านการเขียนได้อย่างมีความหมาย เนื่องจากชื่อของเด็กจะถูกเรียกเป็นประจำทุกวันและเป็นคำที่นึกภาพได้ หากเด็กสามารถเขียนชื่อของตนเองได้ จะเป็นแนวทางในการขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่น ๆ ต่อไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเกิดจากการมีประสบการณ์ตรงทางภาษา การจัดสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมทางภาษาให้เด็กได้ฝึกฝนได้ปฏิบัติจริงทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษามากเท่าไรย่อมจะทำให้ภาษาของเด็กพัฒนามากขึ้น ดังนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางในการจัดประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยในประเทศ

ขจิตพรรณ ทองคำ (2536 : 134) ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นบทบาทสมมติ โดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติตามปกติ มีความสามารถในการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : 105) ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์ให้กับเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชายและหญิงอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

อุบล เวียงสมุทร (2537 : 62) ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ เล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาท้องถิ่น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง โดยศึกษากับเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คนและกลุ่มควบคุม 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น มีความพร้อมทาง

ภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนื่อนอง สันบุญ (2541 : 31) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานที่เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู โดยศึกษากับนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี จำนวน 45 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 15 คน กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่าความสามารถทางภาษาเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานตามรูปหนังสือที่เด็กเลือก เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานตามรูปจากหนังสือเด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู มีคะแนนความสามารถทางภาษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นเกิดจากการมีประสบการณ์ตรงทางภาษา การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมทางภาษาให้เด็กได้ฝึกฝนได้ปฏิบัติจริง ทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษามากเท่าไรย่อมจะทำให้ภาษาของเด็กพัฒนามากขึ้น ดังนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการจัดประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบจิตปัญญา

2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบจิตปัญญา

การเรียนรู้แบบจิตปัญญาเป็นการสอนที่มุ่งถึงจิตใจของผู้เรียนที่ต้องการเรียนอย่างมีความสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนานิปัญญา วิธีการสอนจะเน้นที่กิจกรรมการสอนของครู ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการสอนแบบจิตปัญญาพัฒนาขึ้นโดย กุลยา ตันติผลาชีวะ อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้ให้ความหมายของการสอนแบบจิตปัญญาว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมุ่งถึงจิตปัญญา โดยให้ความหมายของจิตว่าเป็น การเรียนที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีปฏิบัติการทางความคิด ตื่นตัวและสนุกที่จะเรียนส่วน ปัญญา หมายถึง การส่งเสริมพุทธิปัญญา ด้วยการเพิ่มพูนและขยายความรู้ที่จำเป็นต้องเรียนให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างชัดและจำได้จากกิจกรรมการสอน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543 : 47)

2.2 แนวคิดพื้นฐานการสอนแบบจิตปัญญา

การสอน คือ การสร้างผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยการเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างมีจุดประสงค์ การสอนแบบจิตปัญญามีความคิดพื้นฐานเช่นเดียวกันนี้แต่การสร้างผู้เรียนให้เรียนรู้และเปลี่ยนพฤติกรรมตามแนวคิดของการสอนแบบจิตปัญญา เน้นจิตใจและความองงามทางปัญญาของผู้เรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพต้องทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่อย่างมีความสุข เกิดความองงามทางปัญญา ต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสามารถถกคิดค้นพัฒนาตน และสิ่งที่คนรับผิดชอบอย่างมีคุณภาพได้ การสอนที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ ต้องเป็นการสอนที่ทำให้

1. ผู้เรียนจำเนื้อหาได้
2. ผู้เรียนผ่อนคลาย ขณะเรียน
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้านการปฏิบัติการทางคิด

4. ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองและรู้ถึงความก้าวหน้าของตนจากกิจกรรมการสอน

2.3 องค์ประกอบของการจัดการสอนแบบจิตปัญญา

การสอนแบบจิตปัญญาเป็นการสอนที่มุ่งสร้างความสุขและปัญญาไปพร้อมกัน เน้นความสำคัญที่ผู้เรียนให้เรียนอย่างมีความสุข เกิดความรักในความรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. มโนทัศน์ที่ต้องเรียน
2. กิจกรรมการสอนมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ
  - 2.1 ผู้เรียนต้องลงมือกระทำด้วยความคิด (Active learning)
  - 2.2 ผู้เรียนต้องแสดงออกที่ดี (Behaving well)
  - 2.3 ผู้เรียนต้องเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning)
  - 2.4 ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery learning)
  - 2.5 ผู้เรียนต้องก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Progress)

3. การประเมินภาพการสอน ต้องประกอบด้วยการประเมิน 2 ด้าน คือ

3.1 การประเมินการสอน ประกอบด้วย

- การประเมินระหว่างการสอน
- การประเมินกิจกรรมการสอน หมายถึง การตรวจลักษณะกิจกรรมการสอนว่า

สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการสอนแบบจิตปัญญาหรือไม่

3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง การประเมินการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการสอน

4. หน่วยเวলাก้ากับการสอน การสอนทุกเรื่องต้องจบลงตามเวลาที่กำหนดแบบสมบูรณ์

องค์ประกอบที่ 1 มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

มโนทัศน์ (Concept) หมายถึง ความคิดสำคัญของสิ่งของและเรื่องราวต่างๆ รวมถึงแนวคิดสำคัญของเหตุการณ์ เรื่องกฎ หลักการ หรือทฤษฎีที่บ่งบอกลักษณะหรือตามเฉพาะของสิ่งต่างๆ หรือเรื่องต่างๆ เหล่านั้น เมื่อครูกำหนดเรื่องที่ต้องการสอนได้แล้ว ต้องนำมาเขียนอธิบายมโนทัศน์ของเรื่องที่ต้องเรียนนั้นว่า คืออะไร

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการสอน

กิจกรรมการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการคิดด้วยการเรียนแบบร่วมมือกับกลุ่มเกิดการค้นพบข้อความรู้ และน้อมนำตนเองให้ก้าวหน้าด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดให้ตามขั้นการสอนแบบจิตปัญญา ลักษณะของกิจกรรมการสอนจะมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

1. เป็นกิจกรรมปฏิบัติการคิด
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องแสดงออก
3. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องเรียนแบบร่วมมือ
4. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเรียนรู้จากการค้นพบ
5. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าในการเรียนรู้

ปฏิบัติการคิด (Active learning)

การสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นการสอนที่กระตุ้นความรู้ ใฝ่เห็น ของผู้เรียน การได้หยิบ ใฝ่จับ ใฝ่สัมผัส ใฝ่คิด ใฝ่เห็น เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ทั้งสิ้น ครูต้องจัดกิจกรรมการสอนที่ให้โอกาส ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และได้คิดอย่างแท้จริง

การแสดงออกที่ดี (Behaving well)

ครูมีหน้าที่ให้ผู้เรียนแสดงออกด้วยการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิด และกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพียงแค่ครูให้โอกาสผู้เรียนเรียนตามความสนใจและรู้สึกสบายใจ หลักการสำคัญ คือ การเพิ่มพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ ลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการลง การแสดงออกของผู้เรียนต้องเป็นการแสดงออกที่นำไปสู่การ เรียนรู้ รูปแบบของการแสดงออกที่ครูต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเรียนรู้ คือ

1. ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสังเกตพบอะไรจากการศึกษา
2. การจำแนกโดยหลักการและเหตุผล ผู้เรียนต้องแสดงความสามารถในการจำแนกได้ การศึกษาค้นคว้า เพื่อนำมาเป็นเหตุผลในการจำแนก
3. การสื่อสาร กิจกรรมที่กำหนดขึ้นตอนกระตุ้นให้ผู้เรียนพูด สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มีข้อสรุปของกลุ่มที่เกิดจากการคิดอย่างชัดเจน
4. การลงมือปฏิบัติ การเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ การทำ การคิด การพูด หรือการแสดงออก อย่างใดอย่างหนึ่งได้
5. การคิด ในเบื้องต้นของการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เริ่มจากโจทย์ปัญหาของครู และ ความหมั่นใช้ คำถามของครูในการให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบ ครูอาจตั้งประเด็นคำถามให้คิดร่วมกัน หรือ ให้คิดคนเดียว ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนการสอน

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning)

ความร่วมมือในการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยสมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กำลังใจ ให้การดูแล กลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกและไว้วางใจ

การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery learning)

การเรียนรู้สิ่งใดก็ตามที่ผู้เรียนได้เพียงแต่คิดจินตนาการ โดยไม่ได้สัมผัสยากที่ผู้เรียนจะเข้าใจหรือ เรียนรู้ได้ ถ้าหากต้องการให้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ข้อความรู้อย่างแท้จริงแล้ว ต้องให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ตรง ซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery learning) การสอนเพื่อให้มีการค้นพบนี้ ครูต้องมี ความรู้เต็มที่ รู้วิธีการสอน พัฒนาการตามวัยของผู้เรียน ต้องรู้ว่าผู้เรียนรู้อะไรมาก่อน ผลที่ตามมาคือ การสอนเพื่อให้ค้นพบความหลักการจิตปัญญา เน้นที่ครูไม่ใช่ผู้ให้ แต่เป็นผู้ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ต่อเนื่องที่บังเกิดความรู้ด้วยการป้อนข้อมูลกลับของครู โดยใช้หลักการค้นคว้า 3 ประการ คือ

1. การค้นหาคำตอบ จากกิจกรรมที่ครูกำหนด ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จากสิ่งที่ครูให้ค้นเพื่อหาคำตอบ โดยผู้เรียนต้องค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง
2. สร้างมโนทัศน์ขึ้นเอง โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับการประกอบการค้นคว้าศึกษาของผู้เรียน ทำ ให้สามารถสรุปเป็นมโนทัศน์ที่ชัดเจนได้
3. ให้ประยุกต์มโนทัศน์ ครูจะเสนอแนวทางหรือปัญหาใหม่ ให้ผู้เรียนแก้ โดยใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนในการคิด การได้คิดซึ่ซบที่ละน้อยจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการยึดและขยายความรู้ที่มี อยู่ให้กว้างขวางขึ้น

ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Progress)

ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เพิ่มเป็นระยะ ๆ ระหว่างกระบวนการเรียนการสอน จากลำดับที่ง่ายที่สุดไปถึงลำดับที่ยากที่สุด

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินภาพการสอน

การประเมินภาพ (Assessment) มีความสำคัญสำหรับการสอนแบบจิตปัญญา เพราะการประเมินภาพจะช่วยอนุมานระดับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นว่าผู้เรียนสามารถสร้างมโนทัศน์ตามจุดประสงค์การเรียนการสอนได้หรือไม่ หากไม่ ครูต้องแก้ปัญหาให้ทันในช่วงเวลาที่กำหนดสอน การสอนแต่ละช่วงเวลามีความหมายมากสำหรับการสอนแบบจิตปัญญา ครูต้องมีจุดประสงค์ทุกเวลาทุกหน่วยการสอน

การประเมินภาพการสอนแบบจิตปัญญา มี 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินการสอนในขณะที่ดำเนินการสอน ครูต้องประเมินอยู่เสมอว่า กิจกรรมที่ครูจัดนั้นกระตุ้นผู้เรียนให้ปฏิบัติความคิดหรือไม่ ผู้เรียนสนใจเพียงใด การสอนแบบจิตปัญญามีการประเมินการสอน 2 แบบ คือ ประเมินระหว่างสอน กับอีกแบบหนึ่ง คือ ประเมินกิจกรรมการสอนว่า มีลักษณะของจิตปัญญา กล่าว คือ ผู้เรียนเกิด A B C D P (เป็นคำย่อของลักษณะกิจกรรมแบบจิตปัญญา) ตามแผนการสอนหรือไม่ เพราะอะไร

2. การประเมินการเรียนรู้ ก่อนจบการสอนแต่ละหน่วยการสอน ครูต้องร่วมกับผู้เรียนในการสรุปข้อความรู้ที่ได้เรียนว่าเขาได้เรียนรู้อะไร อย่างไร วิธีอาจเป็นแบบทดสอบ คำถามร่วมสรุป หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ครูเห็นเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 4 หนึ่งเวลาทำกับการสอน

หนึ่งเวลาในการสอนแบบจิตปัญญา เป็นตัวกำหนดเป้าหมายการสอน ปริมาณเนื้อหาและความซับซ้อนของกิจกรรม การดำเนินการสอนตามแผนให้จบในเวลาที่กำหนดได้นั้น มีประโยชน์กับการสอนอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. คุ่มชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูสามารถที่จะทำให้ผู้เรียน มีความสนใจงานที่ครูกำลังให้เรียนด้วยกิจกรรม

2. รักษาสมดุลระหว่างกิจกรรมกับเนื้อหาสาระวิชาที่ต้องเรียน การกำกับเวลาให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับความสนใจและลักษณะงานที่มอบหมาย ซึ่งในเด็กเล็กระยะเวลาแต่ละกิจกรรมควรสั้นประมาณ 5 – 10 นาที

3. ฝึกวินัย การตรงต่อเวลา ครูต้องดำเนินกิจกรรมการสอนและสื่อ ในการจูงใจให้ผู้เรียนดำเนินการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การสอนที่ครูต้องการ และจบตามเวลาที่ครูกำหนด

2.4 กระบวนการจัดกิจกรรมแบบจิตปัญญา

การจัดกิจกรรมแบบจิตปัญญาเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติและเกิดการคิดโดยชี้กิจกรรมเป็นฐานประกอบกับการทำงานร่วมมือกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการสอน ครูต้องใส่ใจต่อการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อปรับกลยุทธ์การสอนของครูที่จะทำให้การจัดกิจกรรมบรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้เรียนสนุกและเรียนรู้ในเรื่องที่ครูสอนอย่างประทับใจ ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน เป็นงานขั้นต้นที่มีความสำคัญสำหรับการสอนแบบจิตปัญญา ครูจะต้องทราบว่าครูจะสอนในชั้นไหน วิชาอะไร ลักษณะของผู้เรียนเป็นอย่างไร อ่อน เก่ง ชนตื้อ หรือมีปัญหาที่ต้องให้ความสนใจพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมเป็นไปอย่างสอดคล้องกับผู้เรียน นอกจากนี้ ครูต้องรู้สภาพท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อประมวลประสบการณ์เข้ามาออกแบบกิจกรรม จากข้อมูลที่ได้ ครูสามารถบูรณาการกิจกรรมการสอนที่ชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การสอนให้เกิดมโนทัศน์เป็นการสร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนให้รู้จักประมวล การประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้น ครูต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิด หาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดประสงค์ของการสอน

จุดประสงค์การสอนระดับอนุบาลแตกต่างจากการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตรงที่การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กพัฒนาจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและส่วนรวม รวมทั้งมีประสบการณ์ตรง ซึ่งเป้าหมายการศึกษานี้ผนวกกับแนวคิดทางจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จุดประสงค์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มี 3 ด้าน คือ

1. การส่งเสริมพัฒนาการตามวัยในการสอนแบบจิตปัญญา
2. การส่งเสริมพัฒนาการจิตนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตที่ดี การมีสุนทรีย์ต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและตนเอง
3. การส่งเสริมพุทธิปัญญา ซึ่งหมายถึง การพัฒนาความรู้ ทักษะขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน คือ ลักษณะนิสัย สังคมภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์

ขั้นที่ 4 ออกแบบกิจกรรมการสอน

เป็นขั้นของการพัฒนากิจกรรมการสอนที่มุ่งเน้นคุณสมบัติสำคัญของกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญา 5 ประการ คือ

- A (Active learning) การปฏิบัติการคิดในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน
- B (Behaving well) การแสดงออกระหว่างเรียน ทั้งเพื่อการแสดงผลงานและการมีส่วนร่วมกับกลุ่ม
- C (Cooperative learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือที่เกิดจากการเรียนในกลุ่มย่อยที่กำหนดในกิจกรรม
- D (Discovery learning) การเรียนรู้จากการค้นพบจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน
- P (Progress) การก้าวหน้าในการเรียน ซึ่งสังเกตได้โดยครูและผู้เรียนเอง

ขั้นที่ 5 ดำเนินการสอน

การสอนแบบจิตปัญญา มีขั้นตอนการสอนประกอบด้วยงานหลัก 5 ขั้นที่ครูต้องดำเนินการ ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมการสอนทุกๆ ครั้ง ครูต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่ครูเลือกสรรเพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่เรียน ใช้เวลาประมาณ 3 – 5 นาที เพื่อให้ผู้เรียนสงบจิตใจและพร้อมที่จะเรียน
2. บอกจุดประสงค์การสอนใช้เวลา 1 นาที เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าเรียนอะไรบ้าง จะได้ติดตามติดตาม และสรุปผลได้ถูกเมื่อสิ้นสุดการเรียน

3. หาจุดสนใจ การสอนแบบจิตปัญญา บางครั้งเราไม่สามารถดำเนินการสอนได้เลยขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียน ความต้องการ ประสบการณ์

4. ดำเนินกิจกรรมการสอนตามแผน ขณะดำเนินกิจกรรมครูต้องประเมินตนเองตลอดเวลาว่ากิจกรรมนั้นกระตุ้นให้คิดหรือไม่ ผู้เรียนได้แสดงออกหรือไม่ เรียนรู้แบบร่วมมือหรือไม่ รู้อะไรเพิ่มขึ้นด้วยการประเมินการสอนตลอดระยะเวลาการสอน

5. สรุปบทเรียน จุดประสงค์หลัก คือ มุ่งประเมินสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ มีหลายวิธี ทั้งที่เป็นการร่วมกันสรุป และการทดสอบ

ขั้นที่ 6 ประเมินภาพการสอน

การประเมินภาพการสอนเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด การประเมินภาพนี้ต้องทำทุกระยะของกระบวนการสอน เพื่อดูการก้าวหน้าของผู้เรียน การปฏิบัติของครูและประสิทธิภาพของหลักสูตร วิธีการประเมินการเรียนรู้จะมาจากการสังเกต การซักถาม การสะสมผลงานหรือทดสอบในสิ่งที่เด็กเรียนผลที่ออกมา ครูต้องจดบันทึกสิ่งที่ครูพบเกี่ยวกับสอน โดยบันทึกไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้หรือทำแผนการสอน ว่าเด็กรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับกิจกรรม ครูมีพฤติกรรมอย่างไรและบรรยากาศการเรียนรู้เป็นอย่างไร ข้อมูลที่ครูบันทึกจะเป็นแนวทางของการพัฒนาการเรียนการสอนของครูต่อไป

สรุปได้ว่า แผนการสอนแบบจิตปัญญา จะเน้นลักษณะของกิจกรรม 5 ประการคือ 1.) เด็กได้ลงมือปฏิบัติและได้คิด 2.) เด็กได้แสดงออก 3.) เด็กต้องเรียนรู้จากการร่วมมือกับกลุ่ม 4.) เด็กต้องเรียนรู้จากการค้นพบ และ 5.) เด็กต้องก้าวหน้าในการเรียนรู้ โดยมีการประเมินภาพและประเมินการเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครู ตามเป้าหมายการสอนระดับปฐมวัย คือการส่งเสริมพัฒนาการ การส่งเสริมพัฒนาการจิตนิยม และการส่งเสริมพุทธิปัญญา

2.5 บทบาทของครูผู้สอนแบบจิตปัญญา

คุณสมบัติผู้สอนแบบจิตปัญญา

การสอนแบบจิตปัญญาเป็นการจุดขบวนของการเรียนรู้ที่มีความสุขและประทับใจ ครูที่ใช้การสอนแบบจิตปัญญาต้องมีความตระหนักถึงเป้าหมายการสอน บทบาทของครู และผู้เรียนตลอดเวลาว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร รู้อย่างไรจึงสนุกและพบความรู้ได้ภายในเวลาที่กำหนด ครูที่สอนแบบจิตปัญญาต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการตามวัย ครูต้องรู้พัฒนาการของเด็ก วุฒิภาวะของเด็ก ซึ่งการรู้ภูมิหลังจะช่วยให้ครูรู้ขอบเขตความลึกของเนื้อหา การเชื่อมต่อเนื้อหาที่ประสพการณ์เดิมที่จะนำมาสอนเพื่อพัฒนาพุทธิปัญญา ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนได้ถูกต้องกับความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. มีความเชื่อในปรัชญาการศึกษาที่พัฒนายุติธรรม การสอนแบบจิตปัญญามีความเชื่อว่าการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางไม่ใช่การให้เด็กเรียนอย่างอิสระ แต่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติที่เป็นความสุขและเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก ครูต้องจัดประสบการณ์ที่จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อการเรียนรู้ ประทับใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ทำนานได้ อีกทั้งยังใส่ใจต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วย

3. มีความคิดสร้างสรรค์และสนุกที่จะสร้างกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนรู้อย่างฉลาด ทั้งปัญญาและอารมณ์ พร้อมเสมอที่จะพัฒนาการเรียนการสอนของตนให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ พร้อมยอมรับตำหนิและแก้ไขในทันที

4. มีความอดทนและไม่ย่อท้อต่อการปรับกิจกรรมให้จูงใจผู้เรียน ให้ไปสู่จุดประสงค์ของการสอนให้ได้

การจัดชั้นเรียนของการสอนแบบจิตปัญญา ไม่เคร่งครัดกับรูปแบบการจัดที่นั่งเรียน ผู้เรียนสามารถนั่งเรียนได้ปกติ แต่ที่นั่งต้องเคลื่อนที่ได้คล่องตัวสำหรับการจัดกลุ่มหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ห้องเรียนต้องมีพื้นที่กว้างพอสำหรับทำกิจกรรม ในห้องเรียนต้องมีอุปกรณ์ที่ช่วยให้ครูสามารถนำผลงานผู้เรียนแสดงได้ อย่างน้อยต้องมีป้ายนิเทศหรือมีพื้นที่ผนังห้องที่ปะติด แต่งผลงานของผู้เรียนได้

หลักการสอน

โครงสร้างกิจกรรมการสอนของการสอนแบบจิตปัญญา เหมือนกับวิธีการสอนทั่วไป แต่จุดสำคัญอยู่ที่การจูงใจให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ได้คิด ได้แสดงออก เรียนรู้แบบร่วมมือ และเห็นความก้าวหน้าของการเรียน ในการดำเนินการสอนแต่ละครั้ง ครูต้องให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนดและผ่อนคลายโดยใช้หลักการสอนที่สำคัญ คือ

1. ครูต้องบอกจุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการสอนทุกครั้งการสอน
2. ครูต้องสังเกตผู้เรียนและประเมินสภาพการเรียนรู้การสอนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากบรรยากาศการเรียนการสอน เช่นผู้เรียนเบื่อหน่าย ขาดความสนใจ หรือแสดงพฤติกรรมรบกวนชั้นเรียน พร้อมใช้กิจกรรมรองและกิจกรรมเสริม เพื่อให้กิจกรรมการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจติดตามทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยความสุขและเรียนรู้
3. ครูต้องให้ผู้เรียนเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียนถ้าให้ทำงานกลุ่ม โดยครูจะต้องวิเคราะห์ผลงานและป้อนข้อมูลกลับให้ผู้เรียนเห็นข้อถูกข้อผิดและความรู้เพิ่มเติม โดยบรรยากาศการเรียนต้องมีความเป็นกันเอง มีความเป็นวิชาการที่ผ่อนคลาย หลีกเลียงการพูดหรือการกระทำที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคับข้องใจหรืออาย ครูต้องตระหนักในความแตกต่างของผู้เรียน ความเป็นคน ความเป็นศักดิ์ศรี พร้อมแสดงการยอมรับ ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ผู้เรียน พร้อมช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ทันทีที่ผู้เรียนต้องการคำแนะนำจากครู ครูต้องช่วยชี้แนะและเสริมข้อความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนค้นและรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด
4. ครูต้องจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในสาระวิชา และกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ต้องทำให้ผู้เรียนเห็นว่า ครูใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเสมอ พร้อมชี้แนะสิ่งที่น่าสนใจไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์
5. ครูต้องใกล้ชิดกับผู้เรียน ติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน เข้าร่วมในการทำงานกลุ่ม กับ ผู้เรียนด้วยการแจกอุปกรณ์ด้วยตนเอง ทำตัวเป็นส่วนร่วมของกลุ่ม
6. ครูต้องเริ่มการสอนตรงเวลาและจบตรงเวลาที่ครูกำหนด ครูที่สอนแบบจิตปัญญาต้องสามารถดำเนินกิจกรรมการสอนได้ครบตามหน่วยเวลาที่กำหนดในแผนการสอน

เป้าหมายการสอน

การสอนแบบจิตปัญญา มุ่งให้ครูสอนผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ตามมโนทัศน์ที่ครูจัดเป็นหน่วยการสอน โดยใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้ของพือาเจท์ และการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมโนทัศน์ จากกิจกรรมการสอนด้วยการลงมือปฏิบัติการและคิดด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ใหม่ด้วยกิจกรรมการสอนที่สานประสบการณ์ที่เคยมี ประกอบกับการได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นด้วยการเพิ่มพูนปัญญา สร้างเจตคติที่ดีและมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ผลของการสอนต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการการเรียนรู้จากกิจกรรมลงมือปฏิบัติและคิด ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจภายในมากกว่าการจูงใจภายนอกด้วยสิ่งของและรางวัล

สรุปว่า การสอนแบบจิตปัญญามุ่งเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการสอนที่คำนึงถึงจิตใจของผู้เรียนและความมองงามพุทธิปัญญา โดยใช้กิจกรรมการสอนที่มีลักษณะปฏิบัติการคิด ผู้เรียนมีการแสดงออก เรียนรู้แบบร่วมมือ ค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง และเห็นความก้าวหน้าของตน โดยมีการประเมินเป็นระยะ ทั้งกิจกรรมการสอนและผลจากการสอน

2.6 ทฤษฎีพุทธิปัญญา (Cognitive Theory) ของพือาเจท์ (Jean Piaget)

พือาเจท์ได้กล่าวถึงทฤษฎีพุทธิปัญญาเกี่ยวกับกรอบความรู้ (Schemata) ว่าเกิดจากกระบวนการรับรู้ ความเข้าใจและการคิดของเด็กเมื่อมีวุฒิภาวะ เป็นกระบวนการที่เกิดจากการทำ 2 ประการ คือ กระบวนการซึมซับสิ่งใหม่ (assimilation) ซึ่งเป็นกระบวนการของการนำประสบการณ์ใหม่ ไปสู่การเปลี่ยนกรอบความรู้ ที่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ แล้วซึมซับเป็นความรู้ การที่จะซึมซับหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้และความเชื่อที่มีมาก่อนด้วยเหมือนกัน ถ้าหากความรู้ใหม่สัมพันธ์กับความรู้เก่าที่มีอยู่แล้ว เกิดสมดุลกรอบความรู้เดิมจะรวมความรู้ใหม่ที่ได้รับเข้าไป (accommodation) ซึ่งในกระบวนการนี้จะพัฒนาไปตามวัยของเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543 : 43 ; อ้างอิงจาก Longstreet and Shane. 1993)

พือาเจท์ ได้แบ่งชั้นการเรียนรู้ตามพัฒนาการเป็น 4 ชั้นตอน คือ

1. ชั้นการเคลื่อนไหวและสัมผัส (Sensorimotor stage) เป็นการเรียนรู้ของเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยการเคลื่อนไหวและสัมผัส
2. ชั้นก่อนปฏิบัติการ (Pre – operational stage) เริ่มจากเด็กอายุ 2 – 7 ปี เป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้อย่างมีความคิดและจินตนาการ สามารถถ่ายทอดเป็นคำพูดและการเล่น
3. ชั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (Concrete - operational stage) อายุ 7 – 11 ปี เป็นชั้นของการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระเบียบ
4. ชั้นปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ (Formal operational stage) อายุ 11 – 16 ปี เป็นกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม มีเหตุผลและแก้ปัญหาได้

2.7 ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Jerome S. Bruner)

บรูเนอร์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543 : 44) ให้ความเห็นว่า กระบวนการคิด การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และความต้องการพัฒนาของตัวเอง โดยมีลำดับของกระบวนการเรียนรู้ 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ชั้นสัมผัส (Enactive) เป็นชั้นของการเรียนรู้ ได้จากการจับ การเห็น การถูกต้อง

ชั้นที่ 2 ชั้นคิดจากภาพที่ปรากฏ (Iconic)

ชั้นที่ 3 ชั้นสัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นชั้นของการคิดที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษา

จากแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาการสอนแบบจิตปัญญา เน้นตัวผู้เรียน โดยใช้แนวทฤษฎีของพือาเจท์ ในการพัฒนากิจกรรมการสอน ส่วนกลวิธีการสอนให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีของบรูเนอร์ การสอนแบบจิตปัญญาเชื่อว่า การจัดกิจกรรมการสอนด้วยการประสานความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่ให้ต่อเนื่องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันการให้คำอธิบายและเสริมความรู้จากครูโดยวิเคราะห์จากกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติ เป็นการขยายแนวคิดตามหลักการของบรูเนอร์ ซึ่งเชื่อว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้สูงสุดด้วยการค้นพบจากกิจกรรม หลักการของการสอนแบบจิตปัญญาเชื่อว่า ในการจัดกิจกรรมการสอนใดๆ ก็ตาม ถ้าต้องการประสิทธิภาพผู้สอนต้องทำให้ผู้เรียนผ่านกิจกรรมการสอน ได้พัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติตามจุดประสงค์การเรียนรู้ พัฒนาการกระบวนการคิด มีส่วนร่วมในการเรียน มีความสุขในการเรียน สะสมนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบจิตปัญญา

พิทักษ์ชาติ สุวรรณไทรย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านมิติสัมพันธ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยนำการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้แบบจิตปัญญามาใช้ในกิจกรรมนอกชั้นเรียน พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ด้านการจำแนกความเหมือนความแตกต่างของวัตถุและการบอกตำแหน่งของวัตถุที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของตนเอง มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านการบอกความสัมพันธ์ของวัตถุและทิศทางการบอกลักษณะร่วมของวัตถุ การสังเกตและค้นหาวัตถุอย่างมีทิศทางไม่แตกต่างกัน

เยวานารถ เลหาบรรจง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญา มาใช้ในกิจกรรมวงกลมเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น หลังจากการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาโดยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านเห็นคุณค่าผู้อื่น และด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านมีจิตใจดีอยู่ในระดับดี

จันทิมา แซ่อั้ง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบจิตปัญญาและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบจิตปัญญาและนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นและผลการเปรียบเทียบทั้งสองวิธีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

เสาวนีย์ จันท์ที (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับดีมาก และมีการรับรู้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์ต้นไม้และการอนุรักษ์น้ำสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่มีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบจิตปัญญามุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ตามมโนทัศน์ที่ครูกำหนดเป็นหน่วยการสอน จากกิจกรรมการสอนด้วยการให้เด็กลงมือปฏิบัติการและคิดด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างมีความสุข

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ

3.1 ความหมายของสื่อ

ได้มีผู้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2534. : 11) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง วัสดุหรือเครื่องมือที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีข้อมูลเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

ชม ภูมิภาค (2523 : 19) ได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อ (Media) หมายถึง ตัวกลางหรือพาหนะที่จะให้สิ่งหนึ่งเดินทางจากจุดต้นตอไปยังจุดหมายปลายทาง หรือเป็นสิ่งที่จะนำสารไปยังจุดหมาย

ปลายทาง สื่อทำให้ตัวเชื่อมต่อระหว่างจุดหมายสองจุด สำหรับการสอนนั้นเป็นการกระทำของครูเพื่อจะให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนโดยการสื่อสาร สื่อการนำเสนอลักษณะเช่นนี้เรียกว่า สื่อการสอน

สันทัต ภิบาลสุข และ พิมพีใจ ภิบาลสุข (2525 : 60) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง สื่อต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับช่วยถ่ายทอด หรือนำความรู้หรือประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ซาหา (2525 : 59) ที่ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี

วัฒนาพร ระงับทุกข์.(2542 : 117) ได้ให้ความหมายว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือตัวกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ทักษะ เจตคติ ให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนการสอน จากความหมายของสื่อการสอนดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง ปัจจัยหรือตัวกลางที่ใช้ในการเรียนการสอน และนำความรู้ถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.2 ความสำคัญของสื่อ

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อไว้ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 52) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพหรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อ คือ วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการสำหรับถ่ายทอดความรู้ ความคิด และเจตคติจากครูไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน คือ

1. กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน อยากเรียนและช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเกิดประโยชน์กับตัวนักเรียน
  2. ให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง
  3. สามารถทำให้นักเรียนเกิดแนวคิดและความเข้าใจได้ถูกต้องรวดเร็ว
  4. นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
  5. ช่วยให้นักเรียนจดจำเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้ได้นานถูกต้องแม่นยำ
  6. มีส่วนช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของนักเรียนและเปลี่ยนแปลงเจตคติไปในทางที่พึงปรารถนาได้
- เกอร์ลาซ และอีลี (สันทัต ภิบาลสุข และพิมพีใจ ภิบาลสุข . 2524 : 42-43 ; อ้างอิงจาก Vernon S Gerlach and Donal p . Ely. 1971 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการสอนไว้ดังนี้

1. สื่อการสอนสามารถบันทึกเหตุการณ์ อดีต ปัจจุบัน ดังนั้นจึงสามารถนำมาใช้ในเวลาที่ต่อมาได้
2. สื่อการสอนสามารถบันทึกเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถสังเกตหรือมองเห็นได้
3. สื่อการสอนอาจใช้ได้กับคนกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก หรือรายบุคคลในสถานที่แตกต่างกันตามต้องการ
4. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาพื้นฐาน หรือภูมิหลังของเด็กที่แตกต่างกัน

วรารักษ์ รักรวิชัย. (2545) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อว่า สื่อการสอนเป็นสื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนและเข้าใจ ในสิ่งที่เรียนได้อย่างชัดเจนและถูกต้องและจะช่วยพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาและยังทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและตลอดจน สามารถฝึกแก้ปัญหาเป็น และเรียนอย่างมีความสุข เป็นการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสุขและแรงจูงใจ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีคนบอกหรือคนสั่ง

สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยชี้แนะ และส่งเสริม เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางระหว่างครูกับนักเรียนในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

สื่อการสอน ตลอดจนนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นในการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยเฉพาะกระบวนการการเรียนรู้ และวิธีการเรียนของนักเรียนให้ดีที่สุดและเข้าใจถูกต้อง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เวลาน้อยที่สุด สอดคล้องตามแนวทางการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพิจารณาว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้ใช้ต้องเข้าใจและเห็นความสำคัญของสื่อการสอน ครูต้องศึกษาสื่อแต่ละชนิด ตลอดจนการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

จะเห็นได้ว่า สื่อการสอนมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านการกระตุ้นความสนใจต่อสิ่งที่เรียน นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์รูปธรรมเป็นตัวอย่างสำหรับการเรียนรู้กระบวนการหรือความคิดรวบยอดที่สลับซับซ้อนรวมทั้งการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของเด็ก สื่อการสอนจึงมีความสำคัญสำหรับเด็ก

3.3 ประเภทของสื่อ

การแบ่งประเภทของสื่อการสอนตามแนวทางของเทคโนโลยีทางการศึกษา แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .2536 : 5-6)

1. สื่อประเภทวัสดุ (Software) หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตนเองซึ่งจำแนกย่อยได้ เป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 วัสดุประเภทที่สามารถช่วยถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์การเรียน เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ

1.2 วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง ฟิล์มภาพยนตร์ สไลด์

2. สื่อประเภทอุปกรณ์ (Hardware) หมายถึงสิ่งที่เป็นตัวผ่านที่ทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่อยู่ในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาใช้หรือเรียนรู้ได้ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น

3. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ (Techniques and Method) หมายถึงสื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นวัสดุหรืออุปกรณ์แต่ก็สามารถใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นมาใช้ช่วยในการดำเนินการงานได้ เช่น การจัดระบบการสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น

ประเภทของสื่อเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียน

สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ . 2538 : การสัมมนาทางวิชาการ “ เรื่อง สื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้ ”)

1. สื่อบุคคล หมายถึง คนที่ทำหน้าที่ส่งความรู้ผ่านไปให้แก่เด็ก และมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ หรือได้รับความรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหรือค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ครู พ่อแม่ ญาติ เพื่อน ดาราภาพยนตร์ นักร้อง ฯลฯ ที่ทำตนเองให้เด็กเอาอย่างครูหรือพ่อแม่จะเป็นสื่อได้ก็เฉพาะเมื่อ

ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านความรู้ (บุรุษไปรษณีย์) แต่ถ้าครูพร่ำสอนให้ทำโน่นทำนี่ หรือเป็นโน่นเป็นนี่ ก็ไม่ถือว่าเป็นสื่อแต่จะเป็นเพียงผู้ส่งสารเท่านั้น

2. สื่อสิ่งของ หมายถึงสื่อกลางที่มีการเปลี่ยนแปลง (วัสดุ) หรือมีความคงทนถาวร (อุปกรณ์) ได้แก่ สื่อโสตทัศน์ สื่อมวลชน สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ที่นำมาใช้ในการพัฒนาเด็กในวัยเรียน สื่อโสตทัศน์ (Audio-Visual Media) หมายถึง สื่อที่ส่งความรู้เพื่อให้เด็กเรียนรู้โดยผ่านการฟัง และการเห็น เช่นภาพชุด หุ่นจำลอง หนังสือ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ/วิดีโอ เครื่องฉายภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

สื่อมวลชน (Mass Media) ได้แก่ สื่อพิมพ์ (หนังสือ ตำรา วารสาร ฯลฯ) รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร เป็นต้น

สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม (Electronic and telecommunication Media) ได้แก่ สื่อคอมพิวเตอร์ (บทเรียนคอมพิวเตอร์) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) ระบบบริการรวมเครือข่ายดิจิทัล (Integrated Services Digital Network –ISDN) เป็นต้น

3. สื่อวิธีการ หมายถึง กิจกรรม เกม สถานการณ์จำลอง รายการที่ทำหน้าที่สื่อสารความรู้ และประสบการณ์ให้แก่เด็กในวัยเรียน เช่น กิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์ที่ใช้สอนให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกัน การให้ และการรับความไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เป็นต้น

สรุปได้ว่าสื่อที่ใช้สำหรับเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนนั้นมีหลายประเภท ซึ่งสื่อส่วนใหญ่เป็นสื่อที่เปลี่ยนแปลงบางสื่อใช้เพียงวิธีการ หรือใช้ตัวบุคคลที่มีความสามารถเฉพาะด้านในการจัดการเรียนการสอน

3.4 บทบาทและคุณค่าของสื่อ

จากคุณสมบัติที่แสดงออกจากตัวของสื่อเองก็ดี และจากผลการวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าสื่อมีบทบาทและคุณค่าหลายประการ ดังนี้ (สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2534 : 44)

1. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น จากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น โดยใช้เวลาน้อยลง
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง
4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ มั่นใจ และจดจำได้นาน
5. ช่วยส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหาในการเรียนรู้
6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ได้
  - 6.1 ทำให้สิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
  - 6.2 ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
  - 6.3 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
  - 6.4 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
  - 6.5 ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้เล็กเหมาะสมกับการศึกษา
  - 6.6 ทำสิ่งที่เล็กมากให้มองเห็นชัดเจนขึ้น
  - 6.7 ทำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาในปัจจุบัน
  - 6.8 นำสิ่งที่ไกลมาศึกษาในปัจจุบัน
7. ช่วยลดการบรรยายของผู้สอนลงแต่ช่วยผู้เรียนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
8. ช่วยลดการสูญเปล่าทางการศึกษาลงเพราะช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นผู้เรียนสอบตกน้อยลง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 25) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อการสอนต่อการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. สื่อการสอนเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของเด็กต่อเรื่องที่จะเรียน เมื่อเด็กเกิดความสนใจก็จะเกิดความพยายามในการเรียนรู้เรื่องนั้นขึ้นมาเองโดยครูไม่ต้องเสียเวลาพูดหรืออธิบายมากมายนัก
  2. สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยที่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการลงมือทำ หากไม่มีสื่อการสอนให้เป็นเครื่องมือ เด็กก็ไม่ทราบว่าจะทำอะไร เพราะการบอกให้เด็กลงมือทำกิจกรรมนั้นเพียงแค่ออกให้ทำโดยไม่มีเครื่องมือช่วยย่อมเป็นไปได้ไม่ได้
  3. สื่อการสอนช่วยให้ประสบการณ์รูปธรรมแก่เด็ก เพราะสื่อการสอนขยายแนวคิดในเรื่องที่เรียนด้วยการให้เด็กได้เห็นภาพ ได้ยินเสียงหรือทั้งสองอย่าง เห็นการเคลื่อนไหว มีโอกาสเห็นของจริงหรืออย่างน้อยก็ของจำลอง และบางครั้งก็ได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน
  4. ในการเรียนแนวคิดบางอย่าง นักเรียนจะเรียนได้ดีจากการเห็นตัวอย่างหรือตัวแบบ สื่อการสอนจึงมีบทบาทเป็นตัวแบบที่ดีสำหรับนักเรียนของเด็กและสามารถทำให้เด็กเรียนได้รวดเร็วขึ้น หากไม่มีสื่อการสอนเป็นตัวแบบ บางทีครูเสียเวลาอธิบายทั้งวัน นักเรียนก็มองไม่เห็นภาพหรือปฏิบัติตามไม่ได้ เช่น ในการเรียนกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ
  5. สื่อการสอนในรูปของกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเอง โดยครูมีเวลาสังเกตและใกล้ชิดกับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ เพราะครูไม่จำเป็นต้องสอนด้วยการพูดตลอดเวลา ครูจึงไม่เหน็ดเหนื่อย หงุดหงิดหรือเกิดความรู้สึก “เซ็ง” แต่กลับจะรู้สึกสนุกสนานไปกับการเรียนของเด็ก ครูก็จะมีอารมณ์ดี สร้างบรรยากาศของความอบอุ่นใจมากยิ่งขึ้น
  6. สื่อการสอนช่วยสร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยการจัดสื่อในรูปของชุดการสอนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ครูจึงเปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ได้ ซักถาม คิดค้นสิ่งใหม่ได้เต็มที่ โดยที่ครูไม่ต้องเกรงว่าจะสอนเด็กหรือตอบคำถามเด็กไม่ได้ เพราะสื่อการสอนบรรจุเนื้อหาหรือคำตอบของปัญหาต่าง ๆ ไว้แล้ว
- กล่าวคือ ถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสนใจ ตั้งใจ ให้ได้เห็นแบบอย่างให้ได้คิดแบบเชื่อมโยง ให้ได้รับความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ให้ได้รับการชี้แนะในการเรียน ให้ทราบผลการกระทำของตน ให้ประเมินตนเองในการเรียนให้ได้จำและสามารถในการกระทำสิ่งที่เรียนตลอดไปแล้ว สื่อหลายอย่างสามารถช่วยทำหน้าที่เหล่านี้ได้
- พงษ์ศักดิ์ สังข์ภิญโญ (2542 : 27-28) ได้ศึกษาพบว่าหนังสือเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กดังนี้
1. หนังสือช่วยให้เด็กเล็กมีการปรับสายตา (หรือมีจุดศูนย์กลางของการมอง)
  2. หนังสือช่วยเด็กในการสร้างคำศัพท์ หากผู้ปกครองอ่านให้ฟังและชี้ให้ดู
  3. หนังสือทำให้เด็กเรียนรู้ในการที่จะยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่คล้าย ๆ กับสิ่งแวดล้อมของพวกเขา และเด็กทารกจะนำภาพสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาดูใหม่อย่างสวยงาม
  4. หนังสือจะช่วยให้เด็กเล็กเกิดความเข้าใจภาษา ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อความเข้าใจด้านการอ่านในอนาคตต่อไป
  5. หนังสือช่วยให้เด็กทารกสร้างหรือได้แนวคิดเพิ่มขึ้น เกี่ยวกับคน สัตว์อาชีพเหตุการณ์ที่คล้าย ๆ กัน และเรื่องในชีวิตประจำวัน
  6. เด็กเกิดความสนุกสนานไปกับจังหวะและสัมผัสจากตัวอักษรหรือเรื่องพร้อมกับท่าทางของปาก

หรือนิ้วที่ชี้ หรือแม่แต่ของเล่นที่มีอยู่ในหนังสือและทำการสำรวจกระดาษ โดยหนังสือจะช่วยให้เด็กทารก รับรู้ด้วยการสัมผัส

7. ที่สำคัญอย่างมากที่สุดก็คือ การมีปฏิสัมพันธ์ต่อการอ่านและการได้มีโอกาสแสดงทางด้านกายภาพ ของเด็กเล็กกับหนังสือ เช่น การจับหนังสือ การพูดคุย ยิ้ม และมีความรักเป็นการแสดงถึงอารมณ์ และการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญาของเด็กเล็ก

วราภรณ์ รักวิจัย. (2545) กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อ ดังนี้

1. เกิดการเรียนรู้ง่ายขึ้น
2. ประหยัดเวลาในการเรียนรู้
3. เกิดความเข้าใจและได้ประสบการณ์จริงตรง
4. เรียนรู้อย่างถูกต้องและช่วยให้จดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากและจำได้นาน
5. สามารถอธิบายสิ่งที่ยากให้เข้าใจง่ายขึ้น
6. สร้างความสนใจได้ง่าย
7. สร้างความเข้าใจได้รวดเร็วและแม่นยำ
8. เป็นตัวกลางที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่าสื่อมีบทบาทและคุณค่าในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดี ดังนั้นการจะนำสื่อมา ใช้ควรได้ศึกษาถึงประเภทของสื่อชนิดต่าง ๆ เพื่อความสัมพันธ์ของเนื้อหาและเลือกสื่อได้สอดคล้องกับเนื้อหา ที่เรียน

สื่อประเภทวัสดุ

จากเอกสารข้างต้นจะเห็นได้ว่า สื่อประเภทวัสดุ มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเป็นเครื่องใช้ ในการเรียนรู้ของเด็ก และเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดความรู้เบื้องต้นแก่เด็กในวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สุขศึกษา ธรรมชาติศึกษา สังคมศึกษา ศิลปะ เพลง ดนตรี จังหวะเคลื่อนไหวและเกมและ การเล่นดังนั้นในการเลือกใช้สื่อเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน วัสดุที่ใช้เป็นสื่อการสอนจึง สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช .2538 : 34-41)

1. **วัสดุท้องถิ่น** หมายถึง สิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามภูมิประเทศ ท้องถิ่นที่อยู่ในภูมิประเทศ ต่างกันอาจมีวัสดุแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ท้องถิ่นภาคเหนือมีใบเมี่ยง ใบตอง เขาสัตว์มาก แต่ภาคใต้แถว ทะเลมีเปลือกหอย กระดุกปลา ปะการัง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ แม้แต่สิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ เช่น ดิน ทราย หิน เหล่านี้ ก็ถือว่าเป็นวัสดุท้องถิ่นได้

จะเห็นได้ว่า เด็กเรียนจากสิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเขา ฉะนั้น สิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นที่เด็กอยู่ถือว่าเป็นวัสดุ ที่นำมาเป็นสื่อให้เด็กเรียนได้ทั้งสิ้น

วัสดุท้องถิ่นที่ใช้เป็นสื่อ

วัสดุท้องถิ่นที่เราพบเห็นในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งอาจเก็บรวบรวมไว้สำหรับใช้เป็นสื่อการสอนได้ เช่น เปลือกหอย ก้อนหิน ปะการัง ทราย ก้อนแร่ ใบไม้ เม็ดมะกัลดาหนู ผักกระถิน ท่อนไม้ไผ่ ฟาง ริง นก แผ่นยาง เส้นหวาย ต้นอ้อ เปลือกมะพร้าว กาบหมาก ผลตาลแห้ง ผลต้นहुกวาง ก้านกล้วย ก้านมะพร้าว ใบตอง ทางมะพร้าว เป็นต้น

การเลือกใช้

การนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อ นั้น ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ และวางแผนการสอนในการนำวัสดุมาใช้ดังนี้ คือ

1. มุ่งหมายจะให้เด็กเรียนรู้วิชาใด
2. สิ่งใดที่เด็กสนใจ
3. วัสดุนั้นตรงกับเหตุการณ์ และเวลาที่เด็กควรรู้หรือไม่
4. วัสดุนั้นสามารถนำมาใช้เป็นสื่อให้เด็กเรียนรู้ตรงตามบทเรียนหรือไม่

2. **วัสดุเหลือใช้** หมายถึง สิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์แล้ว และมีส่วนที่เหลือทิ้งไว้ ส่วนมากเมื่อได้ใช้ประโยชน์ของสิ่งนั้นแล้วก็มักจะทิ้งไปเลย เช่น กลักไม้ขีดไฟ เมื่อใช้ไม้ขีดไฟหมดเราก็โยนกลักของมันทิ้งไป หรือกล่องสบู่ ใช้สบู่หมดก็เอากล่องทิ้งไป ทั้งกลักและกล่องนี้เราเรียกว่า วัสดุเหลือใช้ มีสิ่งของต่าง ๆ อีกมากมายที่เราได้ใช้แล้ว ก็มีบางส่วนไม่ต้องการใช้ เราก็ทิ้งมันไป แต่ภายหลังปรากฏว่าวัสดุเหลือใช้เหล่านี้ก็นำมาทำประโยชน์อย่างอื่นได้ และสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนของเด็กได้ด้วย

วัสดุเหลือใช้ที่ใช้เป็นสื่อ

วัสดุเหลือใช้ส่วนมากเรานำมาใช้เป็นสื่อได้ทั้งสิ้น เช่น หลอดกาแฟ หลอดด้าย ถ้วยไอศกรีม กระบอกข้าวหลาม ไม้ก้านรูป ถุงกระดาษ กล่องกระดาษ เศษผ้า จุกไม้ก๊อก เศษเส้นลวด กระดาษห่อท่อพีวี กระดาษหนังสือพิมพ์ กระป๋องแป้ง อับยาหารองเท้า ขวดพลาสติก เปลือกไข่ เป็นต้น

3. **วัสดุทำขึ้นเองนั้น** หมายถึง วัสดุที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียน อาจทำขึ้นจากวัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ บางทีวัสดุทำขึ้นเองนั้นนอกจากใช้เป็นสื่อสอนได้ โดยเรียนได้ เล่น ยังนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

3.5 หลักการเลือกสื่อ

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดของเด็กต้องใช้สื่อที่เหมาะสมมาประกอบการสอน เพื่อที่จะได้สร้างบรรยากาศให้น่าตื่นเต้น เร้าใจ ประกอบกับเด็กได้มีโอกาสได้เล่นหรือทำกิจกรรมโดยมีสื่อ เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์เข้ามาใช้ ทำให้เด็กอยากที่จะเข้ามาทำกิจกรรม ครูมีหน้าที่คอยเลือกหรือจัดหาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้เหมาะสมกับเด็กและเหมาะสมกับลักษณะทางความคิดที่ต้องการ ในการเลือกวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ มีหลักการในการพิจารณาหลายอย่างด้วยกัน (วิมลลักษณ์ ขวัญมงคล.2545)

1. สามารถพัฒนาทักษะความคิดระดับสูงได้ ความคิดระดับสูงมีหลายคุณลักษณะ ดังนั้น สื่อแต่ละประเภทก็อาจมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิดต่างๆ กันไป ครูผู้ปกครองควรเข้าใจหลักเกณฑ์ของคุณภาพทางความคิดแต่ละด้าน แล้วใช้เกณฑ์ในการประเมินว่าจะใช้สื่อนี้หรือไม่ (ดูแนวทางการฝึกความคิดด้านต่างๆ)

2. ปลอดภัย การเลือกใช้อุปกรณ์ให้กับเด็กหลักสำคัญที่สุดนั้นคือ จะต้องเป็นสื่อที่ปลอดภัย เพราะเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาลำดับแรก บางครั้งสื่อบางชนิดเป็นสื่อที่ดี แต่ไม่ปลอดภัย คำว่าปลอดภัยในที่นี้หมายถึงความถึงความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและความปลอดภัยทางความคิด นั่นคือต้องมีลักษณะที่ไม่ทำอันตรายต่อเด็กตลอดจนความปลอดภัยทางการคิด เพราะอุปกรณ์บางอย่างสามารถสร้างให้เกิดความคิดในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ครูจำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสม

3. เป็นสื่อที่เหมาะสมตามวัย และตามความสามารถของเด็กที่สามารถรับได้ การจัดหาสื่อต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการและระดับความสามารถของเด็กด้วย เพราะเด็กบางคนถึงแม้จะอยู่ในวัยเด็ก แต่ถ้าวัยเด็กและความสามารถของเขาอยู่ในระดับที่สูงกว่าเด็กโดยทั่วไป ครูต้องจัดสื่อที่สนองต่อการเรียนรู้ของเขา

4. สามารถสอดแทรกเนื้อหาวิชาที่เรียน การสอนทักษะทางการคิดนั้นไม่จำเป็นที่ครูจะต้องนำมาสอนแยกอย่างเดียว เราสามารถที่จะบูรณาการเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียน ดังนั้นสื่อที่ใช้ถ้าเราสามารถผนวกกับวิชาที่เรียนได้ก็จะเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กจะคิดโดยได้เนื้อหาที่เรียนด้วย

5. มีความยืดหยุ่น และใช้ได้หลายทิศทาง สื่อที่ใช้ประกอบในการส่งเสริมทักษะทางการคิดนั้นควรใช้ได้หลายอย่างหรือประยุกต์ให้เข้ากับทักษะที่เราต้องการที่จะฝึกได้หลากหลายอย่าง เพราะในบางครั้งการฝึกความคิดเราไม่สามารถฝึกความคิดเฉพาะอย่างได้ จึงต้องรวมหลายๆ ทักษะเข้าด้วยกันโดยนำสื่ออื่นๆ มาใช้ประกอบเพื่อที่จะส่งเสริมการคิดของเด็ก

6. สื่อที่สร้างทักษะกระบวนการกลุ่ม จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางการคิดมักจะเล่นหรือทำกิจกรรมเพียงคนเดียว ซึ่งการที่เราจะสร้างเด็กที่มีคุณภาพได้นั้นเด็กจะต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กันสังคมได้ สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ ดังนั้นถ้าเราจัดสื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำร่วมกับผู้อื่นได้ ก็จะเป็นการพัฒนาทั้งทักษะการคิดและทักษะทางสังคมของเด็กไปด้วย

7. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ควรเป็นสื่อที่เปิดกว้างทางความคิด เพราะความคิดของเด็กแต่ละคนนั้นหลากหลายและมีคุณค่าเกินกว่าที่จะทิ้งไปได้ ถ้าสื่อบางอย่างไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดในแนวกว้างอาจจะทำให้เด็กคิดหาคำตอบตามที่ครูต้องการเท่านั้น

8. ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน การจัดสื่อและอุปกรณ์ให้กับเด็กควรส่งเสริมพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็กไปด้วยทั้งร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และความสามารถทางการคิด ในบางครั้งเราไม่อาจแยกกิจกรรมที่ให้ออกเป็นส่วนๆ ได้ ถ้าเราให้เด็กทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กก็ย่อมจะเป็นสิ่งที่ได้เปรียบเพราะทำกิจกรรมหนึ่งอย่างแต่พัฒนาได้ทุกๆ ด้าน

ในการจัดสื่อวัสดุและอุปกรณ์ที่ส่งเสริมความสามารถทางการคิดของเด็กนั้นๆ ครูมีหน้าที่ที่สำคัญในการจัดหาและเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับเด็ก เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถ้าเรานำมาใช้ให้เกิดผลคุ้มค่าสูงสุดย่อมจะทำให้สื่อนั้นมีคุณค่าต่อการใช้ อีกทั้งการเลือกใช้สื่อไม่จำเป็นจะต้องเน้นสื่อที่มีราคาแพงหรือประดิษฐ์มาจากต่างประเทศ เพราะสิ่งที่มีอยู่ในประเทศหรือในท้องถิ่นที่มีอยู่นั้นมีคุณค่าพอที่จะสามารถนำมาประยุกต์ปรับปรุงให้เหมาะสมได้ ขึ้นอยู่กับผู้ที่นำมาใช้ว่าจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร

3.6 สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนกับกระบวนการสื่อสาร

สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในวัยเรียนครอบคลุมวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นเครื่องมือถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ความรู้และประสบการณ์จากผู้สอนไปยังผู้เรียน

ในกระบวนการสื่อสารการเรียนการสอน (Learning Communication Process) เป็นการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารคือ ครูไปยังผู้รับคือ นักเรียน โดยผ่านช่องทางและสื่อเพื่อวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ . 2538 : การสัมมนาทางวิชาการ “ เรื่อง สื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้ ”)

1. ผู้ส่งสาร ได้แก่ ครู พ่อแม่ พี่เลี้ยง และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
2. ผู้รับสาร ได้แก่ เด็ก นักเรียน นักศึกษา
3. สาร ประกอบด้วยความรู้และประสบการณ์ด้านพุทธิพิสัย(ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน) จิตพิสัย (อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ การยอมรับ การตระหนัก ทศนคติ ค่านิยม คุณธรรม) และทักษะพิสัย (ความชำนาญทางร่างกายและทางสติปัญญา) โดยผ่านช่องทางและสื่อเพื่อนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ

4. ช่องทาง (Channel) ได้แก่ โอกาส โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก (เทียบได้กับ ทางด่วนถนนหนทาง) เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ โทรทัศน์ ดาวเทียม และตำแหน่ง หน้าที่ ฯลฯ ส่วนสื่อ (Media) ได้แก่ ตัวกลางที่นำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ (เทียบได้กับพาหนะ รถยนต์) ที่ จะเป็นตัวนำสารส่งผ่านไปยังผู้รับสาร เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อสารมวลชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กต้องผ่านสื่อวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้ เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเนื้อหา สารความรู้และประสบการณ์จากผู้สอนไปยังผู้เรียน จึงจะทำให้เด็กเกิด การเรียนรู้ทักษะทางภาษา

3.7 สื่อกับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในวัยเรียน

สื่อเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ของเด็กในวัยเรียน หมายถึงเครื่องมือที่จะช่วยนำเนื้อหาสาระและ ประสบการณ์จากพ่อแม่และครู ไปยังเด็กในวัยเรียนเพื่อให้สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ทั้ง 5 ด้าน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ . 2538)

สื่อสำหรับการพัฒนาทางร่างกาย ได้แก่ เครื่องสนาม ที่ปีนป่าย ม้าหมุน อุปกรณ์ฝึกการทำงานของ มอเตอร์ (อวัยวะของร่างกายที่เคลื่อนไหวได้) ฯลฯ

สื่อเพื่อพัฒนาสติปัญญา ได้แก่ เครื่องมือที่ช่วยในการฝึกให้เด็กคิดใคร่ครวญ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา ได้แก่ ตัวต่อ ภาพฉงน เกมคอมพิวเตอร์

สื่อเพื่อพัฒนาอารมณ์ ได้แก่ ศิลปะ ดนตรี สุนทรียวัตถุต่าง ๆ

สื่อเพื่อพัฒนาด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการที่ฝึกให้เด็กรู้จักการทำงาน เล่น หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

สื่อเพื่อพัฒนาพลังชีวิต ได้แก่ การตั้งสติมั่น การทำสมาธิโดยหาวัตถุ (กสิณ) ให้เป็นที่เกาะยึด ของจิต การเดินจงกรม การสวดมนต์ ภาวนา เป็นต้น

สรุปนอกจากสื่อจะสามารถช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาแล้ว สื่อยังสามารถช่วยในการพัฒนา ความสามารถทุก ๆ ด้านของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพัฒนาพลังชีวิต

3.8 แนวคิดการใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์ด้านภาษา

จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเขาก่อน แล้วจึงขยายกว้างออกไป ยิ่งโตขึ้น เขาพบเห็นสิ่งแปลกสิ่งใหม่มากขึ้น เขาก็รู้มากขึ้น ภาษาของเขาก็เจริญขึ้นเป็นลำดับ และภาษาที่ตนเองเป็น ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเขา เป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาต่าง ๆ ต่อไป โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยแล้ว สื่อที่จะจัดประสบการณ์ด้านภาษานั้นก็คือ สิ่งที่อยู่ใกล้ชีวิตกับตัวเขาเอง และสิ่งที่เขาพบเห็นขยายเพิ่มขึ้นเป็น ลำดับ ได้แก่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช . 2538 : 83 – 84)

1. บุคคล เช่น แม่ พ่อ พี่ น้อง ตา ยาย ปู่ ย่า น้า อา ลุง ป้า พี่เลี้ยง ครู เพื่อน
2. สิ่งของเครื่องใช้ของเด็ก เช่น ถ้วยแก้ว เสื้อผ้า หมอน ที่นอน ผ้าเช็ดหน้า แปรงสีฟัน ฯลฯ
3. ของเล่น เช่น ตุ๊กตา ลูกบอล รถลาก หนังสือภาพ
4. อาหาร เช่น นม ข้าว ก๋วยเตี๋ยว ส้ม หมู ไช้
5. สิ่งของต่าง ๆ เช่น ตู้ โต๊ะ เตียง ชั้น วิทยุ นาฬิกา จาน ชาม ช้อน ถาด หม้อ ฯลฯ
6. เครื่องใช้ในสถานศึกษา เช่น กระดาน แปรง ชอล์ก ดินสอ
7. ครุภัณฑ์ในสถานศึกษา เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ กระดานดำ ชั้น
8. เครื่องเล่นสนาม เช่น ชิงช้า กระดานหก ราวไต่ บ่อทราย
9. ธรรมชาติรอบตัว เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ ดิน ทราย หิน นก ผีเสื้อ

10. ยวดยาน เช่น รถ เรือ จักรยาน รถไฟ เครื่องบิน

ภาษาของเด็กปฐมวัยแสดงให้เห็นถึงแนวความคิด ความสนใจ และความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ครูหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถช่วยพัฒนาภาษาของเด็กได้โดยจัดหาสื่อเพื่อประสบการณ์เหล่านี้

1. การฟัง
2. การพูด
3. การอ่าน
4. การเขียน

ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กมีหน้าที่ส่งเสริมเด็กเพื่อพัฒนาด้านภาษาโดยการจัดสื่อให้เหมาะสมกับเด็กดังนี้

1. สื่อที่นำมาจัดประสบการณ์ต้องตรงกับความมุ่งหมาย เช่น ครูจะส่งเสริมการฟังของเด็ก ครูหาสื่อที่มีเสียงมาให้เด็กฟัง โดยการนำเทปเพลงเด็กมาเปิด เป็นต้น
2. สื่อที่นำมาจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก เช่น ครูจะส่งเสริมการอ่านของเด็ก ครูจัดหาหนังสือภาพซึ่งมีภาพชัด ตัวหนังสือขนาดใหญ่ประกอบภาพเพียงเล็กน้อย
3. สื่อที่นำมาจัดประสบการณ์นั้นมีทั้งสิ่งที่มีสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต สิ่งที่มีอันตรายและไม่มีอันตราย ครูควรพิจารณาตามเห็นสมควรว่าเด็กสมควรสัมผัสอย่างไร เช่น ครูนำปลามาเป็นสื่อเด็กก็ดูปลาซึ่งว่ายน้ำอยู่ในอ่างแก้ว เป็นต้น

3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคนอื่น ๆ (2522 : 98-99) ได้ศึกษางานวิจัยของต่างประเทศและสรุปว่า การใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน มีผลต่อความพร้อมทางภาษาของเด็ก การเล่นสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ การเล่นนิ้ว การเล่นตอบคำถาม การเล่นปริศนาคำทาย การเล่นร้องเพลง และทำท่าทางประกอบการเล่นแสดงตามเรื่องนิทาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ : (Kulaya, 2545) ได้ศึกษาการใช้สื่อของครูอนุบาล ด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพจากการปฏิบัติการสอนของครู 24 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารกับครูอีกจำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนที่ครูใช้มี 5 ประเภทคือ 1) วัสดุมีโครงสร้าง 2) วัสดุจัดกระทำ 3) วัสดุธรรมชาติ 4) วัสดุปลายเปิด 5) คอมพิวเตอร์ เหตุผลของการเลือกใช้ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้ปกครอง และนโยบายของการบริหาร

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เด็กได้สัมผัสวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ฝึกฝนและค้นพบด้วยตนเอง เด็กจะเกิดความคิดจินตนาการและสื่อสารอย่างมีความหมายได้ เด็กจึงควรเรียนรู้จากการกระทำ โดยใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพราะเด็กในวัยนี้ไม่สามารถเรียนรู้จากสื่อที่เป็นนามธรรมได้ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรม (สิริมา ภิญญอนันต์พงษ์.2542) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการสอนแบบจิตปัญญา มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็ก 3 ด้านคือ ด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค และการสื่อความหมาย โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ทั้งนี้การเรียนรู้แบบจิตปัญญามุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงออกด้วยการมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาคำตอบ ได้ลงมือปฏิบัติจริงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงให้เห็นสิ่งที่ตนเองเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็นการรอกงามทางปัญญา และมีความสุขในการเรียนรู้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ , 2543) ซึ่งลักษณะการเรียนรู้แบบจิตปัญญาจะช่วยให้เด็ก

ได้เรียนรู้จากการสัมผัสสื่อ ลงมือกระทำ และแสดงออกได้โดยการพูดหรือเล่าเรื่องราวความรู้สึกของเด็ก
ครูสามารถวัดความรู้ทางภาษาจากการแสดงออกเหล่านั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาความสามารถของ
เด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำ และการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 99 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน จาก 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 33คน สุ่มนักเรียนมาจำนวน 15 คน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง
2. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาที่มีความเชื่อมั่น .96

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารการสอนแบบจิตปัญญา และคู่มือการสอนอนุบาลศึกษาแบบจิตปัญญาของ รศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ
- 1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
- 1.3 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
- 1.4 กำหนดสื่อไม่มีโครงสร้างจำนวน 15 รายการ เพื่อเลือกใช้จริง จำนวน 12 รายการ

ดังนี้

กลุ่มวัสดุธรรมชาติ

- กิ่งไม้
- ใบไม้
- ดอกไม้
- หิน
- ทราย
- ดินเหนียว
- เมล็ดผลไม้
- เปลือกหอย
- เศษไม้
- ขนนก

กลุ่มวัสดุเหลือใช้

- เศษกระดาษ
- เศษผ้า
- ฝาฉีบ
- ขวดพลาสติก
- กล่องกระดาษ

1.5 เขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา

ในการสอนแบบจิตปัญญาประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและความต้องการผู้เรียน
2. กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน
3. กำหนดจุดประสงค์การสอนมี 3 ด้าน คือ
  1. ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย
  2. ส่งเสริมพัฒนาการจิตนิยม
  3. ส่งเสริมพุทธิปัญญา
4. ออกแบบกิจกรรมการสอนโดยให้การเรียนรู้แต่ละครั้งเด็กได้ปฏิบัติ ดังนี้
  1. การปฏิบัติความคิดในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน
  2. การแสดงออกในระหว่างเรียน ทั้งนี้เพื่อการแสดงผลงานและการมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่ม
  3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่เกิดจากการเรียนในกลุ่มย่อยที่กำหนดในกิจกรรม
  4. การเรียนรู้จากการค้นพบ จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน
  5. การก้าวหน้าในการเรียน ซึ่งสังเกตได้โดยครูและผู้เรียนเอง
5. การดำเนินการสอนในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ชั้นนำ เตรียมเด็กให้พร้อมเรียน โดยใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ครูบอกจุดประสงค์ การเรียน

ขั้นกิจกรรม ครูดำเนินกิจกรรมการสอนโดยใช้กระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นการกระทำด้วย ความคิด การแสดงออก เรียนรู้แบบร่วมมือ เรียนรู้ด้วยการค้นพบและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ซึ่งในการเรียนแต่ละครั้งเด็กต้องมีกิจกรรมกลุ่ม การนำเสนอผลงาน การประเมินการเรียนรู้ร่วมกับครู โดยครูเป็นผู้ประเมินหรือตั้งคำถามให้เด็กประเมินตนเองและเพื่อน

ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปมโนทัศน์เรื่องที่เรียนด้วยกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตอบคำถาม การเล่าเรื่อง สานิต หรือเสนอผลงานตามลักษณะเนื้อหา

6. การประเมินผล

1. ประเมินระหว่างสอน
2. ประเมินเมื่อเรียนจบ

วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา

1. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ปรีक्षा รศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เจ้าของรูปแบบการสอน ก่อนนำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาจุดประสงค์ กิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

อาจารย์เยาวนารถ เลหาบรรจง
โรงเรียนอนุบาลกระบี่ จังหวัดกระบี่
อาจารย์พิทักษ์ชาติ สุวรรณไตรย์
โรงเรียนบ้านพังคอง จังหวัดมุกดาหาร
อาจารย์เสาวนีย์ จันทร์ที
โรงเรียนวัดวังหมัน จังหวัดชัยนาท

2. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านดังนี้

- 2.1 ปรับกิจกรรมในชั้นนำ ขั้นสรุปให้สอดคล้องกับเนื้อหาในขั้นดำเนินกิจกรรม
- 2.2 ปรับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาครั้งที่10 ให้ปรับกิจกรรมโดยให้เด็ก

แสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง

2.3 ปรับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และชี้แจงสื่อให้ละเอียดตกลงจากนำเสนอมา 15 รายการ ใช้จริง 12 รายการโดยตัดออก 3 รายการคือ ต้นหญ้า ทราย และเศษผ้า

3. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนวัดดอน ที่ไม่ไช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความชัดเจนของขั้นตอนการจัดกิจกรรมในสภาพจริงพบว่า เด็กสามารถทำกิจกรรมตามขั้นตอนได้ เวลาที่ใช้ และสื่อ อุปกรณ์ มีความเหมาะสม แต่เด็กยังสับสนในการเข้ากลุ่ม ต้องปรับการใช้สัญลักษณ์ประจำกลุ่มแล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์

4. จัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างแบบทดสอบทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางภาษา ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร งานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและการประเมินความพร้อมในการเรียนของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการ (2546) การวัดและประเมินแนวใหม่เด็กปฐมวัย ของ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545) ความสามารถทางภาษาของ เนื้ออ่อน สนับบุญ (2541) ความสามารถทางภาษาของนงเยาว์ คลิกคลาย (2543) ความสามารถทางภาษาของสิริมงคล สุวรรณผา (2545) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการพูด แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ด้านการรู้คำศัพท์
  - 1.1 การเข้าใจความหมายของคำ จำนวน 7 ข้อ
  - 1.2 การแปลภาพเป็นคำพูด จำนวน 7 ข้อ
- 2) ด้านการรู้ประโยค
  - 2.1 การเติมคำในประโยคให้สมบูรณ์ จำนวน 7 ข้อ
  - 2.3 การแต่งประโยคปากเปล่า จำนวน 7 ข้อ
- 3) ด้านการสื่อความหมาย
  - 3.1 การเล่าเรื่อง จำนวน 12 ข้อ

วิธีการหาคุณภาพของแบบทดสอบความสามารถทางภาษา

1. นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ จำนวน 3 ท่าน คือ

อาจารย์มลิลา เหมือนอบ

โรงเรียนมัธยมต้นติการาม สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

อาจารย์สุรวุฒิ ชมภูผล

โรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

อาจารย์สิริมาศ สิทธิหล่อ

โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

2. ปรับปรุงแก้ไข แบบทดสอบความสามารถทางภาษา ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะโดยใช้เกณฑ์พิจารณาความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการรู้คำศัพท์ ตอนที่ 1.2 ข้อ 4 และ 5 ให้ปรับรูปภาพ และข้อความให้ชัดเจน

2.2 ด้านการรู้ประโยค ตอนที่ 1.1 ให้เรียงคำที่กำหนดให้เด็กเลือกตอบใหม่ และตอนที่ 2.2 ให้เปลี่ยนรูปภาพให้ตรงกับเนื้อหา

3. หาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงความเห็นและให้คะแนนแบบทดสอบ แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ IOC มากกว่า หรือเทียบเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2526 : 89) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ IOC = 0.67-1.00

4. นำแบบทดสอบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนวัดดอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน แล้วนำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน นำมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (P) และหาค่าอำนาจจำแนก(r) โดยใช้เทคนิค 50%ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ เลือกข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.28 – 0.57 และค่าอำนาจจำแนกที่ระดับ 0.20 ขึ้นไป ดังนั้นจึงเหลือแบบทดสอบความสามารถทางภาษา ที่ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการทดลองจำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 1 ด้านรู้คำศัพท์ จำนวน 10 ข้อ

1.1 การเข้าใจความหมายของคำ จำนวน 5 ข้อ

1.2 การแปลภาพเป็นคำพูด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ด้านรู้ประโยค จำนวน 10 ข้อ

2.1 การเติมคำในประโยคให้สมบูรณ์ จำนวน 5 ข้อ

2.4 การแต่งประโยคปากเปล่า จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ด้านสื่อความหมาย จำนวน 10 ข้อ

5. นำแบบทดสอบที่ได้ไป หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร K.R. 20 ของ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) . (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 165) ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

6. นำแบบทดสอบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนน

1) จัดเตรียมสถานที่สอบ สำหรับสอบเป็นรายบุคคล

2) ผู้วิจัยพูดคุยกับเด็กเพื่อสร้างความคุ้นเคย

3) ดำเนินการสอบ โดยผู้ทดสอบถามคำถามติดต่อกัน 2 ครั้ง ถ้าภายในเวลา 30 วินาทีเด็กยังไม่ตอบ ผู้วิจัยจะถามอีก 1 ครั้ง แต่ถ้าภายใน 1 นาที เด็กไม่ยอมตอบ ถือว่าไม่ได้คะแนน

4) เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 249) ตามตาราง ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

เมื่อ	T ₁	แทน	การประเมินก่อนทำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
	X	แทน	การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
	T ₂	แทน	การประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา

ขั้นตอนในการวิจัย

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย (Pre-test) ก่อนการทดลอง
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย (Post-test) หลังเสร็จสิ้นการทดลอง
4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวม 24 ครั้งโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากเด็กจำนวน 15 คนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างในสัปดาห์แรกของการทดลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบทดสอบความสามารถทางภาษาก่อนการทดลอง
5. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังตาราง

ตาราง 2 กำหนดการสอนในการทดลอง

สัปดาห์	วัน	สาระการเรียนรู้	คำศัพท์	จุดประสงค์
1	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ตัวเด็ก - ส่วนต่างๆของร่างกาย - หน้าที่ของอวัยวะ - ส่วนต่างๆของร่างกาย	- ตา หู จมูก - อ่าน ดม ฟัง - มือ	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง
2	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ประสาทสัมผัส - การดมกลิ่น - การดู - การสัมผัส	- ตา : ดู - จมูก : ดม - แขนง : นิ่ม	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง
3	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	บุคคลและสถานที่แวดล้อม - อาชีพ - อาชีพ - อาชีพ	- ครู - พ่อค้า แม่ค้า - ชาวนา	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง

ตาราง 2 กำหนดการสอนในการทดลอง

สัปดาห์	วัน	สาระการเรียนรู้	คำศัพท์	จุดประสงค์
4	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	บุคคลและสถานที่แวดล้อม - สถานที่ - สถานที่ - สถานที่	- ตลาด - โรงเรียน - ทุงนา	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง
5	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ธรรมชาติรอบตัว - แมลง - สัตว์บก - สัตว์น้ำ	- ผีเสื้อ - กระต่าย - ปลา	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง
6	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ธรรมชาติรอบตัว - ต้นไม้ - ผลไม้ - ผัก	- ต้นไม้ - กล้วย / มะละกอ - ผัก / ต้ม / แกง	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง
7	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก - การคมนาคม - ไฟจราจร - ยานพาหนะ	- การเดินทาง - ไฟแดง / เขียว / เหลือง - รถ / เรือ / เครื่องบิน	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง
8	อังคาร พุธ พฤหัสบดี	สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก - การติดต่อสื่อสาร - การรับรู้ข่าวสาร - การรับรู้ข่าวสาร	- โทรศัพท์ - โทรทัศน์ - หนังสือพิมพ์	- เรียนรู้คำศัพท์ - การแต่งประโยค - การเล่าเรื่อง

5. เมื่อดำเนินการทดลองไปครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินความสามารถทางภาษา โดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางภาษา ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ในการประเมินก่อนการทดลอง

6. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของระดับความสามารถของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบจิตปัญญาจำแนกรายด้าน โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญา

เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรม การสอนแบบจิตปัญญาด้วยแบบประเมินความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระจากกัน (t - test for Dependent Samples)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOW ในการวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

- 1.หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2.เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวม และจำแนกรายด้าน โดยใช้ค่าแจกแจง t แบบ Dependent Samples

1.สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

- 1.1 หาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2526: 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

- 1.2 หาค่าความยาก (Difficulty) ของแบบทดสอบ โดยคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2526 : 89)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนเด็กที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนเด็กที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

- 1.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค และการสื่อความหมาย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ สหสัมพันธ์แบบ พรอยท์ ไบซีเรียล (Point, Biserial correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์.2521 : 258)

$$r_{pbis} = \frac{M_p - M_q}{S_t} \lambda \sqrt{Pq}$$

เมื่อ r_{pbis}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพรอยท์ ไบซีเรียล
M_p	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมในกลุ่มตอบถูก
M_q	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มตอบผิด
S_t	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทั้งหมด
P	แทน	สัดส่วนของคนตอบถูก
q	แทน	$1 - p$ (สัดส่วนของคนตอบผิด)

1.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้สูตร K.R. 20 ของ คูเดอ์ – ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 165)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
p	แทน	สัดส่วนผู้ทำได้ข้อหนึ่งคือสัดส่วนคนทำถูกกับคนทำทั้งหมด
q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่งหรือ $1 - p$
S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบแต่ละข้อ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ 2521: 36)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร
(บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ 2521: 36)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนทำการทดลองและหลังทำการทดลอง
โดยคำนวณจากสูตร t - test แบบ Dependent Sample (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ 2526 : 99)

$$t = \frac{\overline{D}}{S_{\overline{D}}}, \text{ df} = N - 1$$

เมื่อ t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
$\overline{D}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนหลังทดลองกับก่อนทดลอง
$S_{\overline{D}}$	แทน	ความคาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างคะแนนหลังทดลองกับก่อนทดลอง

4. การแปลผลระดับความสามารถทางภาษา

การแปลผลระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้
กำหนดการ แปลผลในภาพรวมและจำแนกรายด้าน ดังนี้

ภาพรวมของความสามารถทางภาษา คะแนนเต็ม 30 คะแนน เกณฑ์การแปลผล
แบ่งเป็น 4 ช่วงดังนี้

คะแนนระหว่าง	22.51 – 30.00	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	15.01 – 22.50	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับดี
คะแนนระหว่าง	7.51 – 15.00	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 – 7.50	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับปรับปรุง

จำแนกรายด้านของความสามารถทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์และด้านการรู้ประโยค
คะแนนเต็ม 10 คะแนนเกณฑ์การแปลผล แบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้

คะแนนระหว่าง	7.51 – 10.00	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	5.01 – 7.50	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับดี
คะแนนระหว่าง	2.51 – 5.00	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 – 2.50	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับปรับปรุง

จำแนกรายด้านของความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ด้านการเข้าใจความหมาย
ของคำ การแปลภาพเป็นคำพูด การเติมคำในประโยคให้สมบูรณ์ และการแต่งประโยคปากเปล่า คะแนน
เต็ม 5 คะแนน เกณฑ์การแปลผล แบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้

คะแนนระหว่าง	3.76 – 5.00	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	2.51 – 3.75	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับดี
คะแนนระหว่าง	1.26 – 2.50	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 – 1.25	หมายความว่า	มีความสามารถทางภาษาในระดับปรับปรุง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลความหมายและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

n	แทน	จำนวนตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบที (t - distribution)
p	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบจิตปัญญา
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอน 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยจำแนกเป็นรายด้าน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบจิตปัญญา จำแนกเป็นรายด้าน

ความสามารถทางภาษา	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้คำศัพท์	4.73	0.96	พอใช้	9.47	0.52	ดีมาก
1.1 การเข้าใจความหมายของคำ	2.33	0.62	พอใช้	4.67	0.49	ดีมาก
1.2 การแปลภาพเป็นคำพูด	2.40	0.63	พอใช้	4.80	0.41	ดีมาก
2. ด้านการรู้ประโยค	3.20	0.94	พอใช้	8.53	0.64	ดีมาก
2.1 การเติมคำ	1.80	0.56	พอใช้	4.00	0.53	ดีมาก
2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า	1.40	0.74	พอใช้	4.53	0.52	ดีมาก
3. ด้านการสื่อความหมาย	3.73	0.70	พอใช้	8.93	0.88	ดีมาก
รวม	11.67	1.99	พอใช้	26.93	1.39	ดีมาก

จากตาราง 3 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างมีระดับความสามารถทางภาษาโดยรวม ก่อนการทดลองอยู่ในระดับพอใช้ $\bar{x} = 11.67$ แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก $\bar{x} = 26.93$ เมื่อจำแนกระดับความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านก่อนการทดลองพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับพอใช้ แต่หลังการทดลองพบว่า ระดับความสามารถทางภาษา ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อแบบไม่มีโครงสร้างโดยรวมและจำแนกรายด้าน

ความสามารถทางภาษา	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการรู้คำศัพท์	4.73	0.96	9.47	0.52	19.073**	.000
1.1 การเข้าใจความหมายของคำ	2.33	0.62	4.67	0.49	14.642**	.000
1.2 การแปลภาพเป็นคำพูด	2.40	0.63	4.80	0.41	14.697**	.000
2. ด้านการรู้ประโยค	3.20	0.94	8.53	0.64	13.169**	.000
การเติมคำ	1.80	0.56	4.00	0.53	12.435**	.000
การแต่งประโยคปากเปล่า	1.40	0.74	4.53	0.52	7.359**	.000
3. ด้านการสื่อความหมาย	3.73	0.70	8.93	0.88	20.546**	.000
รวม	11.67	1.99	26.93	1.39	22.728**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาทุกด้านแตกต่าง จากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทุกด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อความหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลของการศึกษาค้นคว้าโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ในภาพรวมและจำแนกรายด้านประกอบด้วยการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อความหมาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ในภาพรวมและจำแนกรายด้านประกอบด้วยการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อความหมาย

สมมติฐานของการวิจัย

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 99 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน จาก 1 ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 33 คน สุ่มนักเรียนมาจำนวน 15 คน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง
2. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.96

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำการสุ่มเด็กนักเรียนชาย – หญิงชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี โรงเรียนวัดดอนสำนึกงานเขตสาทร สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 15 คน
2. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในช่วงกิจกรรมในวงกลมเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง รวม 24 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที
3. ทดสอบเด็กกลุ่มทดลองก่อนการทดลองด้วยแบบทดสอบความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอนเด็กกลุ่มทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อที่ไม่มีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. หลังการทดลองผู้วิจัยทำการทดสอบเด็กกลุ่มทดลอง ด้วยแบบทดสอบความสามารถทางภาษาที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองอีกครั้งหนึ่ง
6. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและสรุปผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t - test for Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อที่ไม่มีโครงสร้าง โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรู้คำศัพท์ ด้านการรู้ประโยค และด้านการสื่อความหมาย อยู่ในระดับดีมาก เช่นกัน
2. ระดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อที่ไม่มีโครงสร้างสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อที่ไม่มีโครงสร้าง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างของนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดดอน เขตสาทร

สังกัดกรุงเทพมหานครด้วยการทดลองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ก่อนการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาโดยรวมอยู่ในระดับ 11.67 ระดับพอใช้ แต่หลังการทดลองพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาโดยรวม 26.93 ระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยแล้วซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานลดลงจาก 1.99 เป็น 1.39 แสดงให้เห็นว่าเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างส่งผลให้เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง และเมื่อทดสอบความแตกต่างก่อนและหลังการทดลองพบว่าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ซึ่งแสดงว่าพัฒนาการทางด้านภาษาสูงขึ้นเพราะการสอนแบบจิตปัญญาเป็นการจุดชนวนของการเรียนรู้ภาษาจริง ทั้งนี้โดยกิจกรรมของจิตปัญญาผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติภารกิจ (Active learning) ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เด็กแสดงออกโดยอิสระได้คิดได้ทำกิจกรรมตามความสนใจตลอดจนการแสดงออก (Behaving well) ที่เป็นการนำเด็กไปสู่การเรียนรู้และการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และบรรลุถึงความสำเร็จของกลุ่มโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้กำลังใจและให้การดูแลสมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยจนการเรียนรู้จากการค้นพบ (Discovery learning) ซึ่งเป็นการเรียนที่ทำให้เด็กเกิดความรู้ด้วยการป้อนข้อมูลย้อนกลับของครูและรู้ความก้าวหน้าในการเรียน (Progress) ที่เป็นกระบวนการทำให้เด็กเรียนรู้จากลำดับที่ง่ายไปลำดับที่ยาก การเรียนรู้ด้วยการค้นพบทำให้เกิดประสบการณ์ตรงการใช้สื่อไม่มีโครงสร้างมาประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาที่มุ่งพัฒนาทางด้านภาษาให้กับเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี พบว่า การใช้สื่อไม่มีโครงสร้างเป็นสิ่งที่ช่วยชี้แนะและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยเฉพาะสื่อเป็นตัวช่วยให้ประสบการณ์เป็นรูปธรรมแก่เด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2532 : 25) เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ช่วยให้การปฏิบัติกิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมายและยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดจินตนาการทบทวนความจำด้วยการสนทนาอธิบายสิ่งที่เรียนรู้ให้ครูฟัง ได้แสดงออกตามความสามารถของแต่ละคน มีการถ้อยแถลงการเรียนรู้ซึ่งกันและกันขยายความรู้ความคิดกัน โดยเน้นทักษะทางภาษาในด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยคและการสื่อ การได้ใช้สื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมช่วยให้เด็กคิดเข้าใจและจดจำได้นาน (สมบูรณ์ สงวนญาติ, 2534 : 44) แต่ละชั้นของกิจกรรมสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา หลังทดลองเด็กมีการพัฒนาทางภาษาอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อจำแนกความสามารถทางภาษาออกเป็นรายด้าน พบว่ามีการพัฒนาในระดับดีมากทุกด้านเช่นกันนั้นอาจจะเป็นไปได้ที่การเรียนการสอนมีหลักการสำคัญคือเด็กต้องลงมือปฏิบัติและคิดขณะทำกิจกรรม รวมถึงการได้แสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528:16-17) ที่กล่าวถึง การพัฒนาทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยว่า เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้จากการเห็น การทดลองใช้ ได้ฝึกและได้ปฏิบัติบ่อย ๆ การสนทนากับเพื่อน ครู พ่อแม่ ผู้ใหญ่ การได้คำตอบ การได้เล่าเรื่อง ล้วนเป็นการสร้างความงอกงามในการเรียนรู้ภาษาให้กับเด็กทั้งสิ้น การให้โอกาสทางภาษาคือการเรียนรู้ภาษาที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัย อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาส่งผลให้เกิดพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย หากพิจารณาจากหลักการจัดกิจกรรมแล้วพบว่าโดยลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ส่งเสริมทักษะทางด้านภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมากนั้น เนื่องจากลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา เป็นการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง และมีหลักสำคัญ ดังนี้

1.1 ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและคิดหรือหาคำตอบในการทำกิจกรรม (Active learning) โดยมีครูเป็นผู้มีส่วนร่วมให้ความเห็นในการสร้างความเข้าใจหรืออธิบายเมื่อเด็กสงสัย เด็กจะสร้างความเข้าใจ ความสามารถในการคิด การจำ การรับรู้ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหาด้วยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองและกับเพื่อนในด้านการเรียนอ่าน-พูด ความเข้าใจคำ ความหมายของประโยค และการเชื่อมโยงความคิด สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับ ฟินลีย์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 อ้างอิงจาก Fred N. Finley) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นได้หากผู้เรียนได้ใช้วิธีการเรียนด้วยการได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างตื่นตัว กระตือรือร้น เป็นผู้รุกไม่ใช่ผู้รับอย่างเดียว ซึ่งการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการทางภาษา คือ การพูด การสนทนา การใช้ประโยคในการสรุปเป็นการสร้างสรรค์ ความรู้ที่มีความหมายให้ตนเองและจดจำเรื่องที่เรียนรู้นั้นได้ยาวนาน สอดคล้องกับจรรยา สุวรรณทัตและคนอื่น ๆ (2529:122) ที่ศึกษาพบว่า พัฒนาการทางภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความชำนาญและความสามารถด้านอื่น ๆ แล้วนำมา ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และบุคคลที่อยู่แวดล้อมโดยการลองผิดลองถูก การเฝ้าและการให้แรงเสริมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านภาษาที่ดี ไม่ว่าจะเป็นคำพูดเพื่อการสื่อสาร ความหมายของคำ และการพูดเป็นประโยค ทำให้เด็กมีประสบการณ์ตรงทางภาษาที่เหมาะสมกับความสนใจและธรรมชาติของเด็กได้อย่างหลากหลาย

1.2 กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องแสดงออก การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง (Behaving well) เป็นหลักการที่ 2 ของการเรียนรู้แบบจิตปัญญาจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ใน การเรียนรู้ครูจะกระตุ้นให้เด็กทุกคนแสดงออกด้วยการให้ทำกิจกรรมโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างชั้นงานและการนำเสนอผลงานตัวอย่างเช่น เรื่องเรียนรู้คำศัพท์ชื่อผลไม้ เด็กทุกคนจะแสดงออกอย่างมั่นใจ มีความสนุกสนานและทำให้เด็กสนใจมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมอันได้แก่ การจัดภาพตัดต่อรูปผลไม้และการนำเมล็ดพืชเรียงต่อเป็นคำศัพท์ชื่อผลไม้ตามรอยประแล้วนำผลงานมาแสดงความคิดเห็นให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง เด็กจะมีความมุ่งมั่นและมีความตั้งใจด้วยความคิดจินตนาการ จากการใช้ประสาทสัมผัส มือ ตา และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดพัฒนาทางด้านพฤติกรรมแสดงออกที่ดี ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติและเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องตามหลักการแนวทฤษฎีของพียาเจท์ (Piaget) ไวโกตสกี (Vygotsky) ฮอลลiday (Holliday) และโรเซนแบลตต์ (Rosenblatt) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ทางภาษาผ่านกระบวนการคิดของเด็กตามบริบททางสังคมวัฒนธรรม (ภรณ์ คุรุรัตน์, 2542:86) การทำกิจกรรมทำให้เด็กมีความสนใจเกิดแรงจูงใจที่เรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่เรียนมีความหมายและไม่เกิดความรู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องยาก บทบาทครูจะเป็นเพียงผู้หาวิธีการที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่เดิมให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้นประสบการณ์ที่เอื้ออำนวยการพัฒนาภาษาของเด็กให้เกิดขึ้นตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของนพร แซ่เลื่อง (2539:72) ที่พบว่าครูที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและยอมรับในตัวเด็กจะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกตามความสามารถที่มีอยู่ รวมทั้งได้วางแผนงานตามความต้องการ นำความสามารถของตนมาแสดงออกเพื่อสร้างเป็นผลงานจนสำเร็จเป็นที่พึงพอใจของตนเองและเพื่อน ๆ จะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2543:55) ที่กล่าวว่าครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิดและการทำกิจกรรมช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มขึ้น

1.3 การเรียนแบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคม ได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มเล็กตั้งแต่ 2-5 คน โดยสามารถบอกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดแบบให้กำลังใจ ดูแลสมาชิกในกลุ่ม และมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก ซึ่งเป็นแนวทางสู่การ

พัฒนาทางภาษา ด้วยการสื่อสาร สร้างชิ้นงาน และการลงความเห็น การทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542:24-25) ที่กล่าวว่า การให้เด็กร่วมกลุ่มทำงานกับเพื่อน การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม กระตุ้นให้เด็กแสดงออกเป็นการเพิ่มพูนทักษะทางภาษาและการพูดเพราะต้องปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม ต้องเสนอความคิดเห็นให้กลุ่มยอมรับ วิจารณ์เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 4 เรื่องการเรียนรู้คำศัพท์ “ตลาด” เด็กแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คนตามความสมัครใจ เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดและตัดสินใจในการเลือกอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับจัดร้านขายของเช่น ไข่ไม้ ผักผลไม้ ฝาเบียร์ กระดุม เสื้อผ้า รองเท้า ก้อนหิน จานกระดาษ ขวดเปล่า กล้องกระดาษ เมื่อเด็กจัดร้านเสร็จแล้ว เด็กจะผลัดกันเป็นคนซื้อและเป็นคนขายของ จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าการใช้สถานการณ์จำลองครั้งแรก ๆ เด็กยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการใช้สถานการณ์จำลอง ทำให้ไม่สามารถจำบทและแสดงบทบาทได้ อีกทั้งยังขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น แต่หลังจากการทดลองผ่านไป 3 สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ 4 เด็กกล้าแสดงออกและสามารถจำประโยคที่พูดได้ เด็กแสดงความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในตลาด เรื่องราวที่ได้ร่วมกันแสดงว่าเด็กซื้อหรือขายสิ่งของใดบ้าง ซึ่งเด็กทุกคนมีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งให้ความสนใจอยากที่จะแสดงบทบาท จากการทำกิจกรรมดังกล่าว ทิศนา ขัมมณีและคณะ (2536:133-135) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่คุ้นเคยหรือประสบการณ์ใกล้ตัว ด้วยการสังเกตผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าจากการลงมือกระทำด้วยตนเองและเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนท่ามกลางสิ่งของจากธรรมชาติที่มีความหลากหลายและสื่อไม่มีโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคตามจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กขยายการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย หลักการของการเรียนแบบร่วมมือที่สำคัญคือ การให้เด็กเกิดผลสำเร็จของการสร้างผลงานกลุ่มที่นอกจากส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของการเรียน ให้เด็กได้ใช้ความสามารถร่วมมืออย่างเต็มที่และจัดกลุ่มขนาดเล็กเพื่อพัฒนาให้เด็กมีโอกาสได้ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านภาษาพูดซึ่งถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง แล้วพัฒนาไปสู่การเขียนและการอ่านดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2529:214-215) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็กเกิดกระบวนการสังคมประภคิต (Socialization) เด็กจะมีความสามารถที่จะใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ดี เด็กจะสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบของการคิดและในระบบสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป

1.4 การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากการใช้สื่อไม่มีโครงสร้างในการพัฒนาทางด้านภาษา ทำให้เด็กมีความสนุกสนาน ประทับใจ การค้นพบสิ่งต่าง ๆ และความคิดที่เกิดจากการช่วยๆ ทำให้เด็กเกิดองค์ความรู้ คำศัพท์ทางภาษาสอดคล้องกับ (Wadworth.1996:1490 ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูและเพื่อน เด็กจะได้รับประสบการณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยขยายความคิดให้เด็กเข้าใจภาษามากขึ้น เกิดความสุขในการเรียนเด็กได้เรียนรู้ความแตกต่างของคำ ความมีเอกลักษณ์ของคำและประโยคเด็กได้สร้างมโนทัศน์ของตนเองตามที (Rentoul and Thoene.1975:103-104) กล่าวว่า เด็กสามารถสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยการศึกษาและเปรียบเทียบความแตกต่างกับสิ่งอื่น ๆ โดยการซึมซับความรู้ (Assimilation) และการปรับโครงสร้าง (Accommodation) ของประสบการณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นภาพคำพูดและวิธีที่ใช้ในการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นกรอบความคิด (Schema) และทักษะต่าง ๆ รวมถึงความสามารถของเด็กจะถูกพัฒนาขึ้นระหว่างที่เด็กมีการเรียนรู้จากสื่อได้ (Curtis.1998:111) สอดคล้องกับแนวคิดของคัทติง (Cutting.1989) กล่าวว่า การสอนภาษาให้กับเด็ก ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองจะทำให้เด็กได้พัฒนาภาษาใน

การสื่อสารความหมายได้มากขึ้นจากการพบเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กคุ้นเคยเป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ตัวเด็ก เด็กมีข้อมูลในการสนทนาจากประสบการณ์เดิมและเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ เด็กได้นำเรื่องราวมาสร้างเป็นผลงานศิลปะได้หลากหลายมากขึ้น พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนจะสะท้อนให้เห็นถึงความไว้วางใจให้กับเด็ก ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็กได้ดีขึ้น เช่น การเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 6 การเรียนรู้คำศัพท์ “ต้นไม้” มโนทัศน์ ต้นไม้ประกอบด้วย ราก ลำต้น ใบ มีหลายชนิดเช่น ใบมะพร้าว ใบมะละกอ ใบกล้วย ฯลฯ ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 คน โดยแลกเปลี่ยนประกอบต้นไม้โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างอันใดแก่ กิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ผลไม้ กระดาษขาวเทา กาว และบัตรคำต้นไม้ เด็กสามารถนำกิ่งไม้วางเป็นโครงสร้างก่อนต่อจากนั้นนำใบไม้ ดอกไม้ ติดตามกิ่งไม้ และเด็กยังใช้สีเทียนวาดรากอีกด้วย ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในกลุ่มเด็กที่วาดรากเพิ่มขึ้น “ว่าทำไมวาดรากด้วย” เด็กตอบว่าเคยเห็นต้นไม้ที่มีรากติดดินอยู่และสามารถอภิปรายส่วนประกอบของต้นไม้ว่ามีอะไรบ้าง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจิตปัญญาที่ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบโดยใช้คำถามและใช้สื่อไม่มีโครงสร้างจากของจริงตามธรรมชาติ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากประสบการณ์เดิมของเด็กแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับบรูเนอร์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2543:44) ที่ให้ความคิดเห็นว่า กระบวนการคิด การเรียนรู้ของเด็กจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและมีความต้องการพัฒนาของตัวเองโดยมีลำดับของกระบวนการเรียนรู้ 3 ชั้น คือ ชั้นสัมผัส (Enactive) เป็นขั้นของการเรียนรู้ ได้จากการจับ การเห็น การถูกต้อง ชั้นคิดจากภาพที่ปรากฏ (Iconic) ชั้นสัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นขั้นของการคิดที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษา ส่วนกลวิธีการสอนให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีของบรูเนอร์ การสอนแบบจิตปัญญาเชื่อว่าการจัดกิจกรรมการสอนด้วยการประสานความรู้ใหม่ประสบการณ์ใหม่ให้ต่อเนื่องกับประสบการณ์เดิมผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากที่สุด ในขณะเดียวกันการให้คำอธิบายและเสริมความรู้จากครูโดยวิเคราะห์จากกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติ เป็นการขยายแนวคิดตามหลักการของบรูเนอร์ ซึ่งเชื่อว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้สูงสุดด้วยการค้นพบจากการค้นพบด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคัทติง (Cutting, 1989) กล่าวว่า การสอนภาษาให้กับเด็ก ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองจะทำให้เด็กได้พัฒนาภาษาในการสื่อสารความหมายได้มากขึ้นจากการพบเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กคุ้นเคยเป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ตัวเด็ก เด็กมีข้อมูลในการสนทนาจากประสบการณ์เดิมและเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ เด็กได้นำเรื่องราวมาสร้างเป็นผลงานศิลปะได้หลากหลายมากขึ้น พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนจะสะท้อนให้เห็นถึงความไว้วางใจให้กับเด็ก ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็กได้ดีขึ้น กิจกรรมหลักของการสอนแบบจิตปัญญาเชื่อว่า ในการสอนจัดกิจกรรม การสอนใด ๆ ก็ตาม ถ้าต้องการประสิทธิภาพผู้สอนต้องทำให้ผู้เรียนผ่านกิจกรรมการสอน ได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติตามจุดประสงค์การเรียน พัฒนาการกระบวนการคิด มีส่วนร่วมในการเรียนมีความสุขในการเรียน สะสมนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.5 กิจกรรมที่ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำเร็จของตน (Progress) จากการศึกษาครั้งนั้นผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้เด็กเห็นความก้าวหน้า ตัวอย่างเช่น การสอนในสัปดาห์ที่ 8 เรื่องการติดต่อสื่อสาร เด็กร่วมกันจำแนกคำ รถ เรือ เครื่องบิน ตรงกับภาพยานพาหนะและวางตำแหน่งของเครื่องบิน รถ เรือ ได้ถูกต้อง เด็กสามารถร่วมมือกันคิดและอภิปรายถึงการเดินทางของยานพาหนะทั้ง 3 ชนิดได้มีเหตุผล เช่น เครื่องบินสามารถเดินทางได้รวดเร็ว เด็กยังได้แสดงความสามารถของตนเองและของเพื่อนทั้งในทางบวกและลบ โดยถือว่าเป็นเรื่องปกติสอดคล้องกับสโตนส์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2543:63; อ้างอิงจาก Stones, 1994) ที่กล่าวว่า การป้อนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กวินิจฉัยตนเองได้ถูกต้องสอดคล้องกับทิสนา แซมณีและคนอื่น ๆ (2536:94) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับโอกาสที่จะประสบ

ความสำเร็จในสิ่งที่ตนทำ ซึ่งจากผลการวิจัยของจันทิมา แซ่อั้ง (2545:59-60) พบว่า การใช้สถานการณ์จำลองเป็นการสมมติเหตุการณ์ที่กำหนดแล้วใกล้เคียงกับสภาพจริงโดยให้เด็กสังเกตและแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองที่กำหนด และให้เด็กแสดงความคิดเห็น อภิปราย และตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา เรื่องราวที่ได้แสดง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทำให้เด็กฝึกคิด กล้าแสดงออก และมีประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ และเรื่องราวที่แสดง ทำให้เกิดความสนใจและเข้าใจในเรื่องราวที่ได้เรียนรู้อยิ่งขึ้น และเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในการสังเกต การแสดงบทบาท สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเพิ่มขึ้น ดังนั้น เด็กได้ตรวจสอบความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนมีโอกาสและเวลาในการฝึกทำสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้จนชำนาญ พร้อมทั้งการให้ข้อมูลป้อนกลับจากครูหรือเพื่อน ทำให้เข้าใจเกิดการเรียนรู้และให้การเสริมแรงที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถใช้ในการพัฒนาทางด้านภาษา ด้านการสื่อสาร ความหมายของคำ และการใช้ประโยคได้ถูกต้องสอดคล้องกับ กุญแจต้นติผลาชีวะ.(2543:68) ที่กล่าวว่า การป้อนผลประเมินกลับ (Feedback) มีความสำคัญมากในกระบวนการสอนแบบจิตปัญญา เพราะเป็นการสะท้อนให้รู้ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้างและมีสิ่งใดที่ต้องเพิ่มเติม

จากการประเมินภาพการสอน (Assessment) หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างขณะที่ครูผู้สอนให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมนั้น เช่นการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 8 การเรียนรู้คำศัพท์ “ ไทรทัศน์ ” โดยใช้วัสดุเป็นสื่อ คือกล่องนม หลอดดูด กระดาษสี ฝาจากเบิ้ง กาว กรรไกร สีเมจิก บัตรคำ ในขณะที่เด็กสร้างผลงานกลุ่ม เด็กสามารถนำประสบการณ์เดิมที่คุ้นเคยมาเป็นพื้นฐานในการสร้างผลงานและการค้นคว้าอุปกรณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นลำดับต่อเนื่องจากง่ายไปสู่ความซับซ้อน การนำเอาสิ่งที่รับรู้ใหม่ไปผสมกลมกลืนกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว ทำให้เด็กได้นำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ส่งผลให้การพัฒนาทางด้านการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินกิจกรรมครูสามารถสรุปและประเมินผลภาพการสอนได้ว่าขณะที่เด็กใช้สื่อไม่มีโครงสร้างในการสร้างผลงานกลุ่มเมื่อสร้างผลงานเสร็จเรียบร้อย เด็กได้สื่อความคิดและสรุปการกระทำของกลุ่มโดยการตั้งชื่อผลงาน และบอกเล่าสิ่งที่ตนคิดและสร้างขึ้นนั้นให้แก่ครูเพื่อนเด็กสามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับอุปกรณ์ของไทรทัศน์ตามความคิดของตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีณา ประชากุล (2547:69) ที่ว่าการจัดกิจกรรมการเล่นโดยใช้วัสดุปลายเปิดสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้ ด้วยรูปแบบจัดกิจกรรมและคุณสมบัติของวัสดุปลายเปิดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาทางด้านภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เมื่อพิจารณาผลการศึกษาค้นคว้า จำแนกเป็นรายด้านพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทางด้านภาษา 3 ด้าน คือ ด้านการรู้คำศัพท์ ด้านการรู้ประโยค ด้านการสื่อความหมาย แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอภิปรายในประเด็นแรกได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนได้กำหนดผลของการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งตรงกับผลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดผลการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาทางด้านภาษาในการเรียนการสอนแต่เรื่องไว้เช่น การเข้าใจความหมายของคำ การโยงเส้นจับคู่ภาพกับคำ การเติมคำ การแต่งประโยค ซึ่งทำให้เด็กเกิดตารฝึกหัดจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคย ซึ่งจำแนกอภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยสื่อไม่มีโครงสร้าง ปรากฏว่าก่อนการทดลองเด็กมีความสามารถทางภาษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 11.67$ แต่หลังการทดลองเด็กมีความสามารถทางภาษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 26.93$ แสดงว่าหลังการทดลอง เด็กมีความสามารถทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์สูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบจิตปัญญา โดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างสามารถพัฒนาพื้นฐานทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้ดี ซึ่งก่อนการทดลองครูใช้รูปแบบการสอนอ่านจากบัตรคำเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายที่จะอ่านตามคำสั่งครูเมื่อมีการทดสอบด้านทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์ปรากฏว่ามีผลคะแนนต่ำ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนรูปแบบการสอนภาษามาใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างเด็กปฐมวัยจึงมีการพัฒนาทางด้านภาษา ดังนี้

2.1.1 ด้านการรู้คำศัพท์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาในการวิจัยนี้ได้เน้นกระบวนการทางด้านภาษา 2 ทักษะ ซึ่งทักษะการรู้คำศัพท์ ได้แก่ การเข้าใจความหมายของคำ การโยงเส้นจับคู่ภาพกับคำ ซึ่งการสอนภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยรู้คำศัพท์อย่างง่าย ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจการเรียนรู้จากการลงมือกระทำและมีความสัมพันธ์กับการสังเกตด้วยตนเองและการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน มีการพัฒนาทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.73$ กับหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 9.47$ ตามทฤษฎีพัฒนาการของไวโกตสกี (Y. Goodman.1987:117;citing Vygotsky.1978.*Mind and society;thedevelopment of higher psychological processes.*) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการได้รับอิทธิพลของบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดโครงสร้างความรู้ความคิดของตน แต่บุคคลอื่นเช่น เพื่อน และครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กเช่น การพูด การสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน ตลอดจนการเล่นช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็กเพราะ กิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ (Symbol using media) ซึ่งการที่เด็กเรียนรู้ภาษาจากผู้อื่นนั้นเด็กจะเรียนรู้ที่ละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถคิดเกิดเป็นความรู้ภายในตนเองได้สอดคล้องกับ บรูเนอร์ (Bruner.1983:124) ที่กล่าวว่า การสอนที่ครูผู้สอนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนจากระดับพัฒนาการที่มีอยู่ไปสู่ระดับพัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction) การสอนภาษาจึงเน้นให้มีการปฏิสัมพันธ์ การสนทนาโต้ตอบในกลุ่มช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาที่让孩子ลงมือกระทำด้วยการปฏิบัติความคิด เรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยกับเพื่อนทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเองและได้รับการสะท้อนผล ทำให้รู้ถึงความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้เด็กมีพัฒนาทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์ หลักการทดลองอยู่ในระดับดีมากและมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น สอดคล้องกับกุกูลยา ตันติผลาชีวะ (2543:9) ที่กล่าวว่าสื่อเป็นสิ่งเร้าที่ดีและเหมาะในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากสื่อผ่านการเล่น การได้สัมผัส จับต้อง สังเกต คิดค้นศึกษาด้วยความเพลิดเพลิน การที่เด็กได้วัด จำแนก เปรียบเทียบสิ่งเร้าจากสื่อที่เรียนจะทำให้เกิดการจำและเข้าใจ สร้างมโนทัศน์ในเรื่องที่เรียนได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาความเข้าใจความหมายของคำมากขึ้น การใช้สื่อปลายเปิดหรือวัสดุไม่มีโครงสร้างซึ่งเป็นวัสดุที่ให้ประสบการณ์ทางการสัมผัสอย่างหลากหลายและผ่อนคลายอารมณ์ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ วัสดุปลายเปิดรวมถึงทรัพยากรเปิด (open-ended resources) ที่เป็นอุปกรณ์สามารถเปิดโอกาสผู้ลงมือกระทำเกิดการค้นพบด้วยตนเอง การสื่อสารการเรียนรู้ การตระหนักรู้ในตนเองปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสร้างให้เด็กเกิดการคิดหลากหลายทิศทาง สื่อปลายเปิดยังเป็นสิ่งที่ส่งเสริมพัฒนาการในเด็กในด้านภาษาเป็นอย่างมากทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และ

สามารถติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของเด็กได้ อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนคือ เป็นเครื่องมือช่วยในเรื่องการสอนให้ครูได้เป็นอย่างดี ประหยัด หาง่าย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน ช่วยสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ครูจึงมีความจำเป็นต้องรู้จักการจัดหาและเลือกสื่อปลายเปิดที่มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพ และประหยัดมาจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ดังตัวอย่างเช่นในสัปดาห์ที่ 4 การเรียนคำศัพท์ “ต้นไม้” เด็กได้ใช้ทักษะโดยการจับสัมผัสสื่อไม่มีโครงสร้างที่ครูเตรียมไว้ให้ ซึ่งเป็นสื่อของจริงได้แก่ กิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ผลไม้ เพื่อให้เด็กใช้ชิ้นส่วนของสื่อประกอบเป็นรูปร่างของต้นไม้ การสังเกตส่วนประกอบของต้นไม้ จึงทำให้เด็กรู้และเข้าใจความหมายของคำว่าต้นไม้ได้ชัดเจน จากกิจกรรมที่จัดเด็กได้ใช้ทักษะการสังเกตและการลงมือกระทำ ซึ่งทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านภาษาการรู้คำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ (นภเนตร ธรรมบวร.2544:130;อ้างอิงจาก Robbins,1984;Wells,1985) กล่าวว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กเล็ก ๆ เด็กต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการสนทนา พูดคุยที่มีความหมายกับตัวเด็ก เด็กก็จะได้ฟังมากเมื่อมีสื่อที่เข้ามาช่วยพัฒนาทางด้านภาษาให้กับเด็ก ก็จะทำให้เด็กเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าสื่อและบุคคลรอบข้างเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของภาษาจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ยากและสลับซับซ้อนเห็นบทบาทของภาษาในการสื่อความคิดได้เป็นอย่างดี

2.1.2 ด้านการรู้ประโยค ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาในการวิจัยนี้ได้เน้นกระบวนการทางภาษา 2 ทักษะ ซึ่งทักษะการเรียนรู้ประโยคได้แก่ การเติมคำ การแต่งประโยค ซึ่งการสอนให้เด็กปฐมวัยสามารถแต่งประโยคอย่างง่ายได้ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการกำหนดเพื่อการทดลองสัมผัสตามคุณสมบัติของสื่อไม่มีโครงสร้าง แล้วมาสร้างเป็นประโยคได้ เมื่อมาเปรียบเทียบก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.20$ กับหลังการทดลอง $\bar{x} = 8.53$ อยู่ในระดับดีมาก ดังตัวอย่างการเรียนการสอนเรื่อง “หน้าที่จุมูก” ในสัปดาห์ที่ 2 ครุณาตระกร้า 1 ใบ ในตระกร้าบรรจุขวดที่ปิดปากขวดด้านฝาขวดขาว 5 ขวด อุปกรณ์ที่ใส่ในขวด ได้แก่ กระเทียม มะนาว ยาหม่อง น้ำหอม โหระพา ให้แต่ละกลุ่มได้ดมแล้วครูกระตุ้นด้วยคำถาม “ว่าเราใช้อวัยวะส่วนไหนดม” โดยให้เด็กแต่ละกลุ่มเล่นเกมหยิบบัตรคำอวัยวะ ครูให้เด็กแต่ละกลุ่มสร้างประโยคจากสื่อที่เราดม ครูให้เด็กสะท้อนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับจุมูกการดมกลิ่น เด็กปฐมวัยสะท้อนความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของจุมูก พัฒนาภาษาได้เป็นประโยคมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของพียาเจท์ (Piaget.1969:103) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ตรงให้เด็กได้แสดงออกในการคิดและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันในสภาพที่เป็นจริง จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามศักยภาพ สามารถพัฒนาการสื่อสารได้ดี การสื่อความหมายทางภาษาของเด็กจึงมีความจำเป็นที่ครูจะต้องเตรียมสื่อที่เป็นบัตรคำมาช่วยส่งเสริมและสนับสนุนสื่อไม่มีโครงสร้างในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ด้วยเพราะบัตรคำจะช่วยส่งเสริมด้านภาษาให้กับเด็กในเรื่องการฟัง พูด อ่าน เขียน ในการกระตุ้นการเรียนรู้ การคิด และการสื่อความหมายให้กับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับจอห์นสัน คริสตี้และยอร์กกี (Johnson,Christie and Yawkey.1987:169-177) ที่กล่าวว่า วัสดุของเล่นที่เกี่ยวกับการสอนและการให้ความรู้ (instructional materials) ก่อให้เกิดความคิดรวบยอดภายในตัวเด็กไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอ่านและการศึกษาทางสังคมได้เป็นอย่างดี

2.1.3 ด้านการสื่อความหมาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญานอกจากจะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาด้านความรู้คำศัพท์ ด้านการเรียนรู้ประโยคอีกด้านหนึ่งคือ ด้านการสื่อความหมาย เมื่อเปรียบเทียบก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.73$ กับหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 8.93$ ตัวอย่างเช่น สัปดาห์ที่ 8 สอนเรื่อง การเล่าข่าวจากหนังสือพิมพ์ เด็กปฐมวัยเล่าเรื่องโดยการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ที่เห็นจากภาพข่าวและประสบการณ์เดิมของเด็ก เด็กสามารถแสดงออกทางด้านภาษา รู้กฎเกณฑ์ของการใช้

ภาษา เด็กจะถ่ายทอดโดยการเล่าเหตุการณ์จากเรื่องราวและยังนำเรื่องราวที่ตนพบเห็นมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังความคิดของตนเองได้ตามความคิดเห็นของบล็องซ์ (Blanche.1996:11-20) กล่าวว่า เด็ก ๆ ในห้องเรียนที่สอนภาษาจะทำงานร่วมกัน สนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้ เด็กจะรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ กิจกรรมที่เด็กเลือกทำนั้นจะมีความหมายและตรงกับความต้องการของเด็กและใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับพ็องเจท์ (Piaget.1969:28-30) ที่กล่าวว่า เด็กจะเรียนจากกิจกรรมในสิ่งที่ตนเองได้สัมผัสกับสิ่งภายนอกและเด็กคิดสร้างความรู้ขึ้นภายในตนหรืออีกนัยหนึ่งเด็กจะต้องเป็นผู้กระทำ (active) ในการเรียนรู้ ในการเกิดการเรียนมิใช่เป็นสิ่งที่เป็นการรับเข้าเฉย ๆ (passive) เด็กได้สนทนาซักถามกันขณะทำกิจกรรมมากขึ้น การที่ครูใช้คำถามเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนให้มาสัมพันธ์กับสิ่งที่ครูถาม เด็กจะเกิดการเชื่อมโยงความคิดกับสิ่งที่เคยพบเห็นมาทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการคิดจากคำตอบ อยากแสดงออกตามความคิดของตน และสอดคล้องกับบุษบง ต้นตวงค์ (2538:146) ที่กล่าวว่า เด็กไม่สามารถสื่อความคิดออกมาโดยตรงได้ถ้าเด็กไม่ได้มีการสัมผัสกับสัญลักษณ์หรือสื่อที่จะนำพาให้เด็กเกิดความคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นรูปของการสื่อความได้อย่างเข้าใจ จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาถึงความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยรายด้านได้แก่ การรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค การสื่อความหมาย ตลอดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ทำการทดลองเพราะเนื่องมาจากเด็กจะมีทักษะทางสังคม เด็กต้องมีการพูด ารพบปะกับเพื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner) และพ็องเจท์ (Piaget) ได้กล่าวว่า การที่เด็กได้เรียนรู้โดยการกระทำเน้นสื่อและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสารเพราะพัฒนาการทางสังคมใช้ภาษาในการสื่อสารจึงทำได้โดยการลงมือกระทำเมื่อเกิดการกระทำจะให้ได้สิ่งที่ต้องการ ซึ่งเป็นผลทำให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค การสื่อความหมายสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างอย่างเห็นได้ชัดเจน

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่ามีสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนและความสามารถทางภาษาของเด็กที่สำคัญคือ กลไกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กจำเป็นต้องคิด ต้องสื่อสาร ที่สำคัญการใช้บัตรคำเป็นส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาจากการได้เห็นได้รับรู้ด้วย ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมีมากมายหลายชนิด ไม่มีรูปแบบของการนำไปวิธีที่แน่นอนตายตัว สามารถนำไปใช้ได้หลากหลาย ทำให้เด็กเกิดการค้นพบตนเอง โดยมีบัตรคำที่มาสสนับสนุนกับผลงานที่เด็กสร้างขึ้นมาทำให้เด็กปฐมวัยจดจำคำศัพท์ศัพท์กับผลงานที่สร้างด้วยสื่อไม่มีโครงสร้างได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจัดจำคำนี้จะเป็นการจดจำและการเรียนรู้ทางภาษาได้ยั่งยืน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง สร้างความตื่นตัวให้กับเด็กเป็นอย่างดี เด็กได้สัมผัสกับสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายและสามารถนำสื่อเหล่านั้นมาสร้างผลงานด้วยความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน คุยกับเพื่อนซึ่งหมายถึงเด็กใช้ปะทะสังสรรค์ ที่นำไปสู่การพัฒนาภาษาที่มีประสิทธิภาพ

2. การดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่เด็กจะต้องทำงานกลุ่มในระยะแรกของการทดลอง เด็กยังยึดตนเองเป็นสำคัญแยกชิ้นส่วนมาทำเองไม่ยอมร่วมทำงานกลุ่มกับเพื่อน ผู้วิจัยต้องเตรียมความพร้อมของเด็กแนะนำกิจกรรม กระตุ้นให้เด็กคิด ให้คำปรึกษาชี้แนะ และให้การเสริมแรง เมื่อการทดลองผ่านไป

ประมาณ 3 สัปดาห์ เด็กได้เรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ต้องใช้การมีส่วนร่วม ซึ่งจำเป็นต้องเตรียมเด็กให้พร้อมในการเรียนด้วย

3. การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กแสดงความสามารถทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลส่งผลให้เด็ก มีพัฒนาการด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามได้เป็นอย่างดี

4. การดำเนินกิจกรรมพัฒนาภาษา 3 ด้าน คือ การรู้คำศัพท์ การรู้ประโยค การสื่อความหมาย เด็ก สามารถพูดคำศัพท์ได้ถูกต้องพูดเติมส่วนที่หายไปได้ถูกต้องครบถ้วน พูดตอบคำถามได้ถูกต้อง พูดแต่ง ประโยคได้ถูกต้องว่าใครทำอะไร พูดเล่าเรื่องได้ถูกต้องว่าใครทำอะไร ที่ไหน และพูดแสดงความคิดเห็นได้ ถูกต้องว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยได้รับการกระตุ้นให้ตอบคำถามจากครูอย่างสม่ำเสมอจึงทำให้การพัฒนาทางภาษาดีขึ้น

5. ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง เพราะครู ต้องเตรียมสื่อที่สนับสนุนให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน มีการพัฒนาตามจุดประสงค์แล้ว ครู ยังต้องเปิดโอกาสให้เด็กซักถามแสดงความคิดเห็น และครูยังต้องเตรียมคำถามอย่างหลากหลายให้เด็กคิด ร่วมกับกิจกรรมให้มากที่สุด สื่อที่นำมาใช้ควรเป็นของจริงเช่นวัสดุธรรมชาติได้แก่ ดินไม้ ใบไม้ ดอกไม้ และวัสดุธรรมชาติอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้เพื่อสร้างมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ครูสามารถนำไปใช้ได้มากที่สุดเพราะว่าหาง่าย และสะดวกกับครูในการจัดเตรียม

6. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างเพื่อพัฒนาภาษาสำหรับ เด็กปฐมวัยทำให้ทราบว่าเด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ก่อนเป็นอันดับแรก รู้จักความหมายของคำ นำคำมาเชื่อมโยง เป็นวลี และนำไปสู่การเรียนรู้ประโยคโดยการสร้างประโยคด้วยปากเปล่า สื่อ และบัตรคำ จึงช่วยให้เด็กใช้ ประสิทธิภาพตรงในการใช้ภาษา เกิดความสนุกสนานและดึงดูดใจให้เด็กสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน

7. ความก้าวหน้าทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยในการอ่านคำศัพท์ การพูดเป็นประโยคการสื่อ ความหมายที่เกิดความเข้าใจได้ดีแล้วนั้น ยังส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาพฤติกรรมทางภาษาทั้งการฟังผู้อื่น พูด การพูด การอ่าน และการเขียนควบคู่กันไปด้วย

8. ลักษณะของกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาทำให้เด็กมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก ยอมรับฟังความ คิดเห็นของเพื่อนดีขึ้นเพราะเด็กต้องเข้ากลุ่มเพื่อน นำเสนอและแสดงความคิดเห็นตลอดเวลา

9. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้างเพื่อพัฒนาภาษาของเด็ก ปฐมวัยนั้นต้องเกิดจากการที่ครูส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจ ได้ปฏิบัติจริง เป็นผู้กระทำด้วยตนเอง เด็กควรอยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ ได้รู้จักการสังเกตสื่อไม่มีโครงสร้างและบัตรคำที่ครูนำมาเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอนเพื่อให้เด็กตั้งสมมุติฐาน ตั้งคำถาม ตอบคำถาม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก บุคคลรอบข้าง และ ปฏิสัมพันธ์กับสื่อต่าง ๆ เด็กจะได้รับการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารทางภาษาที่ มีสื่อปลายเปิด ควบคู่กับบัตรคำ ทำให้เด็กสร้างกฎ ระบบเสียง ระบบคำ ระบบประโยค และความหมาย ของภาษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง ครูจะต้องเตรียมสื่อต่าง ๆ อย่าง หลากหลายและมีเพียงพอกับความต้องการของเด็กทุกกลุ่ม ครูต้องคอยให้คำปรึกษาแนะนำการใช้สื่อร่วมกัน

ในการสร้างผลงานร่วมกัน และให้เวลาในเด็กที่จะปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในกลุ่ม ครูคอยสนับสนุนให้เด็กดูแลเอาใจใส่เพื่อนครูยังต้องให้การเสริมแรง ชมเชยเด็กที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่สำคัญครูต้องวางแผนการเรียนการสอนก่อนล่วงหน้าพร้อมอุปกรณ์ที่พร้อมใช้ จึงจะสามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้

2. การจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญา ควรคำนึงถึงหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย สื่อที่นำมาสร้างความคิดต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดมโนทัศน์เรื่องที่เรียนได้จากสื่อ ถ้าสอนภาษาควรมีบัตรคำที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้จะช่วยการรับรู้ของเด็กได้มาก

3. การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มควรใช้เวลาไม่นานมากนัก เพราะต้องคำนึงถึงการรอกอยและความเหมาะสมของเวลากับเด็กปฐมวัยด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาทฤษฎีการสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับการแสดงความคิดเห็นอย่างธรรมชาติของเด็กปฐมวัยช่วงการอ่านเรื่องในหนังสือนิทานโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบจิตปัญญา

2. ควรมีการศึกษานำกิจกรรมการเรียนแบบจิตปัญญา เพื่อศึกษาพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยเปรียบเทียบกับเรียนในรูปแบบอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนแบบจิตปัญญากับการจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงงาน เพื่อศึกษาถึงข้อแตกต่างที่เกิดขึ้นเพื่อนำผลมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยที่มีความสนใจต่างกัน

4. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบทักษะทางด้านภาษาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญากับการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ

บรรณานุกรม

- กันยา สุวรรณแสง (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงสาส์น.
- กาญจนา สุวรรณธาร (2537). *ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก* ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อัดสำเนา
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2540, กรกฎาคม). บทบาทของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า. *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 1 (3) : หน้า
- (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3- 5ขวบ*. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์ .
- (2543). *การสอนแบบจิตปัญญา : แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์ .
- (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย*. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545, ตุลาคม). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง : พันธกิจของครูปฐมวัย*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 6 (4) : หน้า
- (2547 ก). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย* . กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์ .
- (2545). *The using of Materials in Teaching – Learning activity of kindergarten Teacher*. เอกสารประกอบการประชุมเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ขจิตพรรณ ทองคำ. (2537). *การเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลางและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.อัดสำเนา
- จันทร์เพ็ญ คุภามผล. (2535). *การศึกษาพฤติกรรมการทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและ นิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ*. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อัดสำเนา
- จันทิมา แซ่อึ้ง. (2545). *ผลการเรียนรู้แบบจิตปัญญาและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนหน้าสถานี จังหวัดสระแก้ว*. ปรินญาณีพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2529). *อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก*. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า.
- จินตนา สุทธิจินดา. (2532). *พัฒนาการทางภาษาด้านชนิดและสัดส่วนคำของเด็กก่อนวัยเรียน* ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อัดสำเนา

- จินตนา ไบกาซูยี. (2534). *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2538). *สอนให้เด็กคิด : พัฒนากิจกรรมคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม*.
กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ.(2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2538). *เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ชม ภูมิภาค. (2523). *คู่มือการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา*
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อุดรธานี.
- เคदार ราเคล (2542).*การศึกษาปฐมวัยสร้างคนสร้างชาติ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์.(2529). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา.
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวี สุรเมธี. (2521). *ความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร*.ปริญญาโท กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อุดรธานี .
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถก่อนกลับบ้าน*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อุดรธานี.
- ทิตนา เขมณีและคณะ.(2535). *การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- . (2536). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย* . กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแขและคนอื่น ๆ .(2522). *วิธีการสอนกลุ่มทักษะความพร้อมในการเรียนอ่าน..*
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นงเยาว์ คลีกคล้าย. (2543). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์โดยการใช้เพลงประกอบ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อุดรธานี
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นิตยา ประพฤติกิจ.(2539).*การพัฒนาเด็กปฐมวัย*.กรุงเทพฯ : โอเอสพรีนติ้งเฮาส์
- เนื่อน้อง สนับบุญ.(2541). *ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นหัตถ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ .(2526). *การทดลองแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ* . กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2521). *การวัดและการประเมินผลการศึกษา* . ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุษบง ตันติวงศ์. (2535) . “ **มิติใหม่การสอนระดับปฐมวัย**” ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องนวัตกรรม
การสอนภาษาธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย . กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏจันทร์เกษม
- บำเพ็ญ การพานิชย์. (2539). **พัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรม
สนทนาประกอบกิจกรรมการอ่าน**.ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ . อัดสำเนา.
- ประมวญ ดิคคินสัน. (2536). **เมื่อลูกได้ครูดิ**. กรุงเทพฯ : พับลิคปิสเนสพรินท์.
- ปาริชาติ อรุณศักดิ์. (2533). **การศึกษาการเล่านิทานที่ไม่รู้จบเรื่องสมบูรณที่มีผลต่อการคิดแบบ
อเนกนัยของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ ค.บ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ปิยะลักษณ์ ลิมาแสงยาภรณ์. (2534). **โลกของคนตัวเล็ก (ตัวใหญ่ วัยเยาว์ 0-6 ปี)**. กรุงเทพฯ : บริษัท
แปลนพับลิชชิงจำกัด.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542 , 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116
ตอนที่74 หน้า 13.
- พิทักษ์ชาติ สุวรรณไตรย์. (2544). **การจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านมิติ
สัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย**. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ปฐมวัย) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข. (2525). **การศึกษารูปแบบการเล่านิทานที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟัง
และความคงทนในการจำวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2** . ปริญญาณิพนธ์
กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
อัดสำเนา.
- พงษ์ศักดิ์ สังข์บุญโญ. (2542). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรธิการ.
- พรพรพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2537).**ปฐมวัยศึกษา** กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและ
การเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชนี วรกวิน. (2522). **จิตวิทยาสังคม** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2539). “**สร้างลูกเป็นนักอ่าน**”. วารสารโพรเบล1 ฉบับปฐมฤกษ์.
- พัฒนพร สุทธิยานุช. (2524). **การรู้จักออกเสียงคำภาษาไทยกลางของเด็กก่อนวัยเรียนที่พูดภาษา
เขมรเป็น ภาษาพื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ คม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). **เทคนิคการเล่านิทาน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยบูรพา
- ภาวาส บุญนาค. (2537, มีนาคม). “**ภาษาไทยของเรา**” . วารสารสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย.
26:1-2.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2542). **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรื. สำนักงาน
คณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ.
- มาณวิกา ผลวิรุฬ. (2533) **ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้
ทักษะและครูสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนจัดประสบการณ์ของสำนักกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ**. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- เยาวนารถ เลหาบรรจง. (2545). *ผลการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2536). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- 2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- 2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รติชน พีรยสิทธิ์. (2543). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- รัชนี ศรีไพรวรรณ. (เมษายน 2516). “การเล่านิทานและเล่าเรื่อง,” สื่ ภาษาชุมชน ภาษาไทยของ
 ชุรุสภา. 3(3) : 37-41.
- รัญจวน ประโมจน์ย์. (2544). *ผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีผลต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- วีณา ประชากุล (2547). *ผลของการเล่นวัสดุปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- ล้วน และอังคณา สายยศ.(2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยา . ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารภรณ์ รักวิชัย. (2527). *กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน* : เอกสารประกอบการสอน วิชาการ. 431. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- . (2540). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อ จำกัด.
- . (2545). *สื่อพัฒนาเด็กเอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูงการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 7*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- วิมลลักษณ์ ขวัญมงคล.(2545). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน* วิชา ทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชศรียา และปภัสสร นิยมธรรม .(2519). *พัฒนาการทางภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บรรณกิจ.
- ศิริกาญจน์ โกลสุภภ. (2520). “ การเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน” ประชากรศึกษา. 29(3) : 37-39.
- สถิรนนท์ อยู่คงแก้ว. (2545). *ทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายสำเนา.

- สิริมงคล สุวรรณผา .(2545). **ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานทางด้านภาษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริมา ภิญโญนต์พงษ์ .(2545). **การวัดและประเมินผลแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย** .ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- .(2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย 4-7 ปี**. รายงานการวิจัย . คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สันทัต ภิบาลสุขและพิมพ์ใจ ภิบาลสุข .(2525). **การใช้สื่อการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). **การผลิตสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาสน์.
- สุโขทัยธรรมาราช. (2537). **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-9** . กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- .(2537). **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 8-12** . กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2528) .**แนวการจัดประสบการณ์เด็กเล็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 3 : กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- .(2539) .**การวัดและประเมินความพร้อมในการเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- .(2542) . **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย(3 – 5ปี)** : แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา . กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด
- .(2543 ป.) . **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย** : ตามแนวการเรียนภาษาอย่างธรรมชาติและแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด
- สำนักนายกรัฐมนตรี .(2544) . **แนวคิดและประสบการณ์ การจัดการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในสหรัฐอเมริกา** .กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543) . **แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
- เสาวนีย์ จันท์ที. (2541). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- หรรษา นิลวิเชียร .(2535). **ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2530). **การศึกษาพัฒนาการทางภาษาตามจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการสื่อความหมายของเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และในครอบครัวปกติ**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- อารี สันหนวี .(2537).*นวัตกรรมการสอนแบบธรรมชาติ*.ใบประมวลสาระวิชาชุดวิชาสัมมนาปฐมวัยศึกษา
หน่วยที่ 4—7.กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อพัฒนาเด็ก.
- อุบล เวียงสมุทร .(2537). *ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐาน
ทางด้านภาษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน* . ปริญญาโท กศ.ม. (ปฐมวัย) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Billman, J. , & Sherman , J.A. (1996). *Observation and Participation in Early Childhood Setting* Boston :
Allynand Bacon.
- Blanche, D.P.(1996 ,November). “ *An Be Coming a Whole Language Teacher “ Young Children*. 9(6) :
11–20
- Blood, J R.W. (1996). *What’s in a name ? The role of name writing in children’s literacy acquisition*.
University of Virginia, p. 153.
- Bruner, J .(1983) . *Child’ s Talk_* New york : W.W. Norton
- Burnard, P . (1996) . *Acquiring interpersonal skills : A Handbook of Experiential for Health Professionals*.
2nd ed. London : Chapman & Hall.
- Carroll,J.B. (1964). *Language and Thought_* New Jersey : Prentice – Hall.
- Curtes, A . (1998). *A curriculum for the Pre – School Child learning to learn_* 2nd New York : Routledge.
- Cutting , B.(1989). *Getting Started in Whole language_* Hong Kong : Calorcraft. Edited By Janmes E.
Weigand. New Jersey : Prentice – Hall.
- Downing . J. and D. Thackray. (1971). *Reading Readinness_* London University of London Press.
- Fontana, D. (1995). *Psychology for teacher*. 2nd ed. UK : Macmillan Press Ltd.
- Goodman, Y M . (1987, November). “ *Roots of the Whole Language Movement ,” The Elementary
School Journal*. 90(2) : 113 – 127.
- Holdaway,D. (1979).*The Foundation of Literacy*. N.H., : Heinemann.
- Honig, A.S. “ *Language enviroment for young Children, “ Young Children_* 1982.
- Piaget, J and Inhelder, B.(1969) . *The Psychology of the Child_* New York : Weaver. Helen, Basic Book.
- Raines, Shirley C. and Robert J. Canady. (1990). *The Whole Language of The Child*. New York :
Teachers Collge press.
- Rentoul , K. and Thoene , K.(1995) . *Open Plan Organigation in the Primary school* . London : Robert
Maclehos and Company.
- Rogers, C . R . (1970) . *Encounter Groups_* Great Britain : Charles E . Merrill.
- Suvannathat, C. and others. (1985). *Handbook of Asian Child Development and Child Reading
Practices*. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University Prasarnmit,
Bangkok.
- Vygotsky, L.S. (1986). *Mind and Society : The Development of Higher Psychological Processes*.
CambridgeMA : Harvard University Press.

Wadaorth, B .J . (1996). *Piaget's Theory of Cognitive and Affective Development*. New York. Longman Publishers.

Woodward, V.A., C. Burke and J. Hastc. (1977). "Children,s initial Encounters with written language". In *Early Childhood Education*. In Diana University.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปัทมา คุณเวทย์วิริยะ
วันเดือนปีเกิด	15 มกราคม พ.ศ. 2499
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	257/11 หมู่บ้านภักดี แขวงบางค้อแหลม เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10120
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2514	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุตมตรุณี จังหวัดสุโขทัย
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
พ.ศ. 2524	ศศ.บ. (คหกรรมศาสตร์ศึกษา)สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ